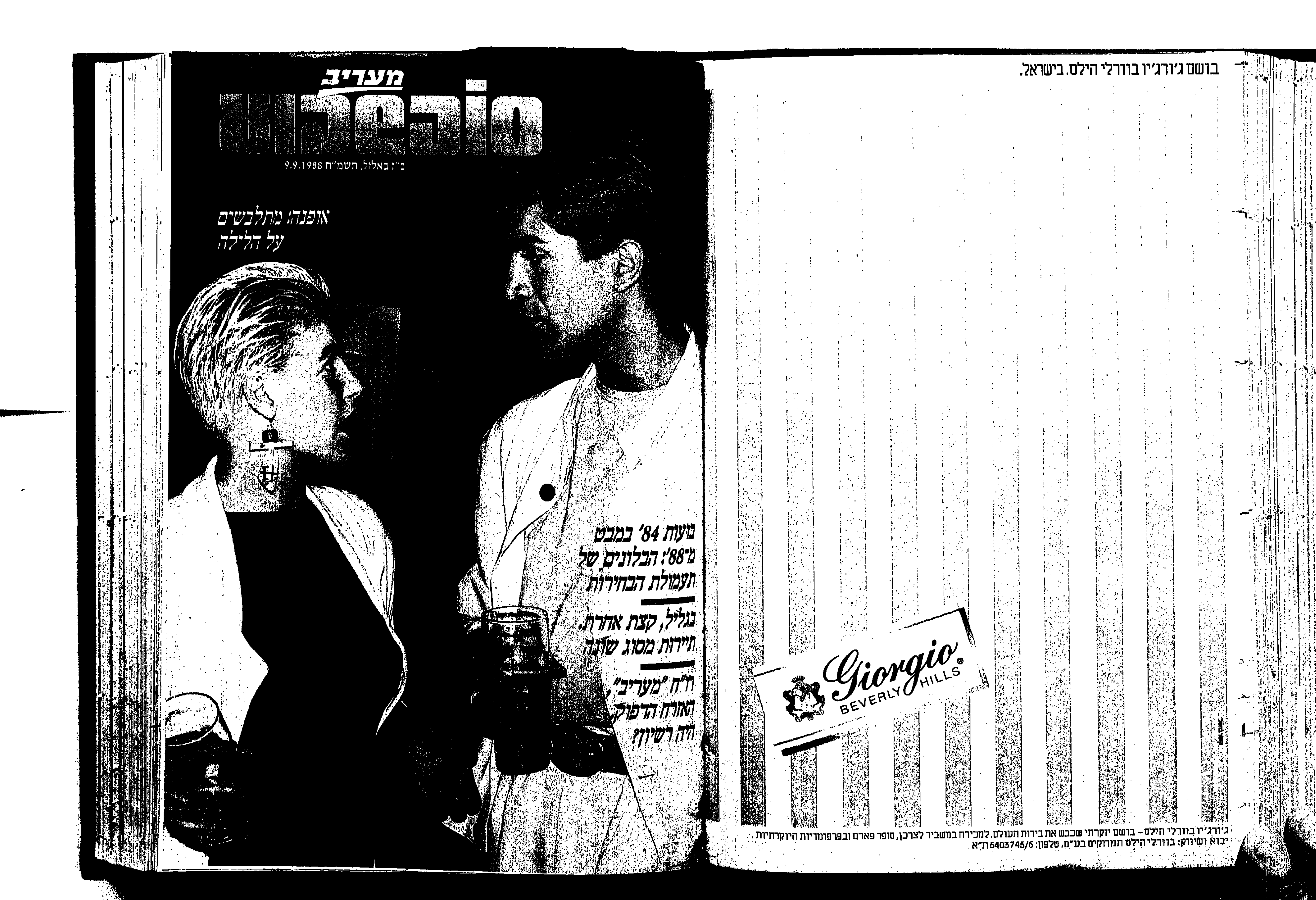

מעריב
סופשבוע
כ"ז באלול, תשמ"ח 9.9.1988
אופנה: מתלבשים
על הלילה
נועות 84' במבט
מ־88': הבלונים של
תעמולת הבחירות
בגליל, קצת אחרת.
תיירות מסוג שונה
רו"ח "מעריב",
האורח הדפוק,
היה רשיון?
בושם ג'ורג'יו בוורלי הילס. בישראל.
Giorgio®
BEVERLY HILLS
ג'ורג'יו בוורלי הילס – בושם יוקרתי שכבש את בירות העולם. למכירה במשביר לצרכן, סופר פארם ובפרפומריות היוקרתיות.
יבוא ושיווק: בוורלי הילס תמרוקים בע"מ, טלפון: 5403745/6 ת"א

קנט גאה להציג בישראל את

קנט לייט

קלת הניקוטין המצליחה בכל העולם
- אותו טעם מיוחד
- אותו פילטר מיקרונייט המפורסם
- אותה הנאה
ורק... מעט מאוד ניקוטין.

Lights קלת הניקוטין המצליחה בעולם.

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי – העישון מזיק לבריאות.

סדרת טיפוח חדשה לגוף ולשיער של מרקס אנד ספנסר

St Michael MARKS & SPENCER

בלעדי ברשת המשביר לצרכן ובחנות "סנט מייקל" בקניון איילון.

קצף אמבטיה עדין וריחני, מנקה ומרענן, ומותיר על עורך ריח פרחים עדין. 14.90 ש״ח

קרם לחות לגוף ולידיים מכיל שמני לנולין וגליצרין להגנה ולריכוך העור, נספג מהר. 10.90 ש״ח

שמפו לשיער על בסיס צמחי אלרורה, חרובה וקמומיל הידועים בסגולותיהם, מתאים לשימוש יומיומי. 8.90 ש״ח

קונדישיונר על בסיס צמחי. מעניק ברק לשיער ומגן על העור. 8.40 ש״ח

קצף אמבטיה עדין וריחני. מנקה ומרענן את העור. בניחוח אורנים, אירוסים ואפרסק. 10.90 ש״ח

שמן אמבטיה ריחני, נמס במים, מרכך ומגן על העור במים. 10.90 ש״ח

סבון נוזלי לגוף ולידיים, חסכוני ונוח לשימוש, מגן על העור מפני יובש. 8.90 ש״ח

סבון תמרוקים עדין וריחני, מותאם לחומציות העור ומונע יובש לאחר השימוש. 7.90 ש״ח סט 4 סבונים

דאודורנט ספריי לגוף, מרענן ועמיד לאורך זמן, בניחוח פרחים עדין. 8.90 ש״ח

טלק ריחני המעניק לעור מגע קטיפתי, קולט לחות ומגן בפני גירויים. 7.90 ש״ח

סדרת מוצרים לגבר: דאודורנט, אפטר שייב וטלק. 7.90 ש״ח 21.90 ש״ח 7.90 ש״ח

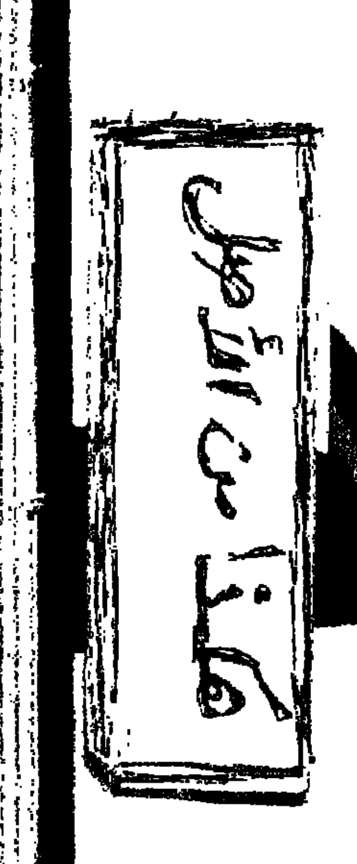
דאודורנט כדורי באריזה חסכונית, מרענן ועמיד לאורך זמן. 7.90 ש״ח

מבצע היכרות

15% הנחה בתוקף עד 30.9.88

המשביר לצרכן מאחל ללקוחותיו שנה טובה

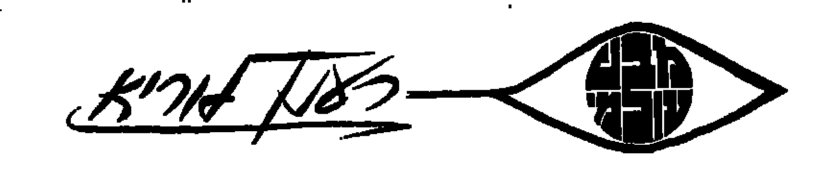

סופשבוע

כ"ו באלול, תשמ"ח 9.9.1988

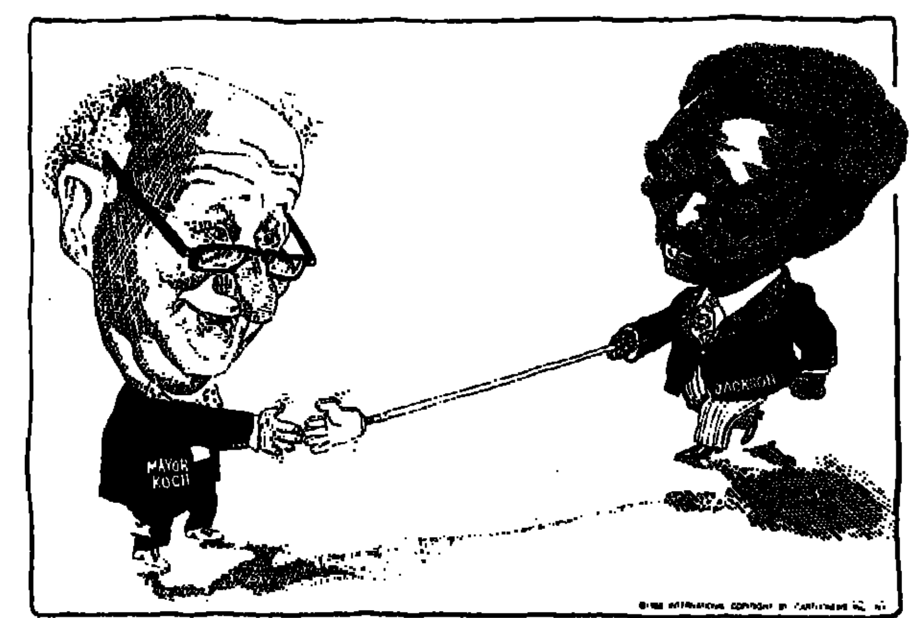
This Magazine is a Supplement to
Maariv International Edition

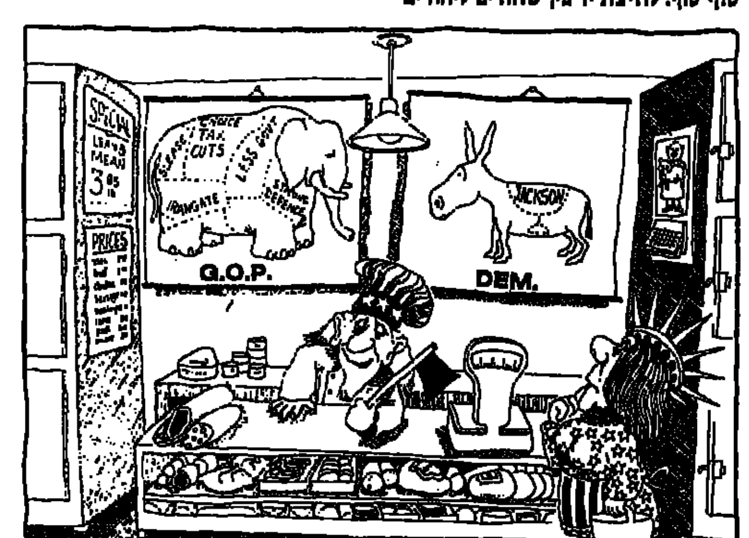

בשער: בליינים בלילות תל־אביב. יש להם אופנה משלהם (כתבה: בעמודים 44־45. צילום: עודד מולשטיין).

עורך: עמי דור־און
סגנית עורך: דניאלה בוקשטין
סגנית עורך: אורית הראל
עורך גרפי: יורם נאמן
מעצבות: אורלי אנשל, נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

סוף־סוף. לחיצת יד בין שחורים ליהודים

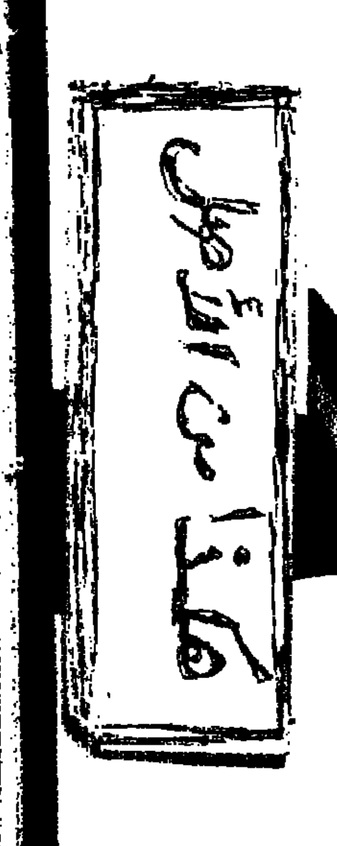

"לבחירתך"

כדור־השלג של חורף 1989

בושת

מאת מיכל קפרא

הנה זה בא. שוב. האוויר מתמלא דיבורים, העתונים מודעות, והארץ – הבטחות. כמו לא עברו ארבע שנים. כאילו לא (כמעט) אותם אנשים ניצבו בקיץ 84' בפני (כמעט) אותם בוחרים והפריחו את (כמעט) אותם בלונים מילוליים. תעמולת בחירות של מצעי מפלגות. זה תמיד נשמע כל־כך טוב ואחראי ודואג ורציני, ומאחורי המלים היפות תמיד כל־כך מעט כיסוי מציאותי. לקראת מתקפת תעמולת הבחירות של 88' הלכנו להבטחות ולהכרזות של 84'. אם זה לא היה עצוב, זה היה מצחיק.

ח"כ רפאל איתן, באמנת "צומת" מ-84': "אני מתחייב לוותר על זכויות היתר המוענקות לחברי כנסת, ביניהן: הזכות המאפשרת לח"כ, רעייתו ובניו להנות משירותים רפואיים חינם..."

ארבע שנים לאחור. בסך הכל ארבע שנים. יולי 1984. אפילו יוני. מערכת הבחירות אז בשיאה. צריך לנבור ולחטט בקרבי התעמולה בת הארבע כדי להיזכר, שהרי תאי הזיכרון הקיבוציים מקיאים את תעמולת הבחירות מיד לאחר העיכול החופוני. עם השירים שמתבחלים – "לא נזוז מכאן" – בין השיניים, והעצמות שנתקעות בגרון לומרים, משום מה, לחיות.

חיפשנו הבטחות, בעיקר הבטחות. גם התחייבויות, גם נבואות, גם איומים, גם אמירות סתם. מצאנו, בלי עין הרע. עכשיו תור הפדיון. איסוף הקבלות. הג'וב הזה, מתברר, לא כל־כך נעים. הפוליטיקאים די תמהים על העיסוק הבלתי־אקטואלי הזה. כבר יש כספים, פסיכולוגים, מומחים, שמשרטטים במקצועיות את הסרקים העכשוויים באינטליגנציה של הציבור אליהם תזרום תעמולת הבחירות הנוכחית. פת"ארים רוצים מהם קבלות על תעמולה שנערכה לפני ארבע שנים.

אבל תכונת הפטה־מורגנה של התעמולה כל־כך נצחית, כל־כך מופנמת במהותה, שאין ערך למושג אקטואליה. אקרובטיות ההיעלמות של הבטחות־שלפני־בחירות כל־כך מרשימה ששווה להציץ – ולו רק כדי להיווכח כמה קל להאמין להבטחות הללו בשעתן הגדולה, למרות התבונה שצועקת – הכל הבל הבלים. ובכל זאת יש הבל ויש הבל. והיכן גבול ההבל?

ביום א' 13.5.84 הופיע רפול, ראש תנועת "צומת", באשדוד, וקרא לנוכחים, כחלק ממסע התעמולה למיפלגתו, את תוכן האמנה שהכין בשביל מועמדי "צומת" לכנסת. באמנה זו שבעה סעיפים עליהם מתחייב החותם. למשל סעיף 3: "אני מתחייב לוותר על זכויות היתר המוענקות היום לחברי כנסת, ביניהן: א. הזכות המאפשרת לח"כ, רעייתו ובניו עד גיל 20 להנות משירותים רפואיים מסויימים חינם, הן בזמן שירותו והן אחרי פרישתו. ב. הזכות להינות – גם אחרי פרישתו מהכנסת – מ־2000 שיחות טלפון חינם בשנה ותחבורה ציבורית חינם. סעיף 4: אני מתחייב להאבק בכנסת לביטול עיוות המאפשר היום לח"כ להיעדר מהכנסת תקופה ארוכה ולהמשיך לקבל משכורת, רכב ואשל".

ועוד חמישה סעיפים חשובים, מכובדים ומעוררי השתאות על הרקע הפרלמנטרי הפרוץ כל־כך של מדינת ישראל. השומעים בוודאי התרשמו, ואולי אפילו החליטו לתמוך ב"צומת" בגלל אותה אמנה יפה כל־כך.

השבוע, טלפון לחבר הכנסת רפול. גלינג־גלינג־גלינג.

רפול: "הלו?"

שלום רפול. מה קרה לאמנה היפה שהכנתם?

רפול: "גאולה הורידה אותה מהקיר".

סליחה?

רפול: "את האמנה תלינו על הקיר במשרד שלנו. גאולה כהן מחקה את שמה מהאמנה, אחר־כך הורידה אותה מהקיר והחביאה אותה. אני אפילו לא יודע איפה היא".

למה גאולה כהן החביאה אותה?

רפול: "כי התחיה ביטלו את זה".

מה זאת אומרת ביטלו? אתם חתמתם!

רפול: "עכשיו יש ב'צומת' אמנה חדשה. אמנה רומה. כל המועמדים לכנסת שלנו יחתמו עליה".

הבנתם למה לא מומשה האמנה? כי גאולה כהן החביאה אותה. כך, חד וחלק. ואיפה ההתחייבות? לא נורא. בצומת מכינים אמנה חדשה.

אף אחד לא מתבייש. הקונצנזוס הלאומי הוא לא שלום ולא בטחון, הקונצנזוס הלאומי האמיתי הוא – אין בושה. וככה מתרגלים. מבחירות לבחירות, מתעמולה לתעמולה, ממיפלגה למיפלגה. ולכל אחד, מתברר, יש את הגאולה כהן שלו שמורידה את ההבטחה מהקיר.

יצחק נבון, אז בשלישיה הפותחת של המערך, לפני־כן הנשיא החמישי ואחרי־כן שר החינוך והתרבות, הופיע ביום ה' 12.7.84 במסגרת מסע התעמולה של מפלגתו בעיר נצרת. בדיווח עיתונאי מאותו אירוע נאמר: "הוא הבטיח לנוכחים כי ממשלה של המערך, אם תקום, תדאג לשוויון לאזרחים הערבים לרבות בדאגה לבניית שיכונים. ממשלת המערך תדאג לקלוט צעירים ערבים משכילים בעמדות אחראיות וייצוגיות. על כך אמר: 'זו איננה הבטחה – זו התחייבות'".

ארבע שנים אחרי.

שלום מר נבון. ומה עלה בגורל ההבטחה, סליחה, גורל ההתחייבות?

נבון: "אני מצטער מאוד. אני דיברתי שם בערבית, אין לי מושג מי היה אחראי על התירגום. רק אם תביאי לי את הטקסט בערבית אוכל להתייחס לכך. אני לא אחראי למה שתורגם לעברית".

מר נבון, אבל אין אפשרות להשיג את הטקסט בערבית. אולי בכל זאת הדברים נשמעים לך מוכרים?

נבון: "לא, זה לא מוכר. זה לא נראה לי מוכר. התחייבות? אני לא משתמש במלים כאלה. אלו לא המלים שלי. הנושא – כן, אבל לומר שנדאג לקליטתם של משכילים ערבים בעמדות ייצוגיות, לא – זה בשום אופן לא המלים שלי. אני מכיר את התזות שלי. תפני אלי בבקשה עם הטקסט בערבית".

בשישי ביולי 1984 התפרסמה בעתונים מודעת תעמולה גדולה מטעם הליכוד. שתי תמונות וטקסט. בתמונה אחת – שמיר צועד בבונקר. בשנייה – הוא לוחץ את ידו של נשיא ארצות־הברית רונלד רייגן. הטקסט: "כל חייו בטחון. תמיד במוקד האחריות והסמכות, תמיד הרחק מזרקורי הפירסומת. אבל מי שצריך לדעת ידע תמיד כי האיש הזה עשוי מחומר העושה אדם למנהיג לאומי. מאמינים לו – ובצדק. מלה שלו זו מלה. ידידי ישראל מעריכים אותו, אויבי ישראל חוששים מפניו. עם ישראל כולו חשוב לו: חיוו של כל אורח ועתידו של כל ילד יקרים ללבו. חיוכו הנעים מסתיר מאחוריו כוח של פלדה. לחצים לא יכופפו אותו. יש לו לב להרגיש מוח לשקול ויד לבצע. אין לישראל כיום אלא מועמד אחד הראוי לעמוד בראשה: יצחק שמיר".

עד פה המודעה. עכשיו תגובה עליה.

משה עמירב: "רוני (מילוא) רצה שאני ארכז את מערכת ההסברה, אבל לא יכולתי כיוון שהייתי אז (כ־84', מ.ק.) ראש מינהל הבטיחות בדרכים. אמרתי לו שאני מוכן לבוא מידי לילה לכפר המכביה לעזור באופן לא פורמלי. הייתי בצוות עם דן מרידור, אהוד אולמרט ומשה נסים. הייתי שולי במערכת, אבל הייתי בחבורה. במשך שנים הייתי בצד האידיאולוגי־הסברתי של חרות. הרעיון המרכזי בעבודה שלנו היה לבנות על אמוציות, פנייה לרגש. על שבטיות, משפחתיות, בית לאומי".

זכורים לך דברים מגוחכים?

"כן בטח. למשל, הדרך שהציגו את שמיר כאיש אמין, איש מעשה, איש שיפעל. אז כולנו צחקנו על זה. כולנו הכרנו אותו. מעולם לא היה איש של מעשה או של החלטות. בעבור הצוות הוא היה כמו קוקה־קולה שצריך למכור אותה, ודרך המכירה הטובה ביותר היתה לשוות לו מראה אמין, תקיף ומעשי, כשכולם ידעו, למעשה, שאין זה כך. אנשים מאוד קרובים אליו כינו אותו – איש חלש.

"האווירה הכללית היתה שאנחנו משקרים לציבור בבניית אימאג' של אדם שבשבילנו – במיוחד אחרי בגין – היה נפילה גדולה. הרגשנו שהוא לא מגיע לקרסוליו של בגין ואנחנו מנסים למכור אותו כבגין חדש. היתה תחושה שזו מערכת הבחירות האחרונה שלו. חשבנו שדוד לוי, שרון או ארנס יובילו את הליכוד במערכת הבאה. אף אחד, בחלומותיו הגרועים ביותר, לא חשב שנמצא את עצמנו עוד פעם עם שמיר.

"התרגיל המרכזי שאפיין את הבחירות כ־84' וגם היום הוא שהולכים לעבוד על הציבור. לדעתי, גם היום שוב מנסים למכור את שמיר כדרך שקרית. הסיסמה החדשה – 'רק הליכוד יכול' – היא סיסמה שקרית. המשמעות שלה היא שיש נסיון מוכח בעבר ששמיר עשה דברים. אבל כולם שם יודעים ששמיר הוא הסמל של האימפוטנט הפוליטי של מדינת ישראל ולכן, במצוקתם, הם היו חייבים להביא סיסמה שקרית של 'האיש שיכול'. שמיר הרי היה מי שהתנגד להסכמי השלום בקמפ־דיוויד. אז איך הוא יכול להביא שלום?

"הדבר שהכי פגע בי אז היה שהלבישו על שמיר את הישגו של מנחם בגין בעניין השלום. זה ממש צחוק הגורל מבחינה הסטורית. האיש שהתנגד לשלום קיבל פתאום את זרי הדפנה של בגין. ותאמיני לי, זה עורר גיחוך אפילו אצל האנשים הקרובים לו ביותר. הציבור קונה הכל, אז הוא יקנה גם את שמיר כסופרמן הישראלי האמין והקשוח שרחמנא לצלן עוד יביא שלום".

משה עמירב: "הדבר שהכי פגע בי אז היה שהלבישו על שמיר את הישגו של מנחם בגין בעניין השלום. האיש שהתנגד לשלום קיבל פתאום את זרי הדפנה של בגין... זה עורר גיחוך אפילו אצל האנשים הקרובים לו".

ועל זה לא נדבר. כל־כך בנאלי. שיא הבנאליה. לא נדבר על שמעון פרס שאמר ממש לפני הבחירות של 84' שממשלת איחוד היא ממשלת שיתוק, ולכן יעדיף לשבת באופוזיציה. לא נדבר בכלל. אפילו תגובה לא דרשתי. יש גבול.

... ועל זה לא נדבר. כל-כך בנאלי. שיא הבנאליה. לא נדבר על שמעון פרס שאמר ממש לפני הבחירות של 84' שממשלת איחוד היא ממשלת שיתוק, ולכן יעדיף לשבת באופוזיציה.

כחלק מתעמולת הבחירות הפנימית של הליכוד בחודש מאי 1984, שלח שר התחבורה חיים קורפו חוברת צבעונית לחברי מרכז חרות, אליה צירף מכתב בו נאמר: "בחוברת תמצא את אחד ההישגים הגדולים והבלתי־ידועים של הממשלה. בלימת תאונות הדרכים וצימצומן. הישג בלתי ידוע משום המדיניות המכוונת שמטרתה ליצור חרדה בציבור. הישג חסר תקדים של הממשלה והשר חיים קורפו, שבשלוש שנות כהונתו מנע פציעת 9000 – ומות 540. על החתום משה עמירב ראש מינהל בטיחות בדרכים".

משה עמירב, על איזה הישג של קורפו דיברת אז?

עמירב: "כשקיבלתי את ראשות המינהל בשנת 1981, היתה ירידה משמעותית בשיעור התאונות. זה היה הישג חסר תקדים".

מה זאת אומרת קורפו מנע 9000 פצועים ומות 540? איך אתם יודעים כמה הוא מנע?

עמירב: "זה אומר שחלה ירידה כזו. זו היתה דרך מסויימת להציג את הנושא. אם יש ירידה ב־X הרוגים, זה אומר שיש חיסכון ב־X אנשים".

כלומר, עליטו אותו הגיון, אם אז הוא מנע 540 הרוגים, כיום הוא אחראי לעלייה במספר ההרוגים?

עמירב: "קורפו צריך להתפטר. הוא אחראי למחדלים. אז הוא היה אחראי להישגים אבל מאז חלה הידרדרות גדולה מאוד".

קורפו, במכתב שצורף לחוברת אל חברי מרכז חרות: "בלימת תאונות הדרכים וצימצומן... הישג חסר תקדים של הממשלה והשר חיים קורפו, שבשלוש שנות כהונתו מנע פציעת 9000 ומות 540".

במודעת תעמולה גדולה של הליכוד נאמר כ־84': "הליכוד הביא שלום לגליל. הילדים כבר לא ישנים במיקלטים. אש"ף הוכה וסולק. השקט הזה ימשיך לשרור בגליל, ביהודה ובשומרון". עוד הפעם: ביהודה ובשומרון:

רוני מילוא, הבטחתם שקט ביהודה ובשומרון. איפה השקט ואיפה האינתיפאדה?

מילוא: "האינתיפאדה היא תופעה חדשה. דבר בלתי צפוי גם על דעת מומחים שעוסקים בנושא יהודה ושומרון".

סליחה, מה זה לא צפוי? אתם צפיתם שקט. הבטחתם שקט לבוחרים שלכם.

(המשך בעמוד הבא)

השר יצחק נבון, ב-12.7.84: "ממשלה של המערך, אם תקום, תדאג לשוויון לאזרחים ערבים בדאגה לבניית שיכונים. נקלוט צעירים ערבים משכילים בעמדות אחראיות וייצוגיות"

(המשך מהעמוד הקודם)

מילוא: "האירועים היו בלתי צפויים לחלוטין ואי־אפשר היה לחזות אותם".

זהו זה. הבטחות לחוד ו"משהו בלתי צפוי" לחוד. מה לעשות.

ומה הרגיז מאוד את מילוא במערכת הבחירות היא: "המערך רצה להראות עד כמה קשה מצב החקלאות, והראה בתשדיר תעמולה תרנגולות בגסיסתן. אנחנו ידענו שהוזרק לתרנגולות סם הרדמה לפני הצילומים והיה לנו ממש חבל על התרנגולות שעברו סבל קשה בגלל תשדיר תעמולה של המערך".

מה לא הרגיז אותו: שאמה של ליסה פרץ מקריית־שמונה טענה אז שפוטרה מעבודתה בבית הספר של הקיבוצים בגלל דיעותיה הפוליטיות, מה שאחר־כך התגלה כשקר. לא הרגיז אותו שקיבוצניק שהופיע בתשדיר של הליכוד, התברר מאוחר יותר כנח'לאי שלא ידע שמצלמים אותו לתשדיר תעמולה. או שקראו ליוסי שריד אשכנאצי, למשל. אבל מה שנכון נכון. כואב הלב על התרנגולות.

עזר וייצמן, ראש תנועת יחד, הגדיל לעשות ב־84'. מסכת ההבטחות שלו לא היתה מביישת מפלגה בעלת רוב פרלמנטרי מוחץ. הוא הלך עד הסוף. במודעת־ענק של התנועה מיולי 1984 נאמר: "אני יודע שאתה מפחד. אני יודע שהיום כל צלצול טלפון מקפיץ אותך. אתה מפחד לפתוח 'מבט לחדשות' ולשמוע על האירועים האחרונים. הודעה ברדיו המתחילה ב'הממשלה התכנסה לדיון דחוף בנושאים כלכליים' עושה לך פיק ברכיים. אתה מפחד מצ'קים חוזרים, מנסיעה בכבישים, משיחה עם אנשים, בעצם ממה לא? אתה מפחד, ובצדק. אבל ברגע שהחלטת להצביע 'יחד' אתה יכול להפסיק לפחד, כי הממשלה הבאה לא תהיה כמו הקודמות. בממשלה הבאה יהיה לך וייצמן".

במודעה אחרת ממשיך וייצמן להפגיז: "בממשלה עם ויצמן תמיד יגידו לך את האמת. תתגאה בשקל. תתגאה בשכר. תסמוך על הבורסה. נגמרה מצוקת הדיור. לא יהיו מובטלים. תחוש אדם חופשי. עיירות פיתוח יפרחו".

ערב טוב, מר ויצמן. הנה היה לנו ויצמן בממשלה. איפה כל ההבטחות?

ויצמן: "בשנתיים הראשונות יש קבלות. יצאנו מלבנון, המצב הכלכלי השתפר, והחל תהליך מדיני. בשנתיים האחרונות, בראשותו של שמיר, אפשר להחזיר את המודעה".

אבל אתה ישבת גם בממשלת שמיר.

"אני לא מדבר על עצמי אלא על מה שבוצע בממשלה".

ומה על כל שאר ההבטחות, השחר שייעלם וכל הצרות שיתמוגגו?

"כוונתי היתה לממשלה עם כוח ביצוע. במקרה זה אין לי קבלות טובות".

במודעה אחרת שלך נכתב: "במערך אין כל חדש. רשימת המערך לכנסת מורכבת מאותם עסקנים שהביאו לעליית הליכוד ולא ידעו לרסן אותו גם כשהיה באופוזיציה". ככה מדבר ראש ההסברה של המערך?

ויצמן: "היום יש שינוי רציני בנבחרת המערך. ברשימה החדשה ישנם עשרים חברי כנסת חדשים, ואני בהחלט מוצא בכך תשובה למודעה מאז. פרט לכך 'יחד' בתוך המערך, וזה כבר שינוי עצום".

ב־12 ליולי 1984 הופיע ח"כ יורם ארידור באסיפת בחירות בנצרת עילית, שם אמר: "מנחם בגין הבטיח להיטיב עם העם – ואכן ממשלת הליכוד מילאה את הבטחתה! הורדתי את המיסים על טלוויזיות צבעוניות, על מקררים ומכוניות, זאת כדי לאפשר גם לישראל השניה ליהנות מהדברים האלה. כלכלת ישראל איננה זקוקה לגזירות שאותן מתכנן המערך בחשאי, ולכן צריך להשאיר את שמעון פרס ושותפיו באופוזיציה עוד ארבע שנים נוספות!".

השבוע:

הלו, אפשר לדבר עם ארידור?

אשתו: "לא, ארידור באמריקה".

השאלות למר ארידור:

1. האם הוא זוכר מה היה גובה האינפלציה באותם חודשים.

2. האם, לדעתו, יש למחיר הטלוויזיות הצבעוניות קשר לגובה האינפלציה?

3. אולי סוף סוף ובדיעבד יספר לנו מה היו הגזירות החשאיות של המערך?

4. האם מר ארידור יודע מה רמת האינפלציה ביום?

ארידור, אגב, המשיך במסכת ההפחדות, ואמר באותו חודש בקריית אונו שיש בידיו תוכנית סודית של המערך (עוד אחת!) לפיה – אם תעלה מפלגה זו לשלטון – יעמדו בקרוב התותחים של אש"ף ליד קריית אונו. ועוד: שבמסגרת אותה תוכנית מצמררת "מתכוון שמעון פרס למסור לידי ירדן גם ללא הסכם שלום (!) חלקים גדולים מארץ־ישראל".

מה יש להוסיף?

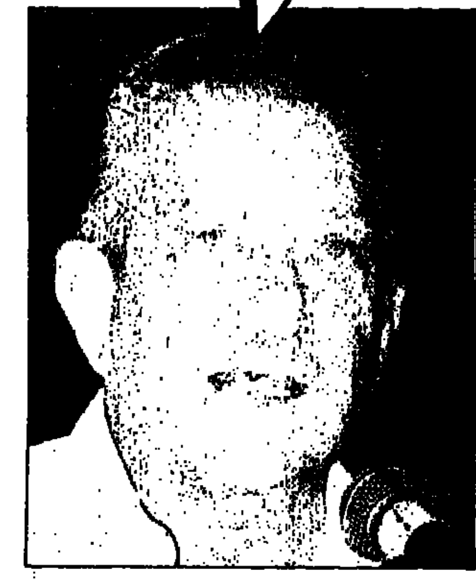
ב־22 ליולי 1984 פורסמה בעתונים המודעה הבאה: "רן כהן יבלום את שרון. רן כהן חייב להיות בכנסת, כדי לבלום את מדיניותו ושיטותיו ההרסניות של אריק שרון".

השבוע:

לקחת אז על עצמך התחייבות כבדה. אתה חושב שהצלחת לחסום את שרון?

רן כהן: "מצבו של שרון בתנועת החרות גרוע עתה יותר מאשר היה אי פעם. אפילו מנהיג אנטי־כריזמטי כמו שמיר יכול להתייחס בביטול

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

לשרון, לא לשתף אותו במערכת הבחירות, להעמיד אותו זוחל על הברכיים בכדי שיתנו לו פתחון פה. זה מצב השונה ב־180 מעלות ממצבו של שרון לאחר מלחמת לבנון. אבל אני ארגיש שמלאתי את חובתי במודעה זו רק כאשר שרון ישכון לבטח בחווה שלו. למרות זאת אני חושב שעמדתי במלוא ההתחייבויות".

איך?

"הו, יש לי הרבה דוגמאות. ניהלתי בכל ארבע השנים האחרונות את המאבק להקמת ועדת חקירה ממלכתית בנושא מלחמת לבנון. בחודשיים הראשונים לכהונת הכנסת ההיא העליתי זאת בהצעה לסדר היום – שנדחתה. אחרי־כן התברר לי ששר הבטחון יכול להקים ועדת חקירה מטעמו, אבל זה התבטל על הסף בגלל יחסי שרון־רבין. אפשרות שלישית היתה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, אך הליכוד והמערך התגייסו יחדיו והורידו אותה מסדר היום.

"לאחר מכן סברתי שצריך לעקוב אחרי האיש והדרך בה הוא מנהל את משרד המסחר והתעשייה, ואכן לא טעיתי בו. חקרתי את מעלליו בעקשנות ומצאתי חשדות לשחיתויות. הגשתי תלונה למשטרה אך היא סרבה לחקור. פניתי ליועץ המשפטי וגם הוא סרב לחקור, ואז פניתי לבג"צ. בחמישי לאוקטובר תהיה ישיבת ביהמ"ש העליון בעניין הזה.

"חשפתי גם את העובדה שהוא לקח למשרדו פקחי מחירים שאינם אלא עסקנים של סיעת שרון בתנועת החרות. מבקר המדינה בדו"ח האחרון מצא שלא רק שהם מיותרים ואין בהם צורך, אלא שחלקם גם בעלי עבר עברייני.

"שלא לדבר על סכומי הכסף העצומים שגייסתי עבור מודעות שהוקיעו אותו. הרבה מאוד כסף. ומעולם הוא לא תבע אותי".

אתם מדברים ביניכם?

"במשך כל ארבע השנים הללו היה בינינו רק אקט אנושי אחד. לפני חודשיים נוצרה בינינו שמינית שיחה אישית. זה קרה כאשר העליתי הצעה לסדר היום בנושא מפעל אליאנס ומנועי בית שמש. שרון ענה מטעם הממשלה. בדרך כלל אני מאוד מקפיד להישאר לשמוע את התשובה, אך הייתי חייב באותו יום לקחת את בני לבית החולים. ניגשתי אליו ואמרתי לו – אדוני השר, אני מתנצל, אבל לבן שלי יש כאבי אוזניים איומים ואני חייב לקחת אותו לבית החולים. ואז הוא היה כבאדם ואמר לי, 'זה בסדר תיגש, אני אעביר את זה לוועדה'. היה ג'נטלמן".

ובמערכת הבחירות של 1984 לא היה דבר וחצי דבר על נושא הבריאות. כלום. אף אחד לא הבטיח. אף אחד לא טרח להתייחס. להכריז. לאיים. בריאות ומערכת הבריאות – יוק.

התחיה חרטה ב־84' על דגלה גם את נושא עליית יהודי רוסיה. היום, המצב בנושא הזה כל־כך מביך שאי־אפשר בלי לשאול:

נו?

אבי פרחן, דובר התחיה: "אנחנו ממשיכים לתרוט זאת על דגלנו, ופעלנו רבות בעניין. לדוגמה, זה לא סוד שיובל נאמן יזם ודחף לעלייתם של אנשי מדע מברית המועצות לישראל. ולא רק עליה אלא גם סיוע בקליטתם במוסדות מדע".

אבל רוב העולים בכלל לא מגיעים לארץ?

"יש בעיה קשה בקליטה של האנשים".

אתם מתמקדים, עושה רושם, רק באנשי מדע.

"לא, בכלל לא. אנחנו מטפלים גם בעליה של יהודים מארצות הנמצאות מאחורי מסך הברזל וממדינות ערב ובכלל זה תימן וסוריה. גאולה כהן עוסקת בנושא גם מתוקף קשריה ביהדות תימן".

יש לך דוגמה לפעילות זו?

"אני אתקשר לגאולה ואשאל אותה לגבי הפעילות, ואחזיר לך תשובה".

אבי פרחן אולי התקשר לחברת הכנסת גאולה כהן, אבל משום מה שכח להחזיר לנו צלצול. והוא הבטיח.

אי־פרופר חיטה על דגלים, במערכת הבחירות.

ב־84' דרשה עדנה, אלמנתו של הסופר המנוח יעקב שבתאי, להוריד את דמות בעלה מסמל התחיה.

נעניתם לבקשה?

אבי פרחן: "שינינו את הדמות לדמות גראפית". כלומר, זה עדיין שבתאי אבל אי־אפשר לזהות אותו?

"זו לא אותה דמות. זו דמות גראפית".

מה זו דמות גרפית, דמות פיקטיבית?

"לא פיקטיבית, אלא דמות של אדם שנושא דגל. דמות שמסמלת את הנוער, את הצעירים שצריכים להרים את הדגל".

אז היא פיקטיבית?

"לא".

מופשטת?

"היא לא של איש מסויים".

מי שראה את הדמות הגראפית ומי שמכיר את הצילום המפורסם של יעקב שבתאי לא יכול שלא להתרשם מהדמיון. הגראפי.

ועוד מודעה של הליכוד. בכותרת: "אל תתנו להם לחזור". בתמונה – זוג ידיים האוחזות בפתק. בפתק רשום: " לכבוד ש., אני ממליץ לקבל אותו למשרה הבכירה, הוא משלנו. על החתום: א.".

לחוצפה, מתברר, אין גבול. הרבה מים זרמו בירדן מאז ההכרזה המפורסמת של בגין: "נגמרה הפרוטקציה". תשתית המינויים הפוליטיים של הליכוד נמדדת כיום במאות עסקנים, פעילים, "עושי דברינו" ושאר סוגי "משלנו".

גם המערך מצידו אינו שיה תמימה בנושא המינויים הפוליטיים, ההפך הוא הנכון. בדרבי של הליכוד והמערך על אליפות המינויים, קשה לתמר מי ינצח. במערך יש כמה אלופים ידועי שם בנושא. אבל המודעה ההיא של הליכוד מ־84' שמפחידה את הציבור באיום החזרת המינויים הפוליטיים של המערך, מעוררת גיחוך על רקע רשימת המינויים הפוליטיים של הליכוד מאז ועד היום. המערך, לפחות, שתק ושותק.

רשימה חלקית מאוד־מאוד של מינויים שנעשו בארבע השנים האחרונות:

השר חיים קורפו מינה את צבי גוב־ארי, חבר מרכז חרות, למנהל רשות שרות התעופה. השר שרון מינה את מקורבו רפי איתן ליו"ר כי"ל. השר יצחק מודעי מינה את אברהם נתן, חבר מרכז חרות, לציר כלכלי בלונדון. את מיכאל צולר ניסה למנות כנציב שירות המדינה אך המינוי עוכב בגלל הסתבכות במשפט מישמעתי. השר משה נסים מינה את גבי לוי, יועץ סיעת הליברלים, לציר כלכלי בניו־יורק. את פנחס דרור מינה כציר כלכלי בוושינגטון. דוד לוי מינה את מיכאל קליינר כיו"ר מועצת המנהלים של חברת שיכון ופתוח. השר שריר מינה את גוסטב בריאן ליו"ר החברה לפיתוח התיירות. השר קורפו מינה את עתניאל שנלר, מי שהיה ראש מועצת אריאל, לתפקיד ראש מינהל הבטיחות בדרכים. המשנה למנכ"ל של חברת עמידר הוא רמי קוך, עוזרו של מיכה רייסר. איש סניף חרות מבת־ים יהודה שקל מונה על־ידי השר דוד דוד לוי למנהל עמידר בחולון־בת־ים. ליו"ר מועצת המנהלים של החברה לפיתוח לוד רמלה מונה רוטברט סמואל, איש מתנה לוי מבאר־שבע. מזכירתו של דוד לוי, אילנה הדר מונתה למזכירת החברה. דוד מנע מונה למנכ"ל שירות התעסוקה. אבי צור מונה לדובר רשות שרות התעופה. יוסי גנוסר הוא מנכ"ל מכון הייצוא.

וזו רשימה חלקית.

ב־17 ליולי 84' התפרסמה מודעה זו של המערך: "איש צעיר, בעוד 6 ימים אתה יכול להתחיל דרך חדשה. דרך שתעניק לך יותר סיכויים להגיע לדירה משלך, בלי לזרוק חצי משכורת על הלוואות בריבית קצוצה".

ואתם חושבים שהצלחתי לקנות דירה [illegible]

היינו משפחה מאושרת

עד אותו לילה במאי 81' היתה משפחת אזולאי ממעלה אדומים משפחה רגילה, אפילו שמחה. אמא אבא וארבעה ילדים. ואז זה קרה. אבא גבי התעורר לפנות בוקר, ניגש אל מיטת בנו אופיר וראה את הילד מפרכס במיטתו בדממה, ללא הגה. היתה זו תחילתו של סיוט מתמשך, התמודדות עם מחלה גנטית חשוכת מרפא שזמן קצר אחר־כך פגעה גם בדרור. מאז משפחת אזולאי היא משפחה במצוקה. נפשית, רגשית, כלכלית. מצד הרגש הם החליטו לא להעביר את הילדים החולים למוסדות, לא להטיל את האחריות לשלומם על כתפי החברה, אלא לטפל בהם בבית, בחום ואהבה. מצד הכסף זהו מבצע קשה, כמעט בלתי־אפשרי. הממסד אינו מתכחש לבעייה, אבל גם אינו פותר אותה. מילכוד.

מאת סמדר בת־אדם
צילומים: יוסי זמיר, "סקופ סט"

אופיר ודרור, אחים, לקו במחלה נדירה המכלה אותם. היא פוגעת במוח, היא משתקת, ואין ממנה חזרה. למחלה הזו קוראים M.L.D. כשזה קרה, אופיר היה בן שבע, דרור בן חמש. שניים מתוך ארבעת הילדים של גבי וציפי אזולאי. משפחה רגילה, ניגוחה, שמחה. ילדים חמודים, כמו שילדים. בהירים כאלה, חייכניים. באלבום התמונות דרור, כתר־חנוכה לראשו, מדליק נר במסיבה שבגן. ילד מוכשר. מחונן כמעט. "את רואה איך הם היו?", שואל גבי, והופך עוד דף באלבום, ועוד דף: "עיניים כאלה, יפים, כל כך יפים...".

גבי, האב, מונולוג.

"מאי 81'. ערב שבת. כל המשפחה מסבה לארוחת ערב. גם אורחים. שירה בציבור והרבה צחוקים. אחרי חצות נפרדים. הילדים נשלחים למיטות ואנחנו נופלים רצוצים. הייתי הרוג. נרדמתי מיד, אז אני לא מבין מה העיר אותי פתאום. 'אם כבר התעוררתי', אמרתי לעצמי 'נלך לראות מה עם הילדים'. הייתי מנומנם לגמרי והאור היה עמום. מה כבר יכול להיות? מה שמשך את תשומת לבי היה לובן עיניו של אופיר. מוזר. מקרוב ראיתי שהעיניים שלו ממש הפוכות, שהסנטר שלו קרוב לאוזן, שהוא כולו מפרכס במיטה כתרנגול שחוט – אבל בדממה, ללא הגה.

הייתי מפקד טנקים בשתי מלחמות, כבר ראיתי מחזות קשים. שום דבר לא היה דומה לזה.

הרמתי אותו בידי והוא בער מחום. נגשתי מיד למטבח, הרטבתי את ראשו מתחת למים הקרים. החזקתי אותו חזק כי כל הזמן הוא פירכס. פתחתי שיפול לי. לא רציתי שציפי תראה את זה, ולכן לא העירותי אותה מיד. ניסיתי לטפל בו לבד, אבל כלום לא עזר. צעקתי לה שתקום ושתזעיק אמבולנס ואת אחיה, מה שיבוא קודם. אחיה הגיע. העמסנו את כל המשפחה על הרכב, ואז האמבולנס בא. עליתי עם אופיר לאמבולנס ודהרנו לבית־חולים. השעה היתה 2.00 אחר חצות.

חמישה ימים אופיר שכב חסר הכרה, וביום השישי, כשהוא התעורר, הודיעו לנו הרופאים שכתוצאה מההתכווציות הוא משותק בכל החלק השמאלי של גופו. במשך חודש ימים ישבתי ליד מיטתו.

באותה תקופה היינו שישה. אורן, רבקה, אופיר, דרור, ציפי ואני. משפחה מאושרת. משפחה לדוגמה. היה לי כל מה שרציתי. במשך 12 שנים גרנו בדירה של שני חדרים, והיינו מאושרים. באותו זמן רכשנו, במחירים הזולים שהיו אז, את הבית במעלה אדומים. הדים נראו יפים כל כך. חשבנו כבר על חגיגת בר המצווה של אורן וגם על עוד ועוד ילדים. ציפי ואני משוגעים על ילדים".

במשך חודש היה גבי בבית־החולים. לא מש מאופיר. ציפי בבית, עם הילדים, באה לבקר מדי יום. יום אחד סיפרה לגבי שדרור התחיל לצלוע. ביום אחר – שהוא החל לגמגם. חשבו שזה קשור בטראומה. בהיעדרות אבא מהבית. בסוף אותו חודש הוחלט להוציא את אופיר מבית חולים. אמרו להורים שיש להביאו לטיפול פיזיותראפי יומי. להשאירו במעקב.

בינתיים חלה הידרדרות במצבו של דרור. וכבר היה ברור שלא מדובר בטראומה. ד"ר נעמי אמיר ביצעה סדרת בדיקות מקיפות בשני הילדים, והגיעה למסקנה שלא מדובר בתופעות לוואי של חום גבוה והתכווציות, אלא במחלה – M.L.D שמה – שפוגעת במערכת תאי המוח.

כל המשפחה נבדקה. הבשורה היתה ששאר בני הבית אינם נושאים בגופם את המחלה. לגבי אופיר ודרור, אמרו הרופאים, יש לצפות לגרוע ביותר.

בצילום המרכזי: האב גבי והילדים (אופיר בחולצה תצהובת, דרור בחולצה לבנה) היום; והילדים בפורים, לפני שחלו (דרור, ימני בצילום, ואופיר).

גבי:

"יצאנו מהשיחה עם הרופאה המומים ומדוכאים. הייתכן ששני ילדינו הנהדרים ילקחו מאתנו? היינו צמודים אחד לשני. הסתכלנו זה בזו, ללא מלים. ראיתי בקושי יכלה לצעוד. הדמעות זלגו. אצל שנינו חלפה אותה מחשבה: לזרוק עצמנו מתחת לגלגלי המכוניות שחלפו לידנו. אבל מה יהיה עם שני הילדים האחרים? פניתי לאשתי, נשקתי אותה על העיניים הרומעות ואמרתי לה שאנחנו חייבים להתגבר, גם בשביל הילדים הבריאים אבל במיוחד בשביל שני החולים שזקוקים לנו עכשיו יותר מאי־פעם. יצאנו לדרך. רק אחר־כך התברר לנו עד כמה היא ארוכה ומתישה".

מעלה אדומים. הכניסה לבתים – מסימטאות החסומות לרכב, למעט הסימטה בה גרה משפחת אזולאי. כאן הוסרו המחסומים כדי לאפשר גישה לבית המשפחה. שקט ופרחים ונוף קדומים. בפנים הבית מטופח. קריר ונעים. שתיים בצהריים שעה נינוחה.

(המשך בעמוד הבא)

מ.ל.ד: מקבוצת "מחלות האגירה"

פרופ' גדעון בך, ראש המחלקה לגנטיקה של האדם בבי"ח הדסה ירושלים:

"כמו ברוב המחלות התורשתיות, מדובר במחלה נדירה. ההערכה היא שילד שיחלה בה נולד אחת ל־50,000 לידות, ואולי אף פחות. ההורים נושאים את הגנים, למרות שבעצמם הם בריאים. כששני בני־זוג יחד נושאים את הגן המסויים הזה, יש סבירות של 25% שהילד ילקה במחלה. משפחות בסיכון, כאלה שכבר נולד להן ילד חולה, ניתן לבדוק לפני לידה נוספת.

"המחלה שייכת לקבוצה הנקראת 'מחלות אגירה': נגרמת הצטברות של שומן, בעיקר במערכת העצבים המרכזית. מחסור באנזים מסויים גורם לכך שהחומר השומני מצטבר ולא מתפרק, וההצטברות גורמת לפגיעה קשה. זוהי מחלה קטלנית, ולמעשה אין לה טיפול. למרות שהיום מנסים שיטות חדשות, כמו השתלת מח־עצם, עדיין אנחנו בספק אם ניתן לעצור את המחלה, ואם כן – רק במקרה של גילוי בשלבים הראשונים ממש. מעבר לזה אפשר לסייע לחולה רק בטיפולים מקומיים. המחלה גורמת לפגיעה שגורמת להידרדרות נמשכת במצב החולה.

"יש סוגים שונים של המחלה, שהחמור בהם הוא כאשר היא מתגלה בגיל צעיר. הסימפטומים: נולד ילד בריא שמתפתח כרגיל, עד שההתפתחות נפסקת. לרוב המ.ל.ד' מתגלה דרך מחלה אחרת, קונוונציונלית. הילד החולה פשוט אינו מתאושש, מצבו מידרדר ולאט לאט חלה נסיגה בתפקודו עד להתנוונות. מתגלים שינויים נאורולוגיים אופייניים שרופא מומחה יכול לגלות. ה'טיי־זקס' די קרובה ל־M.L.D, אלא של'טיי־זקס' יש מאפיינים הקשורים במוצא ההורים, ולכן קל יותר להגדיר מראש את אוכלוסיית הסיכון. לא כך ב־M.L.D, שאינה אופיינית דווקא לאוכלוסייה מסויימת".

גבי אזולאי והילדים: "הכי כואב לי כשאומרים לי להעביר את הילדים למוסד"

רק אחרי שאמרו שהם בריאים, נרגענו. שכחתי לבשל. שכחתי לאפות. ואני הייתי אופה!! עד היום אני לא מסוגלת".

גבי: "השנה הראשונה כשבאנו לגור כאן, לפני חמש שנים, היתה אחת מהקשות. לא היו הסעות. גלחמנו במועצה, נלחמנו בכולם. לילדים היו התכווצויות והם היו נופלים. כל יום במשך אותה שנה היתה ציפי נוסעת עם הטנדר לירושלים ומסתובבת עד הצהריים ברחוב כדי לחזור איתם בטנדר. אי אפשר היה לשלוח אותם לבד".

ציפי: "בהתחלה הם היו בבתי־ספר נפרדים. אופיר, שמצבו טוב יותר, היה ב'אילנות'. דרור היה ב'הטנא'. אני יודעת שעשיתי הרבה צרות ב'אילנות'. רציתי שהוא ישאר שם. איימתי שאם לא – אתאבד. טענתי שהוא בסדר, אבל בשנה האחרונה כבר לא היתה לי ברירה. ועכשיו מצבם עוד יותר קשה. מי שבא ורואה אותם כך – חוטף שוק, אני כבר רגילה".

גבי: "הרופאה אומרת שלא צריך להחזיק אותם בבית, שנוציא אותם למוסד. והיא לא היחידה שאומרת את זה".

ציפי: "בכל פעם שאני הולכת אליה, אני חולה שבוע. קודם אמרו שהנה, כבר הם מתים, והנה – הם חיים. אם נוציא אותם מהבית – הם אבודים. אני לא מאמינה שהם יחיו. זו מלחמה יומיומית. דורשת הרבה כוח. בזמן האחרון גבי יותר נשבר. אין לו כוח לטפל. אני, יש ימים שאני אומרת לילדים האחרים – אם לא תעזרו לי, אני אמסור אותם. הבן אמר 'יותר שלא תגידי לידי את המלים האלה. אם את לא תגדלי אותם, אני אגדל'".

גבי: "ציפי נשאה ברוב הנטל. עד שאיפשרו לכלי רכב להיכנס לסימטה שאנחנו גרים בה היא היתה סוחבת אותם על הידיים. גם במשך כל ההריון עם נטלי, עד החודש התשיעי".

יפית: "החברה שלנו לא בנויה לנכים. בהתחלה לא היתה לנו שום עזרה, וריקי היתה עוזרת לי לרחוץ אותם. עבודה של יומיום. לפעמים היא אומרת שהיא רוצה לעזוב את הבית, ללכת לפנימיה. אבל תמיד אנחנו ממשיכים להראות לכולם שאנחנו אוהבים אותם. שהם שלנו. לא מחביאים אותם".

גבי: "חוגגים ימי הולדת. מארחים הרבה. משתדלים שכל הזמן הבית יהיה מלא".

ציפי: "גבי המשיך לשפץ את הבית ולהזמין אנשים. שלא יהיה זמן לחשוב. אני הייתי נכנסת לפינה – וזהו. עכשיו, במשברים, פעם אני תומכת בו, ופעם הוא תומך בי. זה המזל שלנו. בשנה הראשונה כולם עזרו לנו. היום אנחנו יותר לבד. גם המטפלת עומדת לעזוב, בגלל סיבות אישיות, אז כולנו במתח".

גבי: "לי יש יסורי מצפון בדבר אחד, אולי נתליתי יותר מדי בד"ר נעמי אמיר. היא הזמינה פרופסורים בעלי שם, חשרה, באמת איכפת לה. לקחה באופן אישי. אולי אם הייתי נוסע לחו"ל, לרופא אחר... אולי. מצד שני, היא עשתה הכל. מה אני אגיד לך, יש כל כך הרבה סימני שאלה..."

ציפי: "בשבילי, לדבר עם הרופאה זה כמו לעמוד מול כיתת יורים. גבי הולך, שומע ומצנזר".

גבי: "רוב הרופאים שפנינו אליהם לא הכירו את המחלה. הייתי הולך, מספר את הסיפור, והיו אומרים לי – לא שמענו. לא מכירים".

ציפי: "רצו לנתח אותם בראש כדי לאבחן מה יש להם. לא רציתי. מה יתן לי לדעת? מבחינתי, אם אין מרפא – הבדיקות הן סתם התעללות. ברת למזנו כאילו כל אחד אלוהים נותן לו לפי כוחו, או אמתי שלי הוא נתן כנוס יותר מדי גרול. זה גורל. אין מה לעשות. הבן הגדול בצנחנים. יכולתי שיהיה ג'ובניק אבל לא רציתי לעשות לו את זה. רציתי שיהיה כמו כולם. שישרת את המדינה".

גבי: "הכי כואב לי שגורמים שאני פונה אליהם לבקש סיוע – כמו חברי כנסת, שר העבודה והרווחה ואחרים – מייעצים לנו לשלוח את הילדים למוסד כדי להקל מעלינו את הנטל. איך אפשר? אנחנו אוהבים אותם. הם חלק מבשרנו, חלק מאיתנו. לא זורקים ילדים רק בגלל שפתאום הם נהיו נכים, מעמסה בבית, מעבודה לא מתים. לנתק אותם מהמשפחה מהחום, מהאהבה שאנחנו מרעיפים עליהם? נכון, הטיפול בהם קשה: צריך להאכיל אותם באוכל מרוסק, לכופף להם את הרגליים בלחץ כדי שיעשו את הצרכים שלהם, לרחוץ אותם באמבטיות. בשיחות עם משפחות שמסרו את ילדיהם למוסדות אני שומע שבאמת ההקלה הפיזית היא גדולה, אבל הסבל הנפשי רב. ויש יסורי מצפון וחרטה. מי שרוצה לדעת מה זה מוסדות שיגש ויראה כמו עיניו. מזעזע".

"אמרתי לאשתי שאנחנו חייבים להתגבר, גם בשביל הילדים הבריאים אבל במיוחד בשביל שני הילדים החולים".

ציפי: "אין יום שאנחנו לא בוכים. זה כאב שאי־אפשר להשלים איתו. חיתולים – לקח כל כך הרבה זמן עד שהסכמתי שוב לחתל אותם. לא רציתי להאמין, לא יכולתי להאמין שככה זה הולך ומתדרדר. לחופש אי־אפשר לקחת אותם. אף פעם לא הייתי באילת. אני לא מרשה לעצמי לישון מחוץ לבית. בעוד כמה שבועות אחי מתחתן, וכבר מעכשיו אנחנו חושבים מי יישאר עם הילדים, ומי יילך לחתונה. אבל אילו היינו מעבירים אותם למוסד, הם כבר מזמן לא היו בחיים. הם צריכים אותי. צריכים את ההשגחה הצמודה, הטיפול, האהבה. ואם הם ימותו ואני לא אהיה לידם, אז מה? לא יודעת מה יהיה. אצטרך ללכת איתם באותו יום".

שלוש דקות לשלוש. לבית מגיעה שושנה המט"בית (מטפלת בית): "הילדים עוד לא באו". בחוץ רעש של רכב. הם מגיעים. "את שבי", גבי אומר לציפי. כל הבית נדרך. המסיע נכנס עם אופיר בזרועותיו. מושיב אותו על כורסה. מזל נגשת, מניחה מגבת על צווארו, משקה אותו מים מהכוס: "אמרת שלום לאבא? אתה אוהב את אבא, נכון? תיישר את הראש, אופיר, ככה, תיישר את הראש".

(המשך בעמוד 50)

ומה אומר הממסד

שאלה: המדינה משלמת למוסד עבור אחזקת ילד כ־1500 ש"ח לחודש. המדיניות המוצהרת של שרותי הרווחה מדברת על מתן סיוע לנזקקים שיאפשר להם להישאר בתחומי הקהילה. מדוע, אם כן, אין אפשרות להציע סכום דומה להורים המעוניינים לטפל בילדיהם החולים בביתם ולפתור בכך בעייה לחברה?

משה קצב, שר העבודה והרווחה, יאמר שנעשה כל שאפשר במסגרת החוק, שהמשפחה קבלה את כל הניתן מהמסגרות התומכות, שאין אפשרות לממן משפחה כאילו היתה מוסד אפילו היא מחזיקה בבית יותר מילד פגוע אחד, ולמרות שמדיניותו המוצהרת של המשרד היא לעודד אחזקת ילדים פגועים במסגרת המשפחתית.

הביטוח הלאומי בודק אפשרות לשנות את החוק לפיו מבוטלת קצבה אחת בגלל אחרת. מתפשים דרך לשפר בחוק את מצבם של החריגים.

•

עופרה בן־ישעיה, עובדת סוציאלית ממעלה אדומים:

"במדינת ישראל ילד נכה שנקבעו לו אחוזי נכות מקבל קיצבה, אלא שקצבה אחת מבטלת אחרת וזה מה שקרה כאן: לאחר שנרכשה מכונית – בוטלה הקצבה. בעית הניידות של המשפחה אמנם נפתרה, אבל יש להם יותר הוצאות. יכול להיות שצריך להקים מין וועדת־חריגים שתהיה לה סמכות לחרוג מהוראת החוק, כמו במקרה שלפנינו, בו מדובר בשני ילדים נכים במשפחה. צריך לשקול אם הקצבה עומדת ביחס סביר להוצאות. יחד עם זאת, לדעתי לא יהיה זה נכון להסיק שהסידור המוסדי רע ביסודו. לא צריך לתת לאנשים שהוציאו ילדים חולים מהבית למוסד לחוש רע בשל כך.

"בתוקף תפקידי אני מנועה מלספק פרטים על במה מקבל מי, אבל צריך להבין שלשכות הרווחה הן החזית הראשונה. אנשים שמגיעים אלינו נמצאים בתחושה ש'לפה הגעתי, ופה מגיע לי לקבל'. עם חלק מהדרישות את מסכימה – עם חלק אחר – לא. הרבה פעמים את משיגה הקציבים מעל ומעבר, אבל הדורש אינו מסתפק בכך, ואז את רואה שסדר העדיפויות שלו שונה. זה לא אומר שיש באפשרותנו לחנך את כל האוכלוסייה לשנות את סדרי העדיפויות שלה, אבל זה גם לא אומר שאי אפשר להסתדר עם מה שמקבלים".

•

אסתר בק, מנהלת היחידה לוועדות ערר וסיוע לבודדים:

"המגמה שלנו היא לעודד משפחות שמחזיקות ומטפלות בבית בבני משפחה חולים ובעייתיים. המטופלים הרי זקוקים לחום אנושי. אני לא נכנסת לסדרי העדיפויות של הממונה, אלא מנסה למצוא לו פתרונות. בעבר כבר חרגנו מהסכומים הרשמיים המוקצבים למשפחה, כדי לבטא את המדיניות הזו שלנו, ובעתיד אני רואה מתפקידי להוסיף ולחפש דרכים להקל עליהם, ותמיד לתת אוזן קשבת".

(המשך מהעמוד הקודם)

ריקי מכינה שעורים. ציפי מנגבת את השיש במטבח. הרצפות מבהיקות כמו מראה.

דיאלוג:

ציפי: "היה מאוד קשה. בהתחלה חשבתי להתאבד. עוד לפני שכל זה קרה הורגו בתשובה. אחרי המכה בעלי נישבר קצת, אבל לי היהדות עזרה לחיות. עד היום זה מה שמחזק אותי. ההתחלה היתה גהינום. הרופאים, הפסיכולוגים, כולם אמרו שכל רגע – כל רגע הם יכולים למות. כל דקה בדקנו אם הם עוד נושמים. והיו התיחולים. היה הפחד של שני הילדים הגדולים כשהיו צריכים לעבור את הבדיקות. אף אחד לא אמר את המילה 'פחד', אבל זה היה בבית. באוויר.

בגליל, קצת אחרת

דברים קורים בגליל העליון בשנים האחרונות. יפים – והרבה. שיט אבובים ושיט בקיאקים, סירות פדלים באגם מלאכותי, חוות סוסים, מסעדות בצידי הדרך ועל המים, "צימרים" בקיבוצים, טעימות יין ביקב. והנוף. והאוויר הצלול והיבש. הגליל נהפך לאתר תיירות אחד גדול, ומסוג שונה לחלוטין מזה שהכרנו עד כה. חוויה.

יעל פז'מלמד

אך שעזבנו את טבריה לכיוון צפון, התחלנו למלמל לעצמנו שזה כמו בחוץ־לארץ. שנתיים בלבד לא יצא לנו להיות בצפון הארץ, בעיקר בגליל המערבי, ומה שראינו שם לפני שבוע היה מהמם. אתר תיירות אחד גדול. וחשוב יותר – תיירות מסוג שונה לחלוטין מזה שהכרנו עד כה בארץ.

כל חמישה מטרים, בערך, קורה משהו. אם לא שיט־אבובים או שיט בקיאקים. אם לא קיאקים, אז סירות פדלים באגם מלאכותי. חוות לרכיבה על סוסים, מסעדות מקסימות בצידי הדרך, ממש על הנהר, שלטים שמזמינים לשכור "צימרים" בקיבוצים או בבתים של אנשים פרטיים, קיוסקים מאולתרים, חניונים מסודרים עם מתקנים למנגל, שירותים ודוכנים למימכר פירות וירקות. וכל השפע והיופי האלה משתרעים בין מטעים שכורעים תחת נטל שזיפים ותפוחים, על אדמה פוריה, בין קני־הסוף שעל הירדן, ליד קיבוצים ומושבים משגשגים.

ארבעה ימים טעמנו טעמה של תיירות בצפון הארץ, וישראל גילתה לנו שם את פניה הטובים והמיטיבים. ראינו יזמים – קיבוצניקים ומושבניקים בעיקר – שידעו להעריך את האוצר המקיף אותם, נוף מרהיב, הרבה מים ומרחק מספיק מן המרכז כדי שתיווצר האשליה שיש לאן לברוח. ויחד עם זאת הם הבינו שישראלים רבים כבר ראו חתיכת עולם, וכדי שהם יבואו לגליל במקום לנסוע לשווייץ מוכרחים לקצר קצת את המרחקים בין שני העולמות הללו, ולפתות אותם במעט יותר מבית־הארחה שמעניק חמש ארוחות, עם או בלי חמישה כוכבים ובריכת־שחייה.

בעידן המכוניות הממוזגות אנשים נוסעים לטייל. סרה מעליהם, לפחות חלקית, אימת החמסינים. הקיץ כבר לא מפחיד כל־כך, לא מחייב רק רביצה על חוף ים. וכשאנשים נוסעים לטייל, הם רוצים לאכול, ולאכול טוב. הם רוצים להשתעשע ולאגור חוויות ולשכוח שיש אינתיפאדה ושהרצל אביטן ברח ושעוד מעט יהיו בחירות גורליות. והם רוצים גם לעצור בצידי הדרך, לשתות כוס בירה או קפה, לאכול פרי מקורר היטב ולא רק לחלום על היום שבו יוכלו לנסוע שוב לחו"ל כדי לזכות בכל מה שהזכרנו. ואת כל זה, אגב, הם רוצים גם מפני שזה נכון וכך צריך לחוש בחופש, אבל גם מפני שהם יודעים שזה אפשרי. השווייצרים והצרפתים והאיטלקים והספרדים לימדו אותם שאפשר גם כך.

את התורה הזו, למזלנו, היה מי שהבין, והחליט שאפשר לנצל אותה לתועלת שני הצדדים: התייר יהנה, נותן השירות ירוויח. ומאחר שזה קורה כאן

(המשך בעמוד 48)

כשמבקרים בגולן אפשר לעבור ביקב (בצילום מימין) לטעימת יין צונן. הגליל מציע היום מגוון עשיר מאי־פעם של אתרי נופש לתיירות בעלת אופי שונה (צילומים: שמואל רחמני ודניאל זאורשטרום)

יהונתן גפן

בן־גוריון אכל אותה

לפני זמן מה נסע מנחם תלמי וראה את התפריט של דוד בן־גוריון או – יותר נכון – את פירוט החומרים אותם בלע ולעס כלאחר יד דוד בן־גוריון בכל פעם כשיצא עם פולה שלו לקרוע את טבריה, בחופשה שבוודאי תמיד היתה קצרה מדי, ובדרך כלל הוא כמעט ולא יצא מהמלון ("גלי כינרת" רשם תלמי, "מלון שהיה חביב עליו במיוחד"). אלברטו הטבח עדיין חי וקיים, והוא נזכר: "יום יום בן־גוריון אכל את אותו אוכל, ללא כל שינוי. רציתי שיטעם משהו אחר, שיגוון קצת, אבל פחדתי מפולה".

אלברטו שומר עד היום את התפריט המצהיב, ועליו, כפקודת יום, בכתב יד זעיר ובטוח, לדראון עולם, ארוחות השחיתות של ראש ממשלתנו הראשון בימי הכיף שלו בטבריה:

"צהריים: מרק ירקות / גזר + חצילים או קישואים / רסק פירות עם מעט פטל / סיידר / מיץ אשכוליות / לחם.

ערב: חצי מה'תערובת' / ביצה רכה 3 ותצי דקות עד 5 וחצי דקות / כוס מיץ עגבניות טרי / כוס חלב חם.

ארוחת עשר: כוס חלב חם. ארוחת ארבע: כוס נס קפה (רק חלב) / עוגה".

ובכן, זהו התפריט של המנהיג הדגול, ואני מתאר לעצמי מה עבר בראשו של מנחם תלמי (החותם ב"סופשבוע" בראשי־התיבות מאר"ל – מנחם אוהב לאכול), כשראה את המניפסט העלוב הזה לפני שהתלבש על מאכליו העכשוויים של המלון: לשון בקר ברוטב יין, נתח עוף ברוטב דובדבנים.

אתם מתארים לעצמכם מה היה קורה אילו פולה היתה תופסת את דוד מבריץ לשון בקר עם דובדבנים? זה היה הסוף שלו, והוא היה צריך אחר־כך לאכול רק תערוכת כל החיים. ה"תערובת" המפורסמת היתה מאכל דייטתי מיוחד שהמציאה פולה בן־גוריון למען בעלה, ולפי עדות ראייה – זה היה משהו מבחיל במיוחד שהמנהיג אכל ועל פניו הבעה כאילו הוא תורם דם.

ומדוע אני מביא את התפריט הצהוב הזה, שכבר פורסם כאן על ידי ידידי מאר"ל לפני שבועות מספר? מדוע גזרתי את הקטע הזה ותליתי אותו מעל שולחן הכתיבה שלי כאילו היה איזו מדליה של קרוב משפחה רחוק? כי אני אוהב את זה.

התפריט הזה הוא אנדרטה לצניעות של פעם. סמל מהתקופה הטרום־חזירית של המדינה ומנהיגיה.

כן, אני חושב שאנשים באופן כללי הפסיקו לאכול פה תערובת.

ובדרך כלל מה שהם אוכלים זה חרא או זה את זה.

אבל תציצו למסעדות הפאר בערים הגדולות ותיראו מי יושב שם. שרינו ושועינו, ואין שום פולה שתציל אותם מחזירותם ומחשבון הוצאותיהם הפתוח. תראו לי היום ראש ממשלה שאוכל תערובת, ואני אראה לכם כינרת בלי ריח של "אוחי" בשעות העומס.

היום, אחד שרק אחד חושב שהוא ראוי להיות ראש ממשלה, לא ניגש לשולחן שאין עליו איזה קלמארי ברוטב אלף האיים, ושרימפס ברוטב פרובאנס עם כופתאות סושי ברוטב כושי. אתם רואים את בן־גוריון אוכל את התועבות הללו? "תאכל את התערובת שלי ולא תמות אף פעם", אמרה פולה. "יש לי כמה ידידים...", מנסה בן־גוריון בפעם המי יודע כמה, "שאוכלים... אה... חביתה".

"ביצה רכה", מחזירה אותו פולה למקומו, "ולא יותר משלוש דקות, אתה שמעת אותי?"

אבל הוא לא התעקש, הזקן החביב הזה. בראש שלו היה חזון אחרית הימים, לא סושי. והוא היה בורח עד שדה בוקר אם מישהו היה רודף אחריו עם איזה חסילון ברוטב. הוא היה איש צנוע, ואכל כדי לשלוט, לא כדי לאכול.

הוא לא תאר לעצמו שיום יבוא ומדינת ישראל תיהפך למדינת החזירים, עם מנהיגים שאוכלים רק במסעדות עם שמונה כוכבים, ועיתונים עבריים יהפכו לספרי בישול עם "צלי עסיסי שנימוח בפה" ו"צלעות חזיר ברוטב בר־בי־קיו".

קראתי פעם בעיתון על אשת פוליטיקאי מפורסם: "אני מארחת כל יום שישי יותר מחמישים איש לארוחת ערב, ובדרך כלל אני הולכת על אוכל סיני, כי זה הכי מהר".

לא נכון, הכי מהר זה תערובת.

ואיזה רע עשו לך הסינים שאת אוכלת את האוכל שלהם כל הזמן?

ומי ביקש ממך להאכיל חמישים ביחוד מה את, אהרוני?

ומי משלם את זה לעזאזל?

דוד בן־גוריון, כמה שהיה חוזה וכל זה, לא יכול היה אפילו להתחיל אפילו לתאר לעצמו מה יאכל פה העם היהודי החוזר למולדתו אחרי אלפיים שנות רעב.

וכמה!

דוד בן־גוריון עשה כמה שגיאות, אבל יאמר לזכותו – הוא אכל חרא. לכן לא כעסנו עליו כשהוא גם האכיל אותנו מאותה סחורה מפעם לפעם, ידענו טוב מאוד שבסוף כל יום דיפלומטי מחכה לו פולה עם הכפית ו"התערובת" הנוראית, ואין לו לאן לברוח. הוא לא ברשימה של ההיא שמזמינה חמישים לסיני בכל יום שישי, וגם יש לו עבודה, יש לו חלום להגשים. היה היו זמנים. ובימינו המנהיגים אוכלים נפלא, אבל מאכילים אותנו רק חרא.

והוא אכל תערובת. דוד בן־גוריון ידע היטב שאין יין בעולם שהולך עם גזר וביצה רכה. הוא אכל אוכל של שפנים, אבל היה אכבר גבר. הוא לא עיטר את משרדו הממשלתי בקבלות של המסעדות הכי מפוארות בעולם, וגם לא פיתח אולקוס, לתפארת מדינת ישראל.

הוא גם לא היה צריך מיקרוייב בשביל האוכל הטפשי הזה שלו, הוא אפילו לא ידע להגיד מיקרו־וייב. והוא גם לא נזקק לפוד־פרוססור. הוא פשוט נעמד לרגע על הראש והכל התערבל בתוך בטנו.

שיהיו בריאים, האנשים האלה שהיו בריאים וצנועים, אוכלי התערובת הנפלאים הללו, שחלפו מן העולם והורישו אותו לאוכלי נבלות ושרצים.

ואחרי האוכל? אחרי האוכל דוד היה יושב עם פולה מול החלון, משקיף על המוצבים הסוריים שמנגד. זאת היתה שעת הווידאו שלהם. ואחר כך הם היו הולכים לישון, בארץ ישראל הקטנה, מול רחש של גלי כנרת נטולי־אוחי, וקמים למחרת, לעוד ביצה רכה של 3 עד 5 דקות.

אז בואו נרים עכשיו כוסית קוניאק צרפתי מובחר, אם פולה תרשה לנו רגע, לזכור הגזר, לזכור האנשים הצנועים שהלכו לעולם שכולו צנוע, לזכור הקישואים שאפשר היה מדי פעם להחליף אותם בחצילים, אם פולה לא היתה שמה לב במקרה, לזכור החלומות הנישברים, לזכור רסק הפירות, לזכור הסטקייה הזאת שפעם היתה אגם די נחמד. ובעיקר – לזכור התערובת.

דו"ח מעריב
האזרח המפרק

היה רשיון ?

חשבת שיש לך רשיון נהיגה – עד שהגיע מועד החידוש. ואז גילית שאין לך טופס חידוש כי יש לך ערימה של דו"חות מהעיריה, המשטרה, מבית המשפט, אפילו "שיטת ניקוד" יש לך. ואתה אפילו לא ידעת. עכשיו תתחיל להתרוצץ, לקבל צילצולים באוזן מהרישפון שלא עונה, רק מצלצל; וגם להתעצבן, לגלות שחלק מהדו"חות בכלל לא שלך, לחטוף צעקות מפקידות לא־סימפטיות, לבזבז ימי חופשה, לשמוע הרבה "תלך, תבוא מחר", לשלם ריבית שתופחת בהיסטריה. ככה גילה אזרח קטן אחד שלא רק שאין חניה, אין גם רשיון.

מאת אביבה לורי (מ"ץ) · איור: זאב

החוטא המצוי מכיר את השיטה. במהלך שנת החטאים הוא בחוקת אספן. צובר אוסף, שלא באשמתו כמובן, חטאים קטנים וגדולים, בינוניים ומזעריים. אחר־כך באים הימים הנוראים, יום כיפור, צום קל, תרנגול כפרות ועם הנעילה, כך הוא מאמין, נסלח לו. אדם מאושר, מרחף בקלילות לקראת שנת צבירה חדשה. כל זה בא להקדים את הסיפור שלנו בו יש חוטאים שלא נסלח להם. מדובר באורחים שמשלמים ביוקר – ולא תמיד בצדק.

זה התחיל באמצע חודש יולי. האורח א. נזכר יום אחד בבהלה, שזה בערך צריך היה להיות מועד חידוש רשיון הנהיגה שלו. האורח שלנו הוא נהג ותיק, עם הרבה שעות כביש ורשיון – פרטי מסחרי עד 4 טון וטרקטור, שמתחדש כל שנתיים (עד כה), כלומר מגיע לביתו בדואר מרשות הרישוי, משרד התחבורה. כאן אפשר לרשום את תחילתם של הימים הנוראיים הפרטיים של א. רשיון הנהיגה המתחדש, לא הגיע בדואר.

א. יודע שהוא אינו טלית שכולה תכלת, או במלים אחרות מאוד התקבל על דעתו הרעיון, שאולי בשנתיים שחלפו הוא צבר כמה וכמה חטאים בצורת דו"חות חניה. חלקם אולי, חשב, שכח לשלם. א. הוא אדם עוכר. המכונית משמשת אותו לא רק ככלי תחבורה אלא בעיקר ככלי עבודה.

מצוייד במידע הנ"ל, שלא היה מעודד מבחינתו, פנה א. לאשנב רשות הרישוי, משרד התחבורה, הקרוב למקום מגוריו. התור שהשתרך שם בסבלנות היה סביר. פנינה, בתורה שעמדה בתור לסדר עניין, סיפרה על השרות החדש שמספק משרד התחבורה לכל אורח במצוקה חינם אין כסף – רישופון. "כתוב במודעות", אמרה פנינה, "שלא צריך יותר לבוא למשרד הרישוי, אפשר לקבל את כל האינפורמציה בטלפון. אני מהבוקר מחייגת למספר הזה או שתפוס או שלא עונים, אז באתי בעצמי".

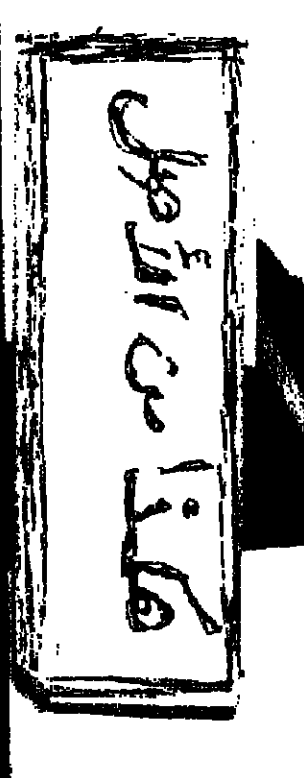
הגיע תורו של א. פקידה נחמדה מחוברת למסוף שמעה בסבלנות ש־א. בדיוק עבר דירה (מה שהיה נכון), ושרשיון הנהיגה החדש כנראה עדיין לא הגיע לכתובת החדשה. (א. קיווה בכל ליבו שזאת אכן הסיבה). הפקידה גיחכה לעצמה, לקחה את הרשיון הישן, שאגב באמת פג תוקפו והמדפסת הממשלתית נכנסה לפעולה. בזה אחר זה נפלטו ממנה דו"חות התניה של א.: דו"חות עירוניים לרוב, שלושה דו"חות משטרה ועוד דו"ח אחד מבית משפט בתל־אביב. בנוסף לכך אמרה לו הפקידה: "יש לך גם 'שיטת הניקוד'" ורשמה על פיסת נייר כתובת ומספר טלפון.

"שיטת הניקוד, זה בגבעתיים", המשיכה הפקידה, "תיגש לשם או תתקשר ותסדר את העניין בטלפון. אחר כך תשלם את הדו"חות, תבוא לכאן ותקבל רשיון נהיגה זמני". הגוק, בסך הכל, הסתכם בלמעלה מאלפיים שקלים חדשים. א. קיפל את הרשימה, שמפאת אורכה הגיעה רחוק ובחיוך מבוייש, מלווה במבטי רחמים של האנשים שעמדו בתור, הלך לדרכו.

מה עושים עכשיו? עולמו של האזרח א. חרב עליו. תוך חמש דקות הוא הפך להיות עבריין מבוקש על־ידי שתי רישויות מקומיות, המשטרה, בית משפט ושיטת הניקוד. רשיונו נשלל ממנו במקום. את הנקודה הזאת כדאי לחדד: כל רשות מקומית, (בנוסף למשטרה, בתי המשפט, מס הכנסה, מע"מ), רשאית להיצמד לרשיון הנהיגה שלך על־פי חוק. חמש דקות חניה במקום אסור בבנימינה הרחוקה, לא שילמת את הקנס או שילמת והלך לאיבוד בדרך – לא תקבל את רשיון הנהיגה, כשיגיע מועד החידוש. "רשות הרישוי רשאית שלא ליתן רשיון נהיגה או שלא לחדש רשיון עד שמבקש הרשיון או חידושו יוכיח, לפי דרישתה, כי כל קנס שנחייב בו בדין בשל עבירת תעבורה או בשל עבירה אחרת הנובעת מנהיגת רכב – שולם". זה היה המצב באמצע חודש יולי השנה.

האזרח א. נזכר מיד בשר התחבורה, מר חיים קורפו. שר מבין הדואג לנהגים שלו. איך זה יתכן, שאל א. את עצמו, שהשר הדואג דאג השנה לשלוח לכל הנהגים במדינה איגרת אישית על חשבונו (על חשבון המשרד), בה פנה לכל אחד ואחד וביקש כל־כך יפה שננהג בזהירות כי זה איכפת לו לשר באופן אישי ולא חשב שכדאי לשלוח לכל הנהגים העבריינים גם איגרת כזאת? איגרת שתשלח למשל, חודש לפני תום מועד חידוש הרשיון ותזכיר לנהג שתוקף רשיון הנהיגה שלו עומד לפוג ובגלל שצמודים אליו דו"חות חניה למשל, הרשיון לא יחודש. אבל זאת היתה רק

(המשך בעמוד 24)

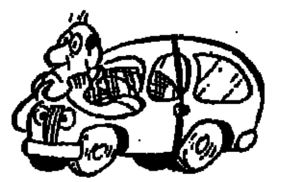
היה רשיון ?

(המשך מעמוד 21)
מחשבה שעברה לו בראש. מלשכת דובר משרד התחבורה ענו על כך: "אנחנו לא שולחים התראות לנהגים שרשיונם לא יחודש. כל אחד יודע כשנגמר לו רשיון הנהיגה. אף אחד לא נוסע בלי רשיון. במקרה כזה האיש צריך להתקשר לרישיופון, שרות חדש שהנהגנו, ואז אומרים לו מה הבעיה".

בפני האזרח א. עמדו שתי אפשרויות: האחת, לשלם מיד את סכום כל הקנסות (אלפיים שקל במזומן, לא בצ'ק), להירשם לקורס נהיגה נכונה ולקבל במקום רשיון נהיגה זמני. השניה, לא לשלם מיד, לא לקבל רשיון נהיגה ולהתחיל להתרוצץ בין המשרדים והמוסדות לבירור נכונות הקנסות שנרשמו לחובתו. א. בחר באפשרות השניה מן הטעם הפשוט – היתרה בבנק. לא היו לו אלפיים שקלים. הוא גם לא יכול היה לארגן סכום כזה בתוך יום או יומיים.

עיריית תל אביב

לעיר תל־אביב נכנסות מדי בוקר כ־400 אלף מכוניות זרות, של תושבי מדינת ישראל שאינם תל־אביבים. אנשים קשי פקק מכביש החוף שבטיפת הזיעה האחרונה מחפשים חניה מטרופולינית. גם האזרח א. מחפש מדי יום חניה. עיריית תל־אביב לא משתגעת על התושבים מן הערים הסמוכות. עובדה. מרשים להם לפתוח עסקים בעיר, לשלם ארנונה אבל לא מרשים להם לחנות לאורך מדרכות כחול לבן עם כרטיס חניה מעיר אחרת. עובדה. רמת־גני, אם הוא מגיע לתל־אביב, חייב להצטייד בכרטיס חניה תל־אביבי. מדוע זה?

"שיטת ההצמדות הרצחניות של הקנסות ושלילת רשיון בגלל זה, נוגדת לדעתי את זכויות האזרח. שיתבעו אותי למשפט אבל לא ישתלטו על מקור הפרנסה שלי"

"לא כדאי לנו לחתום על הסכם חילופין עם ערים סביב תל־אביב", אמר בכיר בעירייה, "אם אנחנו נכבד כרטיסי חניה מישובי הסביבה, נפסיד המון כסף. עדיף שיקנו את הכרטיסים אצלנו. למה לנו לוותר על הכנסה בטוחה?" באמת למה להם.

לאזרח א. יש בעיה אמיתית. לפעמים הוא עובד בנתניה, לפעמים ברמת־גן או בראשון לציון. הוא לא תמיד יודע איפה בכל עיר מוכרים כרטיסי חניה וכך יוצא שלפעמים הוא מחנה את ריכבו בלא כרטיס. תארו לכם אזרח כזה, רק נכנס לתחום שיפוט עירוני וכבר הפך לעבריין. מה היה רע אם בכל הארץ היו מכברים את כל כרטיסי החניה ואחר־כך מתקווים הודית כמו במסלקה של הבנקים?

ועוד התברר לא. שהקנסות שלו לעיריית תל־אביב משנת '86 למשל, תפחו ב־800 אחוזים. "ריבית רצחנית", אומר א. "למה אני צריך לשלם כאלה קנסות? גם אם היו נותנים לי את הכסף כהלוואה, לא הייתי צריך להחזיר סכומים כאלה שעולים כל הזמן בטור גיאומטרי. וכאן העניין הוא שאני בכלל לא לקחתי מהם שום דבר. נכון שהיו קנסות שלא שילמתי, זה באמת לא בסדר, אבל השיטה של ההצמדות הרצחניות ושלילת הרשיון בגלל זה, נוגדת לפי דעתי את זכויות האזרח. שיתבעו אותי למשפט אבל הם לא יכולים להשתלט על מקור הפרנסה שלי".

דובר עיריית תל־אביב אמר בתגובה: "הכנסת חקקה חוק שמאפשר לנו ולכל העיריות, לדאוג לאי חידוש רשיון נהיגה במקרה של אי תשלום דו"חות חניה. חוק אחר שחקקה הכנסת (סעיף 67 לחוק העונשין התשל"ז־1977), מאפשר לנו להכפיל ולהשליש את סכום הקנס. זהו חוק ישן, עוד מימי האינפלציה הדוהרת". המחוקקים כנראה לא שמעו שכבר שלוש שנים אין אינפלציה דוהרת.

"עד השנה, מערכת הגביה שלנו לא היתה יעילה ולכן היה מקובל על הנהגים שאת הקנסות העירוניים לא משלמים. מהשנה התלבשנו על המערכת והלכנו רטרואקטיבית כמה שנים אחרונית. לכן מה שקורה עכשיו שהנהגים בפניקה. אנחנו מקווים שזה יסדר את העניין".

על השאלה כמה כסף במונחים שנתיים גובה העירייה מהדו"חות, לא רצה הדובר להשיב. מקור בעירייה אמר לנו, לא לציטוט, שמדובר כנראה בכעשרים וחמישה מיליון ש"ח לשנה.

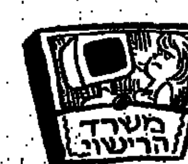
בימ"ש לתעבורה בת"א

תחנתו הבאה של האזרח א. היתה בית משפט לתעבורה בתל־אביב. הקנס שנרשם לחובתו ולזכות בית המשפט היה בסך 800 ש"ח. הקנס המקורי היה בסך 400 ש"ח שהכפילו את עצמם אבל א. לא היה מודאג. היתה לו קבלה שהקנס הנ"ל כבר שולם ומשום מה לא הגיע לתעודתו. לפחות כאן, חשב א. לא תהיה בעיה, הרי כתוב שחור על גבי קבלה ששילמתי. בשעה 12 בצהריים הצליח א. להשתחרר מהעבודה. בשעה 12.30 התייצב לפני מזכירות בית המשפט. הדלת היתה נעולה. פקיד שעבר בסביבה פרש ידיו לצדדים ואמר: "עכשיו השופטים בפגרה אז גם במזכירות עובדים רק עד 12".

למחרת לקח א. חצי יום חופש. בבוקר השכם כבר היה בהיכל המשפט. במזכירות היה צפוף, אבל לא נורא. המזכירה שמעה את הבעיה, לא התרשמה מהסיפור ואמרה: "תצלם את הקבלה ששילמת, תכתוב מכתב לשופט והוא ידון בכך". א. לא האמין למשמע אזניו. "מתי השופט ידון בכך?" הוא שאל, "אני בינתיים שלול רשיון נהיגה והרכב משמש אותי לעבודה והרי יש לי הוכחה שאת הקנס כבר שילמתי". "תכתוב מכתב", אמרה רבקה המזכירה, "יהיה בסדר. עכשיו השופטים בפגרה אבל יש שופט תורן שדן בעניינים דחופים. מה אתה דואג".

א. כתב מכתב, הסביר את הטעות, צילם את הקבלה והשאיר את הדאגות שלו לרבקה. נכון לרגע כתיבת שורות אלה, כמעט חודשיים מאז הביקור במזכירות, לא טרח בית המשפט להשיב על פנייתו של א. נשיא בית משפט השלום בתל־אביב, השופט יצחק רביבי אמר לנו בתגובה: "בין 15.7־31.8 בית המשפט נמצא בפגרה. בזמן הפגרה הנ"ל עובד כל יום שופט תורן אחד עד 12 בצהריים. (במקום שישה שופטים שעובדים כל השנה). השופט התורן שומע הקראות ודן בעניינים דחופים כמו בקשות של נהגים להחזרת רישיונות נהיגה שנשללו".

יכול להיות שהבקשה של א. עוד לא עלתה לראש הערימה אצל השופט התורן או יכול להיות שהיא לא היתה מספיק דחופה. מה שבטוח, אל תזדקקו לשירות בתי המשפט בקיץ. מתוך הכל נראה אחרת.

האזרח: "את משרתת ציבור, תלמדי לדבר כמו בן־אדם". הפקידה: "אני רק פקידה שמרוויחה 700 ש"ח לחודש, למה כולם צועקים עליי"?

שיטת הניקוד

פעם קראו לזה שיטת הניקוד, היום זאת נהיגה נכונה. האזרח א. לא ידע שהשיטה הזאת עומדת ותלויה נגדו. איש לא טרח להודיע לו או לברוק שאכן הודעה על קורס נהיגה נכונה נמסרה לו. כדי לברוק מה רוצים ממנו, ניסה א. את מזלו באמצעות הטלפון. יומיים תמימים הוא צילצל, כמעט בכל שעות היום. היה תפוס. ביום השלישי הוא לקח חצי יום חופש ונסע לגבעתיים לחפש את השיטה. פקידה סימפטית שלפה תדפיס עם שלוש עבירות תנועה, כל אחת שוות ערך לשתי נקודות חובה. "שש נקודות", אמרה הפקידה, "צריך קורס". העבירות שיוחסו לא. התרחשו במהלך שנת '84. "למה אני לא יודע על זה כלום?" שאל א. את הפקידה, "אין לי מושג", היא ענתה.

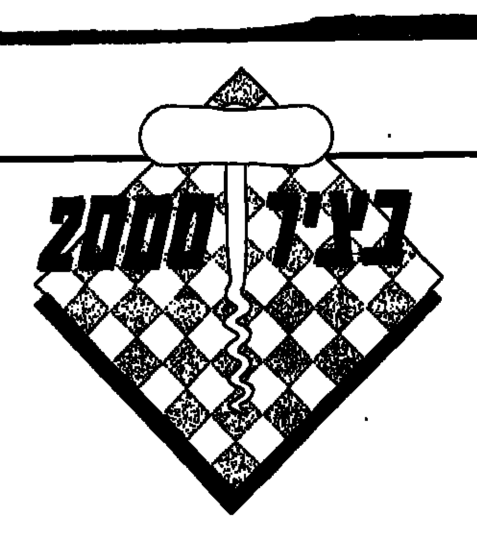
א. לקח את הטפסים ומיהר לאשנב רשות הרישוי, לקבל רשיון נהיגה זמני. לפני האשנב התחוללה דרמה קטנה. גבר עצבני (אולי גם לו לא חידשו את הרשיון) צעק על הפקידה מאחורי המסוף: "את משרתת ציבור, תלמדי לדבר כמו בן־אדם". הפקידה לא נשארה חייבת: "אני רק פקידה שמרוויחה 700 ש"ח לחודש, למה כולם צועקים עליי?"

"לא כדאי לעירית ת"א לחתום הסכם חילופין עם ערי הסביבה. אם נכבד כרטיסי חניה מישובי הסביבה נפסיד המון כסף. למה שנוותר על הכנסה בטוחה"?

השעה היתה קרובה ל־12. התור עוד היה ארוך. ניסן סלג שעמד לפני א. לא קיבל את רשיון הנהיגה שלו מאותה סיבה – דו"חות חניה. "למה לא מודיעים לאנשים בזמן, שיש להם בעיה עם הרשיון?" הוא צעק. הגיע תורו של א. השעה היתה 12.30. הפקידה שמרוויחה 700 ש"ח גמרה לעבוד. חווילון הארום שסוגר את האשנב מבחוץ ומודיע לכל העומדים בתור לבוא מחר, נפל לי"א. על הפנים. החלון נטרק מבפנים. לא היה עם מי לדבר. זה לא בגלל פגרה. זה גם לא בגלל שעות קיץ. ככה זה כל השנה. משרד הרישוי מתעייף בצהריים והולך הביתה לנוח. א. ניסה לשאול את השומר שעמד בחוץ אולי אפשר לבוא אחר הצהריים, לסדר עניין פעוט. "לא, אי אפשר", ענה השומר, "במשרד הרישוי לא עובדים אחר הצהריים. רק עד 12,30".

היו עוד הרבה "תלך, תבוא מחר". התעצבנויות קטנות וגדולות. טלפונים תפוסים או לא עונים, פקידים חולים/ בחופש/ מאחרים/ סתם לא באים לעבודה. דברים שהורגלנו בהם. גורמות בשרות הציבורי שאנחנו האזרחים מקבלים כגזירה משמים. גזירה שאין טעם לנסות להתקומם נגדה. כמו אותה פקידה בבית המשפט שצועקת בלי בושה על כל מי שמנסה לפתוח את הפה. הציבור המאולף מרכין את הראש בהכנעה ולא פוצה פה כנגד אותה פקידה. במדינה מתוקנת היא היתה מזמן עפה.

האזרח א. קיבל בסופו של דבר רשיון נהיגה ומני לא כל הקנסות בהם חוייב היו באמת שלו. חלקם טעו בדרך והשתרכו אליו מרצונם החופשי. היו גם קנסות ששולמו והמחשב לא מחק אותם. הבירורים וההתרוצציות גזלו ממנו כשבוע עבודה בקירוב אבל חסכו כמה מאות שקלים מיותרים. בפעם הבאה שהוא יראה דו"ח על השמשה הקידמית – הוא ישלם מיד. מה שבטוח – בטוח.

האדום הזה

דעתם של חובבי יין בעולם חלוקה בשאלה: לראש מי יושם בתר מלכות היין האדום, הלראש הפינו־נואר מבורגונדי, או לראש הקברנה סוביניון מבורדו. אלא שהכל שווים בדעתם ומסכימים כי בקבוק פינו־נואר משובח הוא מימצא נדיר, בעוד שבקבוק קברנה סוביניון טוב מצוי יותר ברחבי העולם. ואכן, עינב הקברנה ניחן בכפל תכונות: האחת – גלום בו פוטנציאל של יין עידית. השניה – יכולת תפוצה והתאקלמות טובה מאוד במקומות שונים על פני כדור־הארץ, באשר מאפייניו הבסיסיים נשמרים וניתנים לזיהוי בכל אתר ואתר.

ערש גידולו של הקברנה־סוביניון – בורדו שבצרפת. משם נדד וניטע באיטליה, יוגוסלוויה, בולגריה, רומניה, קליפורניה, ארגנטינה, צ'ילה, דרום־אפריקה, אוסטרליה, ניו־זילנד ישראל ועוד. אנו בארץ קוראים ליין בשם זן הענבים, שיטה שמקורה בקליפורניה ופירושה כי זן הענבים בו מדובר הוא הדומיננטי ביין. בצרפת, לעומת־זאת, יכול אדם לשתות כל חייו יין בורדו משובח מבלי לדעת כי הוא שותה יין קברנה סוביניון. בצרפת נקרא היין בשם סוגי (גְרָי), כאשר החוק קובע את הרכב הזנים של היין הסוגי, ואיכותו מקורה במתח ובהרמוניה שבין מרכיביו הזניים.

אצלנו רווחת הדעה (שיש עליה חולקים), כי מיטב היין – בטוהר זניותו. אין ספק כי אם נחפוץ בהעלאת איכות יין הקברנה סוביניון בארץ, נצטרך לנטוע אצלנו את העינב השני בחשיבותו בבורדו, את המֶרְלוֹ, ולמזג ביין הקברנה סוביניון שלנו.

הקברנה הוא יין שכל מרכיב ממרכיביו מצוי בו בשפע ובעוצמה מרובים. חומצת היין שבו – נדיבה. יש לו הרבה טנין שמקורו בעיקר בחרצנים, צבעו אינטנסיווי ומקורו בזג הענב. גוונו, בצעירותו, אדום־ארגמני־סגול. ריחו הארומטי בצעירותו מזכיר ניחוח של אוכמניות (קאסיס). יש המזהים בארומת הקברנה ניחוח של כמהין ופיטריות שנאספו מתוך רקבובית של יער לח. אחרים מזהים בו ריח של אבק, פפריקה, אקליפטוס ופפרמינט. אלה האחרונים מבוקשים מאוד בקליפורניה, וחובביהם ישלמו בעבורם במיטב כספם. עם התיישנותו קונה לו היין ריח וניחות עדין ורך השופעים במתיקות, והם בני־הבחנה השונים מכל יין אדום אחר, תוצאת תהליך התיישנות איטי הנמשך בין עשרה לשנים־עשר חודשים בחביות עץ אלון קטנות. בתקופה זו מתרחש תהליך חימצון איטי ומבוקר של היין, ובמקביל הוא קולט מן החבית טעמים וריחות של עץ האלון ממנו היא עשויה.

לאחר החבית בא תור תהליך ההתיישנות בבקבוק, הנמשך כמה שנים. הפעם – בתנאי צימצום הספקת החמצן. עתה נוצרות בבקבוק תגובות שונות בין החומצות לאלכוהולים, ותוצאתן – יצירת חומרים ריחניים, הם ריחות הבוקה. מעתה אנו זוכים ליין עשיר ומורכב מאין כמותו, שמיבחנו הסופי – ההרמוניה שבין מרכיביו.

חמישה גביעים: ♀♀♀♀♀ – מעולה.
ארבעה גביעים: ♀♀♀♀ – טוב מאוד.
שלושה גביעים: ♀♀♀ – טוב.
שני גביעים: ♀♀ – בינוני.
גביע אחד: ♀ – מספיק.
ללא גביעים: יין פגום שנדחה על־ידי הצוות.

נטיעת הקברנה בארצנו חודשה בשנות ה־60'. יבוליו בארץ גבוהים, ויש בהם כרמים משובחים. אבן הבוחן לאיכות העינב היא היחס שבין כמות הענבים לעוצמת הצימוח של הגפן, ולא כמות הענבים ביחס לשטח גידולם.

כמה הערות לדירוג היינות שבטבלה:

הפעם קיימת עליונות ברורה באיכות יינות הקברנה של יקב רמת־הגולן על פני האחרים. לירדן קברנה־סוביניון גליל 1985 הוענקו (לראשונה במדור זה) 5 גביעים מתוך החמישה האפשריים. גם יין קברנה סוביניון מונפורט 1985 זכה לדירוג מפתיע בגובהו, אלא שכאן יש להדגיש כי מדובר בדירוג בערבון מוגבל – מוגבל על ידי תנאי האריזה והשיווק. יקב מונפורט אורז את יינותיו זקופים, כאשר פקק השעם מופנה כלפי מעלה. מכאן שחיי המחסן וחיי המדף שלהם קצרים מאוד.

גם קברנה סוביניון לטרון (ללא שנת בציר) בולט באיכותו על רקע יינות אחרים של לטרון, מהם כאלה שאיכותם ירודה, והם בעלי שמות תמוהים כגון ריזלינג (של הרמן) ופינו־נואר. כיצד הופכים סתם ענבים ישראלים לריין ריזלינג ופינו נואר – לנזוהים חשתקנים פיתרון. עוד אציין את כרמל קברנה (ללא "סוביניון") 1987 – יין עממי וטוב בעל ריח של קברנה.

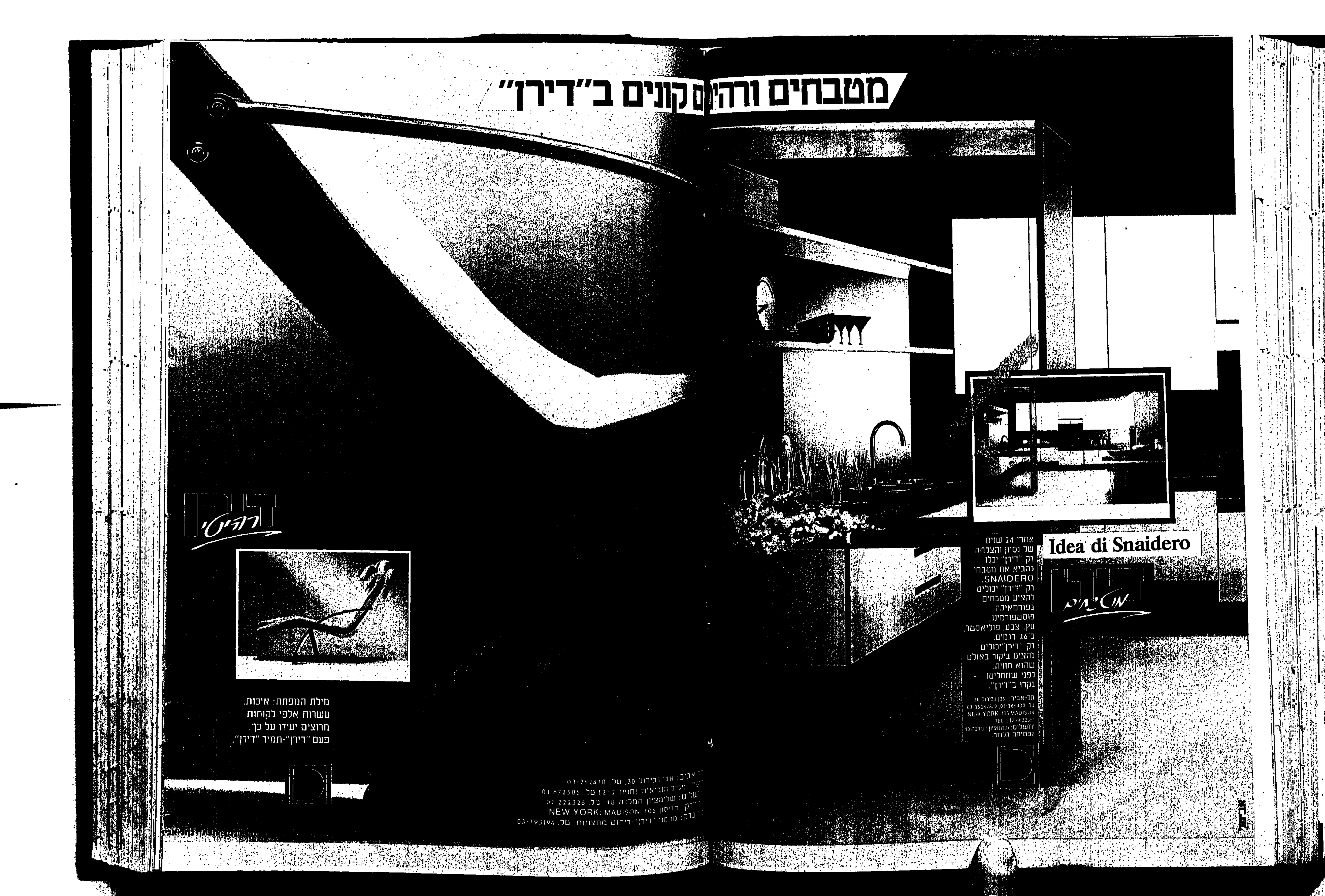
לגבי שאר היינות עלינו להעיר הערה המתייחסת לקבוצה שיינותיה סובלים מיומרה המתבטאת במחיר גבוה ללא כסוי איכותי. יינות שמחירם 20 ש"ח ומעלה ודירוגם שני גביעים פלוס או מטה מזה, הם תופעה שאינה מובנת לנו. דומני שמוטב היה ליצרנים לחזור למומחים האמיתיים, לא לשגות בהזיות ולא להכשיל את ציבור חובבי־היין.

ישראל עשהאל

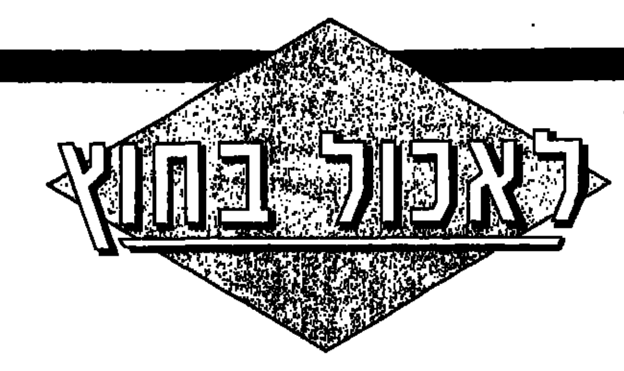
מסדר האדומים שהשתתפו בטעימת הדירוג (צילום: ראובן קסטרו)

.1	ירדן – קברנה סוביניון – גליל – 1985	♀♀♀♀♀	47.00 ש"ח
.2	ירדן – קברנה סוביניון – גליל – 1984	♀♀♀♀(+)	59.00 ש"ח
.3	גמלא – קברנה סוביניון – גליל – 1985	♀♀♀♀(+)	25.00 ש"ח
.4	גולן – קברנה סוביניון – גליל – 1985	♀♀♀♀	25.00 ש"ח
.5	מונפורט – קברנה סוביניון – 1985	♀♀♀(+)	7.00 ש"ח
.6	גמלא – קברנה סוביניון – גליל 1984	♀♀♀	28.00 ש"ח
.7	כרמל – קברנה סוביניון – רוטשילד 1983	♀♀♀	29.00 ש"ח
.8	לטרון – קברנה סוביניון	♀♀♀	7.00 ש"ח
.9	כרמל – קברנה סוביניון – 1979	♀♀(+)	52.00 ש"ח
.10	כרמל – קברנה סוביניון – סלקט – 1985	♀♀(+)	9.90 ש"ח
.11	כרמל – קברנה – 1987	♀♀(+)	5.80 ש"ח
.12	אשקלון – היין של סגל (קברנה סוביניון) 1984	♀♀(+)	34.00 ש"ח
.13	כרמל – קברנה סוביניון – 1981	♀♀	41.00 ש"ח
.14	אליעז – קברנה סוביניון – 1986	♀♀	8.00 ש"ח
.15	אליעז – טירת גלן – קברנה סוביניון 1986	♀(+)	20.40 ש"ח
.16	אשקלון – קברנה סוביניון – 1985	♀	11.50 ש"ח

יינות הקברנה סוביניון הישראלים הועמדו לטעימת דירוג שנערכת ביום 24.7.88 במלון "הילטון" בתל־אביב. בדירוג השתתפו: אבנר און – מנכ"ל קלאב־אין אילת, שאול לזאינז'ר – אגרונום ויינן, ד"ר רוני שפירא – מיקרוביולוג, והחתום מטה.

מטבחים ורהי
ם קונים ב"דירן"
דירן רהיטי
מילת המפתח: איכות.
עשרות אלפי לקוחות
מרוצים יעידו על כך.
פעם "דירן"-תמיד "דירן".
אביב: אבן גבירול 30, טל. 03-252470
מגדל הנביאים (חנות 212) טל 04-672585
שלים: שלומציון המלכה 18, טל. 02-222328
יורק: מדיסון 105 NEW YORK: MADISON
ברק: מחסני "דירן"-ריהוט מתצוגות, טל. 03-793194
Idea di Snaidero
דירן מטבחים
אחרי 24 שנים
של נסיון והצלחה
רק "דירן" יכלו
להביא את מטבחי
SNAIDERO.
רק "דירן" יכולים
להציע מטבחים
בפורמאיקה
פוסטפורמינג,
עץ, צבע, פוליאסטר,
ב־26 דגמים.
רק "דירן"יכולים
להציע ביקור באולם
שהוא חוויה.
לפני שתחליטו —
בקרו ב"דירן".
תל-אביב: אבן גבירול 30,
טל. 03-266430, 03-252478/9
NEW YORK: 105 MADISON
TEL. 212-6832330
ירושלים: שלומציון המלכה 10
הפתיחה בקרוב.

ניחוח ים־תיכוני בחצר יפואית, עם דגים

רחוב וכטנגוב הוא אחד מן הרחובות הרבים של יפו הנושקים לשדרות ירושלים. בית יפואי חד־קומתי נושן אך משופץ ניצב שם בפינה, בוהק בלובנו. בכניסה לחצר, מצד רחוב וכטנגוב, קבוע שלטה של מסעדת הדגים "מה פיש". המסעדה היא, בעצם, חצר יפואית ים־תיכונית של בית מגורים, שהוסבה להיות מסעדת־חצר קייצית עם אפשרות לסגירתה בחורף. בפינת החצר גגון עגול ומתחתיו מעגל אבן ועליו כריות – מקום להסב בו וללגום בנעימות, ליד צמחייה ושיחי בננה, לפני שניגשים אל השולחן.

מקום נחמד ולא שיגרתי. מנהל אותו זוג צעיר, גבי וצופית. גבי גדל בבית הזה עד שיצא לשוטט בארץ ובעולם, לעבוד וללמוד מסעדנות מה היא. אחר־כך הפך את בית המגורים הצנוע למסעדה שבמטבחה הוא מכין דגים כפי שלא מכינים במסעדות דגים אחרות.

◆

גבי, שהוא הבעלים והטבח, החל את הקריירה הקולינארית שלו בעודו נער, כשיצא להרוויח את דמי הכיס שלו בעבודות שרות שונות במסעדות יפואיות. כשהתבגר היה למלצר ומאוחר יותר נכנס – כעוזר טבח – למטבחי מסעדות ידועות בתל־אביב וסביבותיה. את ה"שיפשוף" הסופי באומנות הבישול עשה במסעדות שונות בקנדה. אבל עוד לפני־כן היה עורך מפעם לפעם "חאפלה" לחבריו בחצר בית המשפחה ביפו, שבמהלכה היה מגיש להם ארוחת דגים מיוחדת במינה. הם היו מלקקים אצבעותיהם ואומרים לו: גבי, למה אינך פותח מסעדת דגים? במרוצת השנים שמע בקולם – ופתח. באותה חצר בה שירלו אותו.

מן הרחוב אתה נכנס לחצר שהיא חלק בלתי־נפרד מהמסעדה עצמה. הכל לבן ים־תיכוני רגוע, פרט למפות הכחולות המכסות את השולחנות. הצצה בתפריט מבהירה לך שלא באת למקום שיגרתי – וגם לא למסעדה מאופקת־מחיר. ליד השורה האומרת סלטים ביתיים מופיע מחירם: 20־30 שקלים. וזו רק הפתיחה. ליד השורה פורל בריבת בצל מופיע המחיר: 27 שקלים. סול בקאסיס יעלה לך 30 שקלים. והמחירים אינם כוללים דמי שרות. אלא שבמהלך הערב יתברר לך שאתה מקבל תמורה נאותה לכספך.

<>

אפריטיף. צלחות ראשונות של מבחר המנות הראשונות מתחילות לנחות על המפה הכחולה. קצת חריפים פיקנטיים. צלחת לאבנה המאגמת במרכזה "שלולית" שמן מעורבב בזעתר. נתח גבינה רכה ומלוחה, עדינת טעם. סלט חצילים מעוכים. מטבוחה. מיטבל. זיתים בלימון. בצד כל אלה סלסלה עם לחמניות עגולות קטנות ורבעי פיתות חמימות. וכמובן צלוחית עם מימרח חמאה פיקנטי. אחר כך מציבים ליד השולחן דלי קרח עם יין גולן יבש ומנות הביניים מתחילות להגיע: חסילונים מוקרמים בגבינה, שרויים ברוטב העשוי משמנת מתוקה, ציר־דגים, יין לבן, וכל הכבודה הזו נחה על מצע של עלי תרד ופטריות טריות; קלאמרי בשום ויין; פרוסות דקיקות של סלמון (קנדי) מכוסות ברוטב מתקתק שבסיסו דבש.

הפסקה קלה. לגימות קלות מהיין הלבן והצונן. רוח קייצית קלה. שמים יפואיים מכוסי כוכבים. ניחוחות קלים של טיגונת ושום מתערבבים בניחוחו המרומז של היין. מתחילות להגיע המנות העיקריות: פורל מעושן חם (העישון ביתי, נעשה במסעדה עצמה); פורל בריבת בצל, כשעליו ערימת בצל רוויית רוטב שבסיסו ליקר רימונים; סטייק לוקוס מפולפל שהרוטב שלו זהה לחלוטין לרוטב של סטייק הבשר המפולפל. הדגים כולם מוגשים נקיים, ללא אדרות. ויתרנו על מיני התוספות והסתפקנו בסלט ירקות "ערבי" טרי וריחני.

לסיום, ועל חשבון הבית, מגישים פירות ושתייה חמה. צלחת הפירות שקיבל שולחננו הכילה סברס קלופים ותמרים ממולאים בשקדים. תה בנענע הוגש בתיון חרסינה מצוייר ממנו מוזגו אל כוסות זכוכית מזרחיות קטנות ורקיקות.

כאמור, המסעדה נמצאת ביפו, רחוב וכטנגוב, פינת שדרות ירושלים 127. פתוחה לארוחות צהריים וערב כל ימות השבוע. מכבדת כרטיסי אשראי של דיינרס, ויזה, ישראכרט.

מאיר

דגים והצר וגבי. קצת אחרות (צילום: שמואל רחמני)

האיש שתופש דגים בידיים

בחיפה תחתית, במקום בו נפגשים רחוב יפו ורחוב העצמאות, ניצבת מסעדת־סככה גדולה שהיא שם־דבר בעיר־הכרמל. קוראים לה "אמאדו", כשם בעלית. אמאדו, גבר בעל רעמת־שיער וזקן גדול, הוא איש ים ודגים בעל מוניטין. שוזט, דייג, מלח, מה שאתם רוצים. הוא מאומן בודדים, מיומנים וזריזי־כפיים, הניצבים בלילות במקומות מסויימים בכנרת, מצויידים במנס וכפפות ושק חמר למתניהם. דגי האמנון נמשכים אל האור, מקתנוורים ממנו. כפו הזריזה של אמאדו נקגרת עליהם, ועד שהם מבינים מה קרה איתם – הם בשק.

חוץ מזה יש לו גם ספינה בים התיכון. חוץ מזה הוא גם יודע דבר או שניים בהכנת דגים. בימי חמישי, עם רדת היום, היה אמאדו יורד לכנרת, לתפוש דגים בידיים. בלילות שבת היה עורך סעודת דגים לחבר'ה. כולם היו באים. כולם היו מלקקים את שפתותיהם. עד שאמרו לו: דגים יש לך, לטגן אותם אתה אוהב וגם יודע, אז למה שלא תפתח מזללת דגים ראויית לשמה שתהיה לתפארת חיפה? רעיון לא רע, אמר.

וכך קמה בחיפה מסעדת אמאדו (רחוב המשטרה 3) שהיא סככה גדולה עם רצפת חצץ, עם שפע חלייה סביב, פתוחה עד השעות הקטנות של הלילה, שזה דבר נדיר למדי בחיפה הסולידית. יש שם הרבה מנות ראשונות "מזרחיות" תמורת שני שקלים לסועד (למי שמזמין ארוחה מלאה) ממלאים את השולחן במבחר סלטים ותיגונים. מי שבא לזלול רק מנות ראשונות ישלם 9 שקלים למנה. אחר־כך יש כל מיני מרקים (... שקלים) – ממרק אמונה ומרק פטריות ועד מרק בצל ומרק דגים.

מנות עיקריות – דגים בטיגון עמוק ודגים בתנור עם רטבי הבית. את הלוקוס והמארידה, למשל, "מוכרים" לך לפי משקל הדג (42 שקלים לקילו). מי שלא רוצה דגים – יש שפע של בשרים על האש, מאומצת פילה דרך נקניקיות חריפות (מאודו) ועד לשווארמה (מבשר עגל עם שומן כבש) ושישליק עשוי מבשר אווז. מנת הבשר היקרת ביותר – 18 שקלים. נסו שם את נתחי דג האמנון (נקיים מעצמות) העשויים בבצק בירה, מעדן אמיתי. אמאדו טוען שמסעדתו, אף שהיא פתוחה גם בלילות שבת, כשרה לחלוטין. הוא מקפיד לרכוש את הבשר מאיטליז כשר למהדרין, אין דברי חלב, אין שרצים, הדגים רק מבעלי הסנפיר והקשקשת.

"איני יודעת מה זה פחד. מלבד נחשים, אינני פוחדת מדבר"

אורה נמיר: "היום אני לא חייבת דבר לאיש, ומחוץ לשעות עבודתי אני עושה רק מה שמעניין אותי ונעים לי".

ה יום כבר אין תחושה של חללים בחיי, לא חסר לי לחיות עם מישהו. התרגלתי לאהוב להיות לבד, אולי מפני שרוב הזמן אני עם אנשים. אני מרגישה מאוד עצמאית ונהנית מזה, אולי גם מפני שאינני יודעת מה זה פחד. מלבד נחשים, אינני פוחדת משום דבר. מגיעות בלי סוף הזמנות לקבלות פנים, ארוחות ערב, פתיחות, ארועים דיפלומטיים וכ"ו. כשנמיר היה ראש עיריה השתתפתי בארועים כאלה בכמות שמספיקה לכל חיי. למדתי את הפרינציפ. היום אני לא חייבת דבר לאיש, ומחוץ לשעות עבודתי אני עושה רק מה שמעניין אותי ונעים לי. לא מבזבזת זמן על קוקטיילים. בערבים יוצאת לתיאטרון, קונצרט, מופע מחול, סרט טוב, חברים. ואם יש ערב פנוי, אני נהנית להיות בבית.

נעים לי בבית. הוא מאוד לטעמי. אני אוהבת בו כל כלי, שמחה עם כל תמונה. זה לא אוסף ולא ציורים שניקנו כהשקעה. במשך שנים קנינו ציורים ופסלים שאהבנו. לפעמים בתשלומים או בהלוואה. נחום גוטמן, מוקדי, מאנה כץ, ציפר, אורלוב, שמי, אלרובי. הנה, הפסל הזה של לישנסקי, ראיתי אותו כמה פעמים ולבסוף קניתי אותו בתשלומים. הבית מלא חפצי אמנות. והיום אני קונה רק דברים שאני יודעת בדיוק איפה אשים אותם. יש לי יחס מיוחד לדברים יהודיים, חנוכיות, למשל, אבל היום זה יקר מדי. בארץ אני מכירה כל מוזיאון. בחו"ל מעין חרוז ועין הוד והמיצגים שהיו בתל־חי וכלה במוזיאונים הגדולים. גם בחו"ל, בטיול או בתפקיד, אני מוצאת זמן לראות תערוכות ומוזיאונים ומחפשת בשווקים חפצי אמנות מקוריים, אבל כבר קשה למצוא אמנות לא ממוסחרת.

בשביל טיול אני מוכנה להיכנס לאוטו־דאפה. אני אוהבת טיולים שקמים בהם מוקדם, הולכים הרבה, רואים. טיול פעיל – זאת המנוחה בשבילי. לא בית הבראה, לא לשבת בכסא נוח על שפת הים. לגבי, אוכל זה כמו דלק למכונית, שונאת את בזבוז הזמן של מסעדות מפוארות. מספיק קפיטריה טובה ופירות לתדר. בשבילי, מקדונלד זה הפלא השמיני של העולם. המבורגר כפול, תפות, קפה ואני מבסוטה.

לא איכפת לי לטייל לבד. לפעמים אני עייפה מלהיות עם אנשים. הרי כל עבודתי היא עם אנשים, לשמוע ולדבר. ונחוץ לי שקט, להיות בסביבה שאף אחד לא מכיר אותי ואני לא מכירה אף אחד ויכולה סתם לטייל ברחוב, להסתכל בחלונות ראווה, להיכנס לחנות, אנונימית, בלי התחושה שמרוכזים עלי שאני מסתובבת לבד. מהחמנות אני פוחדת פחד מוות.

רוב הבגדים שלי הם תוצרת הארץ. הרבה ליידי בגיד וניבה. ואני גם קליינטית מכובדת של מקס אנד ספנסר. אוהבת בגדים ספורטיביים, פשוטים, נוחים ומונחים טוב, עדיף בצבע אחד, תרשני האופנה מפסידים עלי. יש לי טעם סולידי ושמרני בלבוש.

במחול, קולנוע ותיאטרון אני מעדיפה דברים חדשניים. אבל אני רואה את כל ההצגות, לא מחמיצה את קססיואל עכו ושמחה להתנסות ולהתבססות של המחאות המסורתיות. אני חסידה מאוד גדולה של חנוך לוין. עם כל הנפילות והחזרות הוא המחזאי הישראלי הגדול ביותר. במחזותיו יש הדבר שבשבילו אני הולכת לתיאטרון, לחוד־כאבים חריגות מהיים, להגיד לך להרגיש לא טוב עם עצמך ומכירתך. זה לא אפשרות מרושלני עונג.

אני אוהבת מאוד את המוסיקה של [illegible] תזמורת. עם ביצועים נושאים ובלי [illegible] לפילהרמונית אני הולכת [illegible] מיוחד. הרמה שלה ירדה [illegible]

שטח פרטי

אורה נמיר

ח"כ

נולדה בחדרה, גדלה בכפר חוגלה, למדה בסמינר לוינסקי ובגבעת השלושה, ולימודים קלאסיים וספרות אנגלית בארה"ב. היתה מזכירה במשלחת לאו"ם. ב־59' נישאה למרדכי נמיר, ראש עיריית ת"א דאז. היתה מזכירה כללית של אא"ע בת"א ומ־1973 היא ח"כ. בין השאר היתה בועדת השרותים הציבוריים וביקורת המדינה ועמדה בראש ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה; חברת מרכז ולשכת מפלגת העבודה. גרה ברחוב באזל, תל־אביב.

מי הכי קרוב לך? אבא שלי.

אילו אנשים שפגשת הרשימו אותך במיוחד? דוד אויסטראך, איציק מאנגער.

איזו אישיות בת־זמננו את מעריכה במיוחד? קורסון אקינו. לדעתי היא הסיפור של המאה.

איזו אישיות הסטורית את מעריכה במיוחד? משה רבנו.

מי היו גיבורי ילדותך? נחום גוטמן וסיפורו "לובנגולו מלך זולו" שהתפרסם בהמשכים ב"דבר לילדים".

למי את בזה? לפחדנים ולצבועים.

את מי את מכבדת? אנשים אמיתיים, עקרוניים, שאומרים מה שהם חושבים.

על מי צר לך? על אחותי שהלכה לעולמה בגיל 29.

את ידו של מי אינך מוכנה ללחוץ? כהנא.

במי את מקנאה? באנשים שיש להם יותר זמן מאשר לי.

אילו תכונות חשובות לך אצל גבר? רוצה שיהיה חכם, תרבותי, רגיש ושקול.

מה מוציא אותך מהכלים? כשמשקרים לי בפנים, כשמאחרים, כשמתרשלים בעבודה.

מה גורם לך נדודי שינה? עלבונות קשים.

מתי את נבהלת מעצמך? כשאני עייפה מדי.

מתי קשה לך לסבול את עצמך? כשאני ממורמרת.

מתי את מתביישת? כשמחלקים לי מחמאות אישיות בנוכחות אנשים.

מה מעליב אותך? ניבול פה.

מה את מתעבת? שינאה לשמה.

מה עוזר לך להתרכז? שחייה ושקט.

מה את שונאת לעשות? לגהץ.

מה העיסוק החביב עליך? לארח את החברים שלי אצלי בבית.

מה גורם לך סיפוק? מניעת סגירת מפעל, למשל.

מה לא מוסרי בעיניך? הפקרת החלש ואטימות לזולת.

מה המוטו שלך? לזכור שתמיד יכול להיות יותר גרוע.

מה נותן לך הרגשת בטחון? הצלחה בעבודה.

מה מפחיד אותך? בריאות לקויה.

את אשה חזקה? במה? אני חזקה מאוד. באמונה. אני עושה רק דברים שאני מאמינה בהם.

מה עקב אכילס שלך? ההתרגזויות שלי.

איזו תכונה מאפיינת אותך? עקשנות.

מה מניע אותך? אהבה לעבודה, צורך לתקן עוולות, רצון אדיר לשנות דברים לא צודקים, לא טובים, לא נכונים.

מתי התבגרת? כשעזבתי את הבית בפעם הראשונה, בגיל 15, והלכתי ללמוד בסמינר לוינסקי.

מה היתה נקודת המיפנה בחייך? כשהחלטתי בניגוד לרצוני להיבחר למזכירת נעמ"ת בת"א.

על מה את מתחרטת? שלא למדתי משפטים.

מה הכשלון שלך? שמתחילת דרכי הפוליטית עסקתי רק בנושאי חברה ולא בנושאים המדיניים.

במה את גאה? במה שהשגתי וזאת, מבלי לוותר על העקרונות והאמונות שלי.

באיזה מצב את שונאת להימצא? בבטלה, בהרגשה שאני לא מנוצלת כהלכה.

מה ישראלי בעינייך? ספרות ומחזאות מקורית, נחום גוטמן, כובע טמבל, חוצפה, אי כיבוד הזולת, בטחון עצמי.

מה את שונאת בארץ? את הרעש.

מהו זכרון הילדות החזק שלך? הפחד הנורא מהמוות כשהתקיפו ערבים ממארב מכונית בה נסעתי מביה"ס בחדרה לכפר חוגלה.

כמו מי רצית להיראות בילדותך? כמו חנה רובינא.

מה קיבלת מהבית? אהבה גדולה לתרבות, למסורת יהודית, עבודה כערך עליון, גאווה של אדם עובד, עקשנות ואי הירתעות ממאבקים קשים להשגת מטרה.

במה השתפרת בשנים האחרונות? למדתי שזו לא בושה להודות שטעיתי או שלא ידעתי.

מה את רוצה להיות כשתהיי גדולה? חברה בממשלה.

[illegible]

חשוב ויקר שלי. חברות אמיתית, בלי חשבונות של מי יותר עסוק, מי טילפן, מי הזמין ומתי. ויש קשר מאוד משפחתי עם הבת של נמיר והנכדות. בת"א, זו המשפחה היחידה שלי.

הבית שלי הוא בשבילי ובשביל המשפחה והחברים שלי. מנותק לגמרי מהעבודה. אני מארחת הרבה בבית, נהנית לקנות, לבשל, להגיש, לרחוץ כלים. אומרים שאני אמביציוזית. כשאני רוחצת כלים, יש לי אמביציה שיהיו נקיים. כשאני מארחת, אני רוצה שהשולחן יהיה ערוך יפה. כשאני מבשלת, אני רוצה שהאוכל יהיה טעים ונכון. אני מאוד פרנטית, חולת סדר ודייקנות, קשה לי לשאת רישול, בטלנות וזלזול.

ביום שישי בצהרים, כשאני חוזרת מהדו"ח מהביקור אצל אבי החולה, אני אוכלת עם חברים ב"בתיה", מסעדה יהודית פשוטה ונעימה. בלילות שבת, כשאינני מוזמנה או מוזמנת למקום אליו אני שמחה ללכת, אני נשארת בבית בכיף, עושה הכל יותר לאט, קוראת את כל העתונים, משוחחת בטלפון, לא בעניני עבודה, רואה טלוויזיה, בעיקר יומני חדשות, ומאוד נהנית מהיומן הבינלאומי במוצ"ש. לפעמים צופה בפרק מסדרה נחמדה, אפילו אם קצת מטופשת. זו מנוחה. לתוכניות מלל אין לי סבלנות.

אני משתדלת להשאיר קצת זמן לספרות יפה. אחרי יום עבודה, עם הרבה ניירות, אני צריכה ספר שיסחוף אותי, אין לי כוח להתחיל להתעמק בספר משעמם. בקייץ שעבר קראתי הרבה ספרות ישראלית חדשה. השנה, בגלל מערכת הבחירות, לא הגעתי לספר. הפינוק שלי זה שחיה של חצי קילומטר השכם בבוקר, בבריכת גורדון, זה עושה לי טוב.

> "לגבי, אוכל זה כמו דלק למכונית, שונאת את בזבוז הזמן של מסעדות מפוארות. מספיק קפיטריה טובה ופירות. בשבילי, מקדונלד זה הפלא השמיני של העולם. המבורגר כפול, תפות, קפה – ואני מבסוטה".

יש לי המון סיפוק בעבודה, עם כל האכזבות, הקשיים והבעיות של אשה בעולם שמיום ליום נהיה יותר גברי. ככל שהצד הכוחני־בטחוני מתחזק, כך מתחזקת התודעה שאשה שווה. עד היום אני מרגישה שאני חייבת להיאבק הרבה יותר בגלל היותי אשה.

עם השנים נהייתי נוקשה יותר; הפוליטיקה איננה עסק לאנשים רכים ונחמדים. אני לא מגדירה את עצמי כפמיניסטית, אבל בכל תפקידי, קידום מעמד האשה היה בסדר עדיפויות גבוה ביותר. באופן אישי אני מרגישה שווה, אבל תמיד אקבל יותר מחמאות על בגד שאני לובשת מאשר על דברים אחרים.

כל הזמן קיים הצורך להיות יותר טובה, כדי להיות שווה לגבר שהרבה פחות טוב ממני. אני מרגישה שאסור לי להראות חולשה בפוליטיקה, שאני צריכה להיות יותר נוקשה ובוטה כדי להגיע למה שגבר מסוגל לעשות בפחות נוקשות ונחרצות. גם בפוליטיקה בוחנים אותך בצד הנשי. עוד לא שמעתי שיוצאים מישיבה שגבר ניהל ודבר ראשון אומרים אם הוא נחמד או לא. אצלי, אני יודעת שקודם כל בוחנים אותי מבחינה זאת. מצירם, אני יכולה להיות בפוליטיקה, אבל צריכה להיות גם רכה, גם נשית, גם לבושה יפה. לגבר מותר להיות לנוח לא תמיד בדרכי נועם, אבל אשתו הם עדיין מסתובבים כנוע עליו. וכשהם רוצים להחמיא ולומר שאת ממלאת את תפקידך כהלכה, הם אומרים שאת מתפקדת כמו גבר.

ראיונה: נורית פרצקי
צילום: [illegible]

גוי, חיובי, חוזה

הוא לא היה מגיד עתידות ולא מוכר חזיונות־כוכבים. הוא אפילו לא היה יהודי. אבל האינתיפאדה לא היתה תופסת אותו מופתע, ועוד ב־1917 הוא אמר ללורנס איש ערב האגדי ש"הריבונות היהודית והערבית מוכרחות להתנגש". ריצ'רד מיינהרצהאגן היה קצין מודיעין בצבא הבריטי וציוני נלהב. הוא נולד לפני 110 שנים, הלך לעולמו כמעט בן 90 ובין לבין חי חיים עטורי עלילות ואירועים, חזה את הקמת מדינת ישראל 30 שנה לפני שהדבר התרחש, והשאיר מורשת של הערכות וניתוחים על המצב במזרח התיכון שחלקם הגדול התגשם בעבר, והשאר מתגשם בהווה בדייקנות מדהימה. טיפוס.

מאת אורית הראל

ריבונות היהודית והערבית מוכרחות להתנגש. היהודי, אם תצליח תוכנית ההגירה שלו (לארץ ישראל), חייב להתפשט, וזאת יוכל להשיג רק על חשבון הערבי, שיעשה ככל יכולתו לבלימת גידולה ועוצמתה של ארץ ישראל יהודית. פירוש הדבר שפיכות דמים". את הדברים הללו לא אמר בימים אלה פרשן אינתיפאדה מלומד, גם לא מרצה ליחסים בינלאומיים באולם אוניברסיטה ממוזג עם שלט שאסור לעשן. את הדברים האלה אמר ריצ'רד מיינהרצהאגן, בשנת 1919.

הוא לא היה מגיד עתידות, גם לא אחד מאלה שמוכרים חזיונות כוכבים או טלפתיה בגרוש. והוא אפילו לא היה יהודי. ריצ'רד מיינהרצהאגן היה קצין מודיעין בצבא הבריטי, חוקר ציפורים וגם – ציוני נלהב. הוא נולד לפני מאה ועשר שנים, הלך לעולמו כשהיה בן 90 כמעט, ובאמצע הספיק לחיות חיים עטורי עלילות ואירועים שחלקם נשמעים כמו אגדות לא־משכנעות, ולהשאיר מורשת של הערכות וניתוחים על המצב במזרח־התיכון, שחלק גדול מהן התגשם ועדיין מתגשם בדייקנות מדהימה.

האינתיפאדה, סביר להניח, לא היתה תופסת אותו מופתע. עוד ב־1917 הביע מיינהרצהאגן את דעתו באוזני לורנס איש ערב האגדי, בפגישה לילית ביניהם שנשמעת לא פחות אגדית ונערכה באוהל ליד ירושלים: "אינני מתאר לעצמי שהיהודים יוכלו להיות נשלטים על ידי ערבים". ב־1919, בעת ועידת השלום בפאריס, הגיש תזכיר לראש ממשלת בריטניה דאז, לויד ג'ורג', ובו כתב: "תוך 50 שנה יושפעו הן היהודים והן הערבים במידה עצומה על ידי הלאומיות... הלאומיות מעדיפה מימשל עצמי – ואפילו בלתי ישיר ובלתי יעיל – על פני מימשל של זרים, אפילו יעיל ומביא תועלת... בית לאומי ליהודים יתפתח לריבונות בהכרח, במוקדם או במאוחר. הלאומיות הערבית תתפתח אף היא לריבונות, ממסופוטמיה עד מרוקו. הריבונות הערבית והריבונות היהודית יתנגשו בהכרח".

ב־1920 טען ש"גישול, בסופו של דבר, של ערבים בידי יהודים הוא בלתי נמנע", וקבע ש"אין כל ספק שהציונות חייבת ועתידה להצליח, לתועלת כל התושבים. תחת הציונות יוכרחו הערבים לזכות לשגשוג ולבטחון מוגברים, אם גם יפסידו אותה אווירה משיבת־נפש של בעלות בטלה בישימון בלתי מפותח. אם יסרבו הערבים או לא יצליחו להתחרות עם היהודים, כלום הוגן הוא שתימנע התקדמות מארץ ישראל, על אוצרותיה הלא־מפותחים, מפני שכמה מתושביה אינם מסוגלים או אינם חפצים לעוררן?

"הבל הוא לדבר על עוול לערבי ועל נישולם של בעלי־האדמות המקוריים. טענות אלה מעידות על חוסר כל הערכה לתנועה הציונית. הציונות לא תרע לשום איש, אדרבה – היא תביא ברכה לתושבים כולם".

לא היו לו, למיינהרצהאגן, סיקפוקים או היסוסים. כן היו לו דעות מוצקות בכל נושא. את הערבים הגדיר כ"לוחם חלש, כמצליח כשור, חבלה ורצח... הערבי יתקע בחצוצרת ויקים רעש, באירופה ובאמריקה ישירו לו שירי הלל, אולם הוא ישאר במקום שבו הוא ניצב ובו היה תמיד – איש המזרח, הניזון מרעיונות חסרי מעוף, בלא לראות דבר לבר מן הרוקטרינות הצרות של מוחמד". מיינהרצהאגן סבר שדווקא לתכונות האלה יש קשר לסימפטיה שעוררו הערבים אצל בריטים רבים: "הערבי, טבעו הפרא, האכזר, חוסר תבונתו, נחשלותו והקשר שלו למדבר הרומנטי, תמיד ידברו אל האופי הבריטי יותר מן היהודי המפוקח, המעמיק לחשוב, המעשי והנחוש בהחלטתו להשיג מה שמגיע לו על פי חוזה ואמנה".

גם מהיהודים, אותם אהד בגלוי, לא חסך מלות ביקורת. ככל הקשור באופי לאומי: "היהודים הם אנשים משונים. בינם לבין עצמם הם מתקוטטים בחימה שפוכה, אבל אם מישהו מנסה לעשות משהו ליהודי תמיד הם מתייצבים בחזית מאוחדת מול התוקף. כמו בעלים ונשים אוהבי־ריב הם ממררים זה לזה את החיים, אבל ישמור האלוהים כל מי שינסה למרר את חייו של אחד מהם".

אבחנות ברורות, חדות, חד־משמעיות, בגוונים של שחור־לבן. אפשר בהחלט לומר פשטני, לעתים פשטני מדי. אבל אולי דווקא זווית הראייה הפשטנית הזו היא סוד כוחם של הדברים, סוד כוחו של האיש שחזה את הקמת מדינת ישראל כמעט שלושים שנה לפני שהדבר התרחש, חזה את התפתחות מערך הכוחות הכללי במזרח התיכון בשנים שאחרי־כן, ידע לרמוז את חילוקי דעות ונקודות חיכוך בסיסיות שגם היום ממשיכות ומתקיימות.

מי היה הבריטי עם השם הגרמני הארוך?

ריצ'רד מיינהרצהאגן נולד ב־1878, בן שני מתוך עשרה ילדים שנולדו לדניאל וג'ורג'ינה מיינהרצהאגן הבריטים. השם בעל הצליל הלא־בריטי־בריטי בא מאבות המשפחה שמוצאם היה מדניה וגרמניה. משפחת מיינהרצהאגן היתה משפחה עשירה שצברה את הונה בעסקי סחר ובנקאות. משפחה למופת, כלפי חוץ, ויקטוריאנים מאופקים ומנומסים.

אלא שגם למשפחה המהוגנת הזו, שאמנם לא היתה ממש משפחת אצולה אבל השתייכה ל"מעמד שרגיל לתת פקודות, לא לבצע אותן", היו כמה שלדים בארון. אחד מהם, תסביך האיום שרדף את ריצ'רד כמעט עד אמצע חייו לפני שהצליח להתגבר עליו, היה ההכרה האיומה שבעיני אמו הוא הכבשה השחורה של המשפחה, ואמא לא אוהבת אותו כמו את שאר האחים והאחיות. להכרה הטראומטית הזו הגיע לאחר שנשלח ללמוד בפנימיה, שמנהלה, שהיה סאדיסט והומוסקסואל, נהג להכות את ריצ'רד הנאה על גבו החשוף. ריצ'רד פנה לאמא לעזרה, וגם הראה לה את הסימנים הכחולים שעל גבו, אבל ג'ורג'ינה מיינהרצהאגן לא התרשמה מהילד, החליטה שעונש בריא יפה לחינוך והשאירה אותו בפנימיה, עם המנהל והמכות. והוא הבין שהיא לא אוהבת אותו כמו את האחרים.

אבל מלבד המנהל המכה לפעמים, קיבל ריצ'רד חינוך של ג'נטלמן בריטי טיפוסי. הוא למד במכינות פרטיות מעולות ובהארו, ואחרי־כן רצה ללמוד זואולוגיה בקיימברידג'. עולם הטבע היה אהבתו הראשונה. אבל אבא שלו רצה אחרת, והחליט שהילד ילמד את עבודת הבנקאות, שכן על עסקים אלה מבוסס ההון המשפחתי, ולכן זה מה שהילד יעשה, ולא חשוב מה הוא רוצה. והילד ריצ'ארד ציית.

(המשך בעמוד הבא)

ריצ'רד מיינהרצהאגן, ב־39': "היתה לי שעת כושר להרוג גם את היטלר וגם את ריבנטרופ, והדבר מטריד אותי עד מאוד. אם תפרוץ המלחמה הזאת, ומובטח אני שאכן תפרוץ, אחוש בנטל כבד של אשמה על שלא הרגתי את שני אלה; כנגד זאת אני בטוח בהחלט שאילו הרגתי את שניהם לא היתה מלחמה פורצת, ואני הייתי נחשב משוגע...".

ריצ'רד מיינהרצהאגן בשנתו ה־89 (בצילום הגדול) וכחייל צעיר באפריקה המזרחית בשנת 1905 (בצילום מימין).

גוי, חיובי, הוזה

ריצ'רד מיינהרצהאגן (עומד, מימין בשורה העליונה) עם בני משפחתו, השני מתוך עשרת ילדיהם של דניאל וג'ורג'ינה מיינהרצהאגן.

(המשך מהעמוד הקודם)

מי שהוציא אותו ממלכודת הפקיד־בנק, ודווקא נפטתו, היה אחיו הבכור דניאל, שהיה גם חברו הטוב ושותפו לאהבת הטבע. האירוע השפיע על האב, שהבין כנראה שיש דברים בחיים שחזקים מכרי שידוכאו, ושחרר את ריצ'ארד מעול הבנקאות. ריצ'ארד החליט לממש את עצמו ואת חלומותיו על מחוזות קסומים בהצטרפות לצבא הוד מלכותה. הוא עבר בהצלחה את מבחני הקצונה, ובתפילה שאלוהים יעניק לו איזו מלחמה קטנה ונחמדה – כדי שאמא שלו סוף־סוף תשים אליו לב – יצא להודו.

ואם בבריטניה הורגל לפזר הוראות למשרתים, הרי שבהודו על אחת כמה וכמה. מיינהרצהאגן רכב שם על פיל אישי, התענג והתבשם בתענוגות של עשירים ומפונקים, וקשה לכנות "קרבי" את מה שעבר עליו שם. אבל הוא חיפש משהו אחר, ביקש העברה לאפריקה – ומבוקשו ניתן לו.

בין סיפורי אפריקה שלו יש הסיפורים על נסיונות התנקשות בחייו שעשו ילידים ששלחו לו דבש מורעל וירו בו חיצים מורעלים, וסיפור איך נמלט פעם מרעמנים על ידי חציית נהר שורץ תנינים, ועל כך זכה להערה מפיו של הגנרל יאן סמאטס – "מיינהרצהאגן, אתה מטורף!"

אחרי אפריקה, במלחמת העולם הראשונה, הגיע מיינהרצהאגן לארץ ישראל ושימש קצין המודיעין של הגנרל אלנבי. אלנבי אמר עליו ש"קצין זה אחראי במידה רבה להצלחות שלי בארץ ישראל", אבל הוא גם היה האיש שהביא אחר־כך להדחת מיינהרצהאגן מתפקידו בארץ ישראל והחזרתו ללונדון. הסיבה: התבטאויותיו כנגד הגילויים האנטישמיים הער־צדדיות של נציגי בריטניה בארץ ישראל. "אלנבי פיטר אותי לאחר שאמרתי לו גלויות כי הארמיניסטרציה הארץ־ישראלית אנטישמית", אמר שנים אחר־כך בראיון עיתונאי.

ביומנו כתב מיינהרצהאגן ב־1920: "בבואי מצאתי שכל עושים נגד הציונות – מהם בגלוי, ומהם בסתר. כתוצאה מכך נתקלתי במידה ידועה של איבה כלפי, מצד שום איש לא זכיתי לאהדה, אף לא לעזרה. מובן הוא שהייתי למיטרד למטה הכללי, מפני שקמתי נגדו בתוקף כל אימת שגיליתי את התקפותיהם המוסוות אך מעט נגד הציונות".

סיפור: לארץ ישראל היה מיינהרצהאגן אמור להגיע על סיפון ספינת המשא "טרנסילבניה", שהפליגה ב־3 במאי, 1917, מנמל מרסיי. ריצ'ארד עלה לספינה במצב רוח קודר, לאחר שנאלץ להשאיר מאחור, בהוראות הקצין האחראי, את מצלמתו, ספריו ותיק מלא אוכל טוב. יחד איתו עלו לספינה עוד 3400 חיילים ו־50 סוסים שיועדו לחיל הפרשים.

הים היה נוח, הספינה הפליגה קרוב לחוף, כך שניתן היה לראות פעילות לאורכו – כמו למשל את סירת הדייג התמימה שפרקה דגים לא רחוק משם. הרוח היתה נעימה. אבל כל השלווה הזו הופרה לפתע בצעקה "טורפדו!" שנשמעה מגשר הפיקוד, ולפני שמישהו הספיק בכלל להוריד אחת מסירות ההצלה, כבר פגעו עוד שלושה טילי טורפדו בגופה של "טרנסילבניה" הבלתי־מוכנה. מאוחר יותר התברר שסירת הדייג התמימה לא היתה אלא סירה שנחטפה ושימשה מסווה לצוללות גרמניות, ממנה שוגרו הטילים.

הספינה התחילה לשקוע במהירות. השיפוע שנוצר מהפגיעות דמה כמעט למיגלשה. הסוסים, שאיזה הוכב חיות שחור, השתוללו מסביב. הפאניקה וההתרוצצות הגיעו לדרגה של תוהו ובוהו. אבל

"הכל הוא לדבר על עוול לערבי ועל נישולם של בעלי־האדמות המקוריים. טענות אלה מעידות על חוסר כל הערכה לתנועה הציונית. היא לא תרע לאיש"

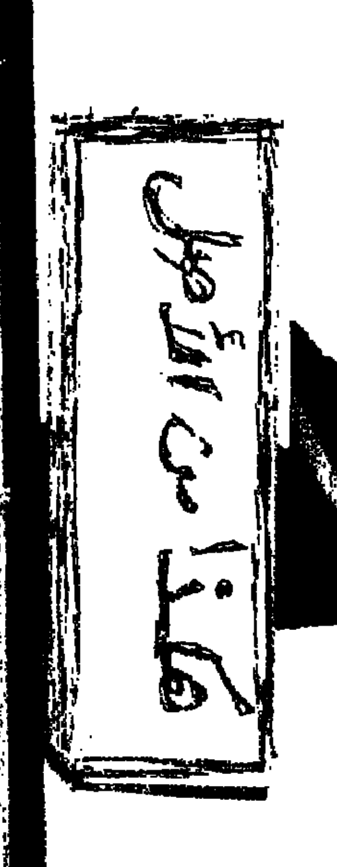
ריצ'ארד שמר על קור רוח. הוא סרב לרדת באחת מסירות ההצלה, וצפה כיצד יושביהן נאבקים בגלים ואחר בשני. לבוש בחגורת הצלה המתין שהצפיפות תפחת והאנשים יעזבו, ובינתיים הצטייד בכמה בקבוקי ברנדי. ואז, אחרי שטמן אותם בכיסיו, צעד בשלוות נפש לתוך המים. אנשים אולי לא הטרידו אותו, אבל אחר הסוסים המשתוללים הצליח לבעוט בו בבטנו בחוזקה. ריצ'ארד התאושש רק בזכות הברנדי, וככה צף במים, צף ושתה, עד שחולץ לאחר ארבע שעות ושני בקבוקים, שתוי לחלוטין. יומיים התאושש בבית־חולים. 400 אחרים מטובעי האניה מתו ביומיים האלה מאפיסת כוחות. מיינהרצהאגן ארז חבילות, שב למרסיי ברכבת, ושוב יצא לדרכו.

כן־אדם יסודי, מיינהרצהאגן. לא רק שניהל יומנים מגיל תשע, הוא גם טרח לחטט ולמצוא את תיקו האישי בצבא הבריטי, ואף פירסם את מה שמצא, ב־1960, כשהיה בן 82. לא התבייש, וגם לא היה לו במה – התיק האישי שלו, התברר, היה מלא המלצות ומלים חמות. ב־1900, כשהיה בן 22, כתב עליו המג"ד שלו: "קצין מבטיח בעל שפע של שכל ישר ומגלה עניין בעבודתו". ב־1922 ציינו מפקדיו: "הרבה מעל לממוצע בתכונות הנדרשות מקצין". וגם: "אחד מקציני המטה המעולים ביותר שפגשתי אי פעם".

ובכל זאת הגיע מיינהרצהאגן רק לדרגת אל"מ ועזב את הצבא ב־1925. נראה שהסיבה לכך היתה אופיו התקיף, והדעות הנחרצות שהביע, שלא תמיד שימחו את לב הממונים עליו. אחד מהם, קצין בכיר, אמר עליו (וגם את זה מתעד מיינהרצהאגן ביומניו): "הצרה איתך שאתה רואה קדימה כל דבר יותר מרוכנו, אתה יודע שאתה צודק ואתה מתעקש לומר לכולנו שאנו טועים".

מיינהרצהאגן עצמו הסביר את התלהבות מפקדיו ממנו בכך שהיה לו, כדבריו, "כשרון בלתי רגיל להסתיר את מגרעותי, ולא הרשיתי לחולשותי הקטנות להתגלות; אני מארגן גרוע בתכלית ומתעב כל עבודה הכרוכה בארגון".

(המשך בעמוד הבא)

איך הוא לא הרג את היטלר

שלוש פעמים פגש ריצ'רד מיינהרצהאגן את אדולף היטלר. המיפגשים הללו אימתו בעיניו את דעותיו ביחס לגרמנים, על כושר ההשתנות שלהם מאזרחים שלווים לחיות אדם.

ב־1935 רשם ביומנו אחרי פגישה עם היטלר: "בעת שיחתי עם היטלר נגעתי בנושא של היהודים בגרמניה. התשפעת היתה מופלאה. האיש עבר משפיות לשגעון, סברם הרגיל של פניו התחלף באכזריות־חימה, הקול עבר מלחישה כמעט לצעקה, אפילו השיער נתפרע, בעוד תאגרופים הולמים על השולחן והעיניים מזרות שנאה".

אבל זה היה המיפגש השני בין השניים, שבו בא מיינהרצהאגן להתערב לטובת היהודים, על פי בקשת ידידו, חיים וייצמן. בפעם הראשונה שנפגשו, צעד היטלר לקראת מיינהרצהאגן בחדר עבודתו הענקי, הניף את ידו במועל־יד וקרא אליו, "הייל היטלר!". ומיינהרצהאגן, בתגובה אופיינית, הניף גם הוא את ידו וקרא, "הייל מיינהרצהאגן!".

הפגישה השלישית נערכה ב־1939, בנוכחות פון־ריבנטרופ, על פי זימון של היטלר. "כמעט סירבתי, כי לא היה לי חשק לראות את האיש", הוא כותב ביומנו. "לשם זהירות שמתי אקדח אוטומטי טעון בכיסי כדי שאוכל להוכיח שהיתה 'שעת כושר' להרוג את האיש". מיינהרצהאגן, שבתחילה העריך את יעילותו של היטלר, שינה כבר בשלב זה את דעותיו עליו וסבר ש"הוא מתכוון להרוג מיליונים כדי להשביע את תאוות השלטון שלו; במלחמה שלו יסתבך העולם כולו וכל הזוכה יפסיד".

בפגישה נאם היטלר נאום ארוך שנמשך כארבעים דקות בו האשים את בריטניה בכל מיני כוונות זדון נגד גרמניה. לקראת סוף הנאום הראה מיינהרצהאגן סימני קוצר רוח, קם על רגליו, הושיט יד ויצא את החדר בשתיקה, ולא הבין בדיוק מה רצה ממנו היטלר.

"היתה לי שעת כושר ד־זהותו להרוג גם את היטלר וגם את ריבנטרופ", הוא כתב ביומנו לאחר הפגישה, "והדבר מטריד אותי עד מאוד. אם תפרוץ המלחמה הזאת, ומובטח אני שאכן היא עתידה לפרוץ, הרי אחוש בנטל כבד של אשמה על שלא הרגתי את שני אלה; כנגד זאת אני בטוח בהחלט שאילו הרגתי את שניהם לא היתה מלחמה פורצת, ואני הייתי נחשב משוגע. בכל זאת הוכחתי לעצמי שהיתה לי שעת כושר להרוג את שניהם".

(המשך מהעמוד הקודם)

הוא לא נולד אוהב יהודים, וגם אין לו שום סבתא יהודיה בהיסטוריה המשפחתית, למרות שיש אחת צוערה שבתוקף זה אפשר לומר שאולי, פעם, היתה קצת קרובה ליהדות, אבל גם זה טיעון קלוש. בעצם, בראשית דרכו היה אנטישמי. אבל ב־1910 נקלע לקרים שברוסיה, והיה עד לפוגרום שנערך שם ביהודים. המאורע הותיר בו רושם עז והביא את המיפנה ביחסו ליהודים. לציוני הוא נהפך בזכות אהרון אהרונסון, האגרונום, איש מחתרת ניל"י. ב־1919 כתב ביומנו: "נטייתי לצד היהודים בכללותה נקבעת מתוך יצר אנטישמי הבא תדיר לידי תיקון מתוך מגע אישי, השקפותי על הציונות הן השקפות של ציוני נלהב... לראשונה התוודעתי אל הציונות ב־1917 כאשר פגשתי במשפחת אהרונסון וביקרתי במושבות הציוניות של ארץ ישראל הדרומית".

ומיינהרצהאגן, הציוני, שיש מי שהגדירו אותו "ציוני מקסימליסט", שירטט מפה של ארץ ישראל יהודית שבגבולותיה נכללו רמת הגולן וכל ים המלח, וחלק ניכר מחצי האי סיני. הוא אף הבין את חשיבות מקורות הירדן כמקורות מים, וצפה שחלק ניכר מתשתית המים של המדינה יצטרך להישען על מים מצפון הארץ. בלי להעיד הוא אמר "המוביל הארצי".

גורל אלנבי נכנס לירושלים. לצידו (רוכב) קצין המודיעין שלו ריצ'ארד מיינהרצהאגן.

הוא טען בלהט שמדינה יהודית חזקה טובה לא רק ליהודים, אלא גם לקיסרות הבריטית ולמערב בכלל.

בגיל 42, שבע תככים וריגול והרפתקות מסמרות־שיער בארצות אקזוטיות, אחרי הצבא ועייף מהכחישות הפוליטיות (בין היתר השתתף בוועידת השלום בפאריס ב־1919), מצא את הזמן ושלוות הנפש לחזור אחרי אשה, להתאהב ולהינשא. האשה שאיתו היתה אן קונסטאנס ג'קסון, צעירה מסקוטלנד, שהעניקה לו שלושה ילדים ושבע שנים מאושרות, שהגיעו לקיצן הטראגי עם מותה בתאונת ציר.

ב־1947, במסע למדבריות ערב לצורך חיבור אחד מספרי הציפורים שלו, נפגש עם אישיות ערבית בכירה, ושאל למה אין מדינות ערב עושות לפתרון בעיית הפלשתינים. השיבה לו אותה אישיות: "האם אתה מעלה על דעתך כרצינות שנהרוס במו ידינו את כלי התעמולה הטוב ביותר שלנו?" מיינהרצהאגן היה מזועזע, ולא שכח את הדברים.

עוד סיפור: באפריל 1948, והוא בן 70, הגיע מיינהרצהאגן לחיפה באניה שהפליגה מאלכסנדריה ועל סיפונה חיילים בריטים. החיילים הובאו על מנת לתגבר את מערך השמירה על מחסני הצבא בעיר, בגלל הקרבות שהתחוללו שם בין היהודים לערבים. בלי הרבה פקפוקים וספקות, שאל מיינהרצהאגן מדים מחייל חולה שנשאר באניה, לקח רובה ו־200 כדורים – והצטרף ליחידה של ההגנה, שהיתה באמצע קרב הדיפה נגד כוחות ערבים.

"ובכן ניגשתי בריצה", הוא כותב ביומנו, "גידרתי לי גומה ושכבתי שפוף זמן־מה... שלושה אנשי הגנה עשו כמוני וארבעתנו פתחנו באש... הירייה הראשונה שלי היתה פגיעת־בול, ואנשי ההגנה הריעו כאשר התגלגל האיש והתפתל לכאן ולכאן על החול... כעבור כשעה, כשחיסלנו את כל הערבים שלפנינו, הופיע קצין־קולדסטרים אחר, שאל מי אני לכל הרוחות ומשהכיר אותי, ציווה עלי לחזור לאניה. אבל זה כבר לא היה חשוב ביותר הואיל ובינתיים הרקתי את כל 200 הכדורים שלי... החזרתי את המדים לידידי, ניקיתי את הרובה שלו ואחר כך הזמנתי בקבוק גדול של שמפניה שאותה שתינו ביחד בתא שלו. בסך הכל היה לי יום נהדר. תעלה ישראל ותפרח!".

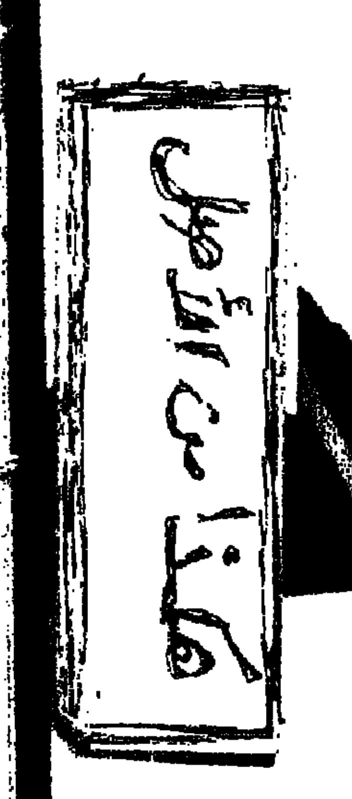
גם אחרי קום המדינה הוסיף להיות ידיד נאמן לישראל, צופה שמביט ורואה בבהירות מדהימה את כיוון ההתפתחות של האירועים. הוא צפה את מלחמת סיני ואפילו המליץ המלצות לגביה, וציין ביומנו, ב־1956: "עיני רואות עובר של מלחמת עולם שלישית. רוסיה קונה לה לאט לאט עמדה מכרעת במזרח התיכון. היא מנצלת את איבת הערבים למערב ואת כוונתם המוצהרת של הערבים להחריב את ישראל כדי לגרש את המערב מן העולם הערבי... על ישראל לתקוף קודם שתתפתח התקפה ערבית משולבת. זה הסיכוי היחיד שלה. ... מצרים תתמוטט, האו"ם, שיהיה מפולג ללא תקווה, יקבל החלטות ויפטפט שבועות על שבועות... אבל אני חושב שהדבר יכריח את האו"ם לקבל את קריאתה של ישראל ולשלוח כוח משטרה בינלאומי שישלוט את התעלה לירדן... סגולות הלוחמה של הערבים ידועות היטב, וצירוף של ירדן, סוריה, ערב הסעודית ועיראק, אם יתכן צירוף כזה, יהיה חדל אונים".

שנתיים אחרי־כן, בעת ביקור בארץ, הוסיף: "אינני מאמין באחדות ערבית. אין הדבר משנה מאומה כמה הם מאוחדים וכמה רובים וטנקים מצויים בידיהם. נכון, רוסיה מספקת להם רובים וטנקים, אך העיקר יישאר תמיד האדם שמאחורי הטנק... הערבים הם החיילים הגרועים ביותר בעולם. אי אפשר לאמן שועלים ותנים וחיילי ערב הם כאלה".

הוא נפטר, בן 89, ימים אחדים אחרי תום מלחמת ששת הימים, שנתנה תוקף מחודש לכמה מתחזיותיו. אילו היה חי היום, היה בוודאי אומר "אמרתי לכם" ואחרי־כן, על כוסית של ברנדי טוב, היה מציע את עזרתו.

> "היהודים הם אנשים משונים. בינם לבין עצמם הם מתקוטטים בחימה שפוכה, אבל אם מישהו מנסה לעשות משהו ליהודי, הם יתייצבו מולו בחזית מאוחדת".

אורית הראל

אפילו הפיהוק שלו שווה מליונים

מאת עירית שמגר

בסקרי רעתיקהל שנערכים בארה"ב הוא מקדים את רונלד רייגן ואת האפיפיור, את קלינט ואת ג'יין פונדה. דגם לחיקוי, הדמות הנערצת של שנות השמונים. ובעצם למה לא? מה רע להיות צעיר, יפה, בריא ומיליונר? אדי מרפי (180 ס"מ על 80 ק"ג) – בגיל 27 הוא שווה איזה שלושים מיליון דולר, יש לו דירת פאר במנהטן ובית ענק בבוורלי הילס, פורשה ארומה ורולס־רויס זהוב. הוא כיכב בכתבות שער ב"ניוזוויק", "וניטיי פייר", "אבוני" ו"ג'ט", אצל ברברה וולטרס ואצל ג'וני קרסון.

כמו כולם הוא אוהב הרבה נשים יפות, הרבה כסף, בגדים יפים (חליפות ארמני), קוק טוב, מכוניות מירוץ ובתי פאר. בניגוד לרוב הרומס יש לו מכל הדברים האלה בשפע, והכל בזכות כשרון, עיתוי נכון, והרבה מאוד מזל.

מעריציו יודעים איך להביע אהבה: "השוטר מבוורלי הילס" (חלק א'), למשל, הכניס 150 מיליון בשישה חודשים. עם סרטיו האחרים: "48 שעות", "משנה מקום משנה מזל" ו"נער הזהב" העשיר את חברת פראמונט ב־635 מיליון – ומדובר ברווחים בארה"ב בלבד. "מה אתם רוצים ממני", יאמר הכוכב בתמימות, "סטלונה עדיין מרוויח יותר ממני: אף אחד עוד לא הציע לי 16 מיליון לסרט".

אדי מרפי, מלך הקומדיה. פרחח שווה הרבה מיליונים. פטפטן נועז, מקסים ופיקח כמו שד. אומרים שאפילו הפיהוק שלו מצחיק.

ההתחלה שלו היתה על הבמה, בימת מועדוני הלילה הקטנים. הוא היה תרנגול מתוצף, שחור, גס וסקסי. אמריקה השתגעה אחריו, ומרפי – שבסרטיו מציג רימוי מעודן מדי של חתלתול תמים, העיף שם הופעה סוחפת. לרשת הטלוויזיה בכבלים, h.b.o היה זיכיון להופעות שלו, וביום שמרפי שורר במירקע – אמריקה לא יצאה מן הבית. הכושי הצעיר, בחליפת עור אורנג'־הרוק, נתן להם בדיוק מה שהם אוהבים. קלטת וידיאו של המופע (בחלקו) הופצה גם בארץ (בערוץ הפרטי־פיראטי). צריך לדעת היטב אנגלית־כושית כדי להבין הכל, אבל גם הבנה חלקית – מרשימה, ואת הרוב ממילא אי אפשר לצטט בעיתון המיועד לכל המשפחה.

אז ככה הנשים, לדעת מרפי, השתלטו על המין ועיוותו את העניין הפשוט הזה. "לנו הגברים יש רק דרך אחת מאז בריאת העולם, אבל הנשים! אני מכיר אחת שגומרת ברכיבה על סוס, אחרת ברכיבה על אופנוע, אחת עם הטוש של האמבטיה ואחרת עם מברשת שיניים חשמלית. אחר כך הבעל בטח מצחצח בזה את השיניים!".

האשה שמרגיזה אותו באמת היא ברוק שילדס. "זו האשה הכי לבנה באמריקה", קבע מרפי. במלון ליד הגדרה של אשה לבנה יש תמונה של ברוקי, הוא אמר, והסביר מה היה קורה אילו הוא, מרפי, היה יוצא עם ברוקי הגאווה ולא מייקל ג'קסון, שהוא הכושי הכי סטרילי בעולם.

לא רק ברוקי כועסת עליו, "גם כל ההומואים של סן־פרנציסקו מחכים לי בפינה. יש להם אזעקת־מרפי, ואיך שאני מגיע לשם הם מתארגנים להפגנה. לא שיש לי משהו נגד הומואים – אני סתם לא סובל אותם".

לפני שנתיים תפס פאניקה ורצה להתחתן. "לעזאזל", אמר, "אפשר לחטוף מחלה. בסוף יפול לי ה... צריך לתפוס מישהי שעוד אף פעם לא עשתה את זה ולסמן אותה".

"כדי להתחתן אני אסע לאפריקה, אמצא לי שם אחת שרוכבת עירומה על זברה עם עצם תקועה באף.

(המשך בעמוד הבא)

לוקח כל מה שיכול

"הכושי של עידן רייגן" הוא ביטוי לא מנומס לתאר את הכושי המבויית בעידן השמרני של הוליווד בשנות השמונים. אבל אדי מרפי הוא באמת כושי כמעט־משוחרר. לא חתלתול מפוייס כמו סידני פואטייה או הארי בלפונטה, ולא מיליטנט היסטרי־מתגונן מסת ג'סי ג'קסון. המקום שלו יותר בטוח. המלחמה שלו אחרת.

החוזה שחתמה איתו חברת פראמונט הוא חסר תקדים: אפילו רדפורד, דסטין הופמן, אל פאצ'ינו או רוברט דה־נירו לא זכו בחוזה אוהד כזה. (שישה סרטים בעבור 25 מיליון דולר), וזה כבר מעמיד אותו במקום טוב, למעלה.

אך מרפי, הכוכב הכושי היחיד של חברת פראמונט, מזכיר לנו שלא תמיד היתה אמריקה ליברלית כל כך. עוד בשנות החמישים הלא־כל־כך־רחוקות פרצה שם שערוריה איומה כשהארי בלפונטה נשק קלות (על לחיה!!!) של ג'ואן קולינס ב"אי בשמש". (זה היה לפני שסיפרה האוטוביוגרפי של הקולינס סיפק תיאור מחמיא ומפורט יותר לביצועיו של בלפונטה).

סידני פואטיה היה הכושי הטוב השני של הוליווד. הוא היה קצת גאה, מבויית ומנוסר ("לאדוני באהבה").

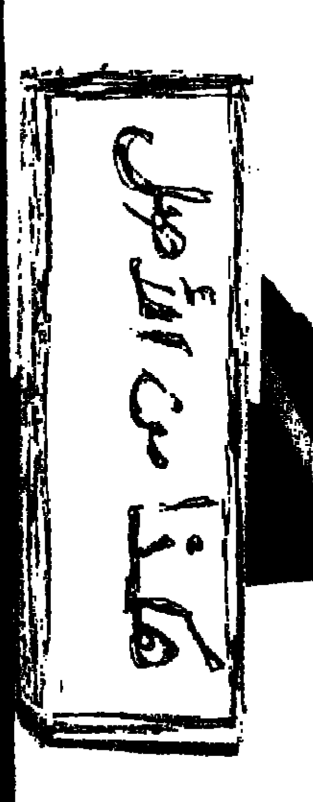
אחר־כך הגיעו שנות השישים, השנים שזיעזעו, בזמנם, את החברה, ולהוליווד הגיע הכושי הלוחם. גיבור אלים ומחוספס, בן שכונת עוני. ג'ימס בראון ואייזיק הייס, גיבורי ספורט שעברו לקולנוע ונחלו שם כשלון חרוץ. אפילו סרטי השחורים לשחורים נכשלו נמרצות, כי אלה העדיפו לצפות בקומדיות וורודות וסיפורי אהבה מלהיבים ולא בשכניהם מן הגיטו.

אחרי המאצ'ס מן הספורט כבשו את המסך הקומיקאים ביל קוסבי, ריצ'רד פריור ואחרים, והם היו (אז) חריפים וארסיים. אמריקה הלבנה חיכתה על חטא הגזענות והתמוגגה מן העלבונות שהטיחו בה השחורים.

והיום סוף השמונים. המחאה קצת התעייפה, הקהל פחות נלהב וגם לשחורים יש היום הרבה יותר זכויות. שוב לא צריך לצעוק "שחור הוא יפה", ואת דור הקומיקאים הזועמים תפס דור של קומיקאים נעימים, מצחיקים, אך לא משכים: ווּפי גולדברג, בנסון וכמובן: אדי מרפי. מחוצף, אבל לא באמת מסוכן. נועז, אבל שומר על תדמית חביבה, נעימה ותמימה. גם כשהוא משפריץ קללות וגסויות הוא עושה זאת כמו ילד שובב: "אני בסך הכל מטריוט אמריקני: לוקח כל מה שאני יכול".

אדי מרפי ב"שוטר מבוורלי הילס". רק חלק א' הכניס 150 מיליון בשישה חודשים.

בסקרי פופולריות אמריקנים הוא מקדים את רייגן ואת האפיפיור, את איסטווד ... פונדה. דגם לחיקוי, הדמות הנערצת של סוף הס'. ובעצם למה לא? בגיל 27,
עם יותר מ־35 מליון דולר, הוא מגלם את החלום האמריקני בהתגשמותו. אדי מרפי, מלך הקומדיה. סרטו האחרון, ...לה את אמריקה", עכשיו בישראל. אומרים שאפילו הפיהוק שלו מצחיק. מה שבטוח זה שהוא שווה לו כסף.
הוא מתעב את ברוק שילדס ("האשה הכי לבנה באמריקה"), לא סובל הומואים ...סן־פרנציסקו הם מחכים לי בפינה, יש להם אזעקת־מרפי"), וכמו כולם אוהב נשים יפות,
בגדים יפים קוק טוב, מכוניות מירוץ ובתי פאר. בניגוד לכולם, יש לו ...הדברים האלה בשפע. מה רע להיות צעיר, יפה, בריא ומיליונר?

(המשך מהעמוד הקודם)
איך שאני מביא אותה לאמריקה, אני לא נותן לה לדבר עם נשים אמריקניות. הדבר האחרון שאתה רוצה לראות בבית זה כלבת ג'ונגל מלומדת. נשים הן מלכודת, ונשים אמריקניות זה אסון. היא יכולה להשיג כל גבר שהיא רוצה. כל מה שהיא צריכה זה להחמיא לאגו שלו – ולא לתת. זה גם עובד נגדן כי הן משחקות עם סקס ונשארות לבד, ואין במקום הזה בחורה שלא היתה רוצה להיות עכשיו במקום אחר, עם משהו קשה בפנים".

בתור פמיניסט מופלג יודע מרפי שכל הגברים עושים את זה מן הצד, כי זה הטבע שלהם, אבל הנשים הן בוגדניות, כי אצלן זה אחרת. יצר הכיבוש מפעיל את הגבר שאינו יכול להתגבר על יצרו, אבל מוטב לו שישמור היטב על האשה שבבית. מלכודת האשה שמחמיאה־ולא־נותנת מוציאה מן הגבר את המיץ, ובגלל זה הוא מתחתן:

"אחרי שחיכית לה חמישה חודשים אתה סופסוף עושה את זה ואומר לעצמך: כמה זה היה טוב. מצאתי אהבה. אבל לא מצאת אהבה. פשוט חיכית הרבה זמן. אם אתה רעב ומישהו זורק לך קרקר – תלקק את השפתיים. אחר כך אתה מתחתן ואוכל אותם קרקרים כל יום ואתה מתהפך במיטה ואומר: מהו זה אותם הקרקרים?".

אז בינתיים הוא עוד לא מוכן לעניין הזה. "כשאתה חי עם אשה, תוכל לומר לה: מותק, אני נוסע לשבוע לנקות את הראש. אבל תנסה לומר דבר כזה לאשתך? לא. לא. כנראה אחכה עוד קצת".

הסיפורים שלו עם נשים לא לגמרי תיאורטיים. המסיבות הפרועות של מרפי מפורסמות אפילו בהוליווד המוטרפת, ותמיד אפשר למצוא שם את הדוגמניות־שחקניות־והגרופי'ס הזוהרות ביותר בחוף המערבי. לפני שנה נתבע להכרת אבהות. הסכום שננקב לא היה הכי צנוע, אך דובר שם יותר על כבוד. אדי הגיב בחן ושלווה: "פשוט אינני בשל להיות אב", אמר לעיתונאים ולדוגמנית היפה ניקול. היא דווקא לא כל־כך התעניינה בבשלות הנפשית שלו. היא רצתה חמישה מיליון דולר.

"כדי להתחתן אסע לאפריקה ואמצא לי שם אחת שרוכבת עירומה על זברה עם עצם תקועה באף. הדבר האחרון שאתה רוצה בבית זה כלבת ג'ונגל מלומדת".

"הוא מנוול", אמרה היפה הפגועה על אדי הרשלן. "לא הייתי מתחתנת איתו גם לו הציע לי, אבל אין זאת אומרת שהוא צריך להתחמק מכל אחריות. פעם אחת כבר עשיתי הפלה בגללו. לא אעשה זאת שוב".

כמו כל מלך שהצליח מהר, בגדול ובגיל 20, יש לו בית מלא משרתים ושומרי ראש ומישהו תמיד סוחב אחריו את החבילות, ומטלפן בשבילו, וכמה גברים גדולים כמו בתים יושבים אצלו על הספות, מסתובבים בבית ומלחשים לתוך מכשירי קשר קטנטנים. משרת אישי מקפל את התחתונים שלו. אדי גילה מהר מאוד כמה בזול אפשר לקנות בנארם.

וכמו אליזבט טיילור, גם הוא לא זז בלי הפמלייה שלו. תרנגולים כושים צעירים וחסונים. בני דודים, אחים צעירים, חברים. מרפי הביא כמה מהם גם לארץ, לפני חמש שנים, כשעשה כאן בביקור קצרצר לרגל הסרטת קטע מ"הגנה עצמית" (הסרט שהיה הפלופ הגדול והיחיד בקריירה שלו, אבל מה, "נתנו לי מיליון דולר בשביל עבודה של שבועיים. איזה בן 22 היה מוותר על הצעה כזו?"). הם באו, חבורה של נערים ניו־יורקים קופצניים, ג'ינס ומכנסי עור הדוקים, תולצות אדומות, צחוקים מתגלגלים והרבה תקיעות כף, היי מאן, ספק יה לא קשה היה לגלות את מקור מצב־הרוח המצחיק שעורר את החבורה המהוללת. המפיקים המבוהלים עד מוות עשו הכל כדי לא להפגיש את מרפי השובב עם העיתונות המקומית, וממילא הוא לא נזקק להם לאספקה שוטפת וסדירה של אותה אבקה לבנה, היקרה יותר מטאלק.

הנתק שלו מן העיתונות לא נזקף דווקא לרעתו. גם עיתונאים אמריקנים אינם מרבים לראיין את מרפי. "ניוזוויק" הנכבד מאוד הקדיש לו כתבת־שער, אך היו שם הרבה הגיגים על מהותו של הכוכב ומעט מאוד ציטוטים מפיו. את ברברה וולטרס, השדרנית הכי־הכי באמריקה, הוא הושיב על השטיח וכך שורר הראיון מחוף אל חוף להנאתם המרובה של מעריציו – ושל שונאיו. לרוב כותבים על הבית המאוד־חדשני שלו במנהטן, על הווילה בבוורלי הילס, על רהיטי הניקל ופוחלץ הגורילה. איך שהאמרגן שלו אומר כמה שהוא חרוץ ואיך הוא כסף הכל ילד. ואם מרפי עצמו מתראיין ("אינטרוויו"), הוא אומר שם דברים מאוד־מאוד כמו אחריותו כלפי מעריציו והדימוי בעיני הנוער וחשיבות הקומדיה הקולנועית וכו' וכו'.

כדי לשמוע ולדבר אמת, ובשביל לריב, יש לו חבר: האדם הקרוב ביותר לאדי מרפי הוא ארסניו הול. חבר, אח, שותף. הכל. הם רבים כל הזמן, אבל אף אחד לא יכול לבוא ביניהם ולא שום אשה. מי שניסתה – עפה. "איתך אני מוכן לבלות שלושה שבועות", אומר מרפי, "איתו: את החיים. זה אח שלי".

הול, יחד עם רוברט טאונסנד (הבמאי של "הוליווד בשחור"), פול מוני, קינן איבורי וואיאנס הם החבורה השחורה של אדי – שחקנים ואנשי קולנוע כושים צעירים שתופסים היום מקום יותר ויותר חשוב בקולנוע האמריקני. אדי מרפי הוא אלילם כפי שפרנק סינטרה היה מנהיגה של חבורת העכברושים שלו, כולאר הברק לגאווה השחורה החדשה. הכושי של שנות השמונים.

לא שרדכו אל הצמרת נסללה ביזע ודמעות, בניגוד לדימוי השחור־מהפכני שניסו למכור בשמו הוא לא נולד בשכונת עוני, חלילה. לא שהיה עשיר מי־יודע־מה, אבל בבית, ברוך השם, הכל בסדר. אביו המנוח היה שוטר, ועד היום מתייצב אדי בבית אמו לפחות אחת בשבוע. היא עדיין פוקדת עליו להוריד את הזבל ופעם גם העיפה עליו נעל בית כשהעז לנבל את פיו בנוכחותה.

אדי הקטן תמיד רצה להרשים ולהצחיק, הופיע בתור קומיקאי במועדוני לילה, בן 18 כבר היה לו סוכן בקנה־מידה פדרלי ובן עשרים כבר נחטף להפקה של אחת המייג'ורס, החברות הגדולות השולטות בהוליווד. כך התחיל הרומן שלו עם פראמונט: "48 שעות" – וולטר היל הגדול ביים את אדי מרפי בתור הגנב ההכרחי לצידו של השוטר ניק נולטה, זה היה שילוב מפואר. ואדי, שנועד להיות בולם־הזעזועים של הבלונדרי הענק, לא השאיר יותר מדי ספייס לנולטה הכוכב.

גם כשהוילג' וויס כינה אותו "כושי בחצר ריגן", וגם כשכתבו עליו "כושון הבית של חברת פראמונט" מרפי לא עשה גלים. הוא רגז קלות, חייך ואמר: "יש לי בסך הכל כשרון אחד: אני יודע לספר בדיחה".

אדי מרפי בסרטו החדש "מגלה את אמריקה".

חוש העיתוי שלו מושלם, כשרון האילתור וההצחקה בלתי־רגיל. הטכסטים שהוא כותב מבריקים ומפתיעים. בחלק גדול מסרטיו הוא ממציא את הדמויות, מאפיין אותן ויוצר את המצבים הקומיים. ועם זאת אדי מרפי על המסך הוא מהדורה שקטה ואפילו מסורסת של המקור. לא רק הדיאלוגים המאופקים, גם ההופעה היא מינורית. כאילו שהוא חוסך את עצמו, נותן מעט־מעט כדי למשוך הרבה זמן. וזה לא תמיד הכי־הכי מעניין.

את "מגלה את אמריקה" לא נרשום בין עשרת סירטי השנה, גם לא בין העשרים. אמנם הסרט שובר קופות באמריקה, אבל אין ספק שכאן זהו מרפי מבויית, מאולף ושקט. גם הבמאי ג'ון לנדיס ידע כבר הצלחות מסעירות יותר כמו "האחים בלוז", וסרטים מטורפים יותר כמו "סרט מטוגן" או "רומן לילי". עם מרפי ודן אייקרויד הוא עשה בעבר את "משנה מקום משנה מזל".

שילוב שני המוטרפים, מרפי ולנדיס, נתן דווקא תוצאה שפויה. שפויה מדי. מרפי הוא כאן אקים, נסיך אפריקני שיש לו הכל ולכן הוא לא מוצא טעם בכלום. יוצא לגלות את אמריקה ולחפש שם אהבה. עם ידידו־משרתו הנאמן סמי (ארסניו הול) הוא מגיע לרובע קווינס (ניו־יורק), וכמו כל נסיך בחופשה מתענג על שטיפת רצפות וניקוי סירים.

אדי מרפי, שכתב את הסיפור המקורי עליו מבוסס התסריט, נותן בסרט כמה קטעים טובים בתור ספר זקן, יהודי קשיש ובדרן מצחיק. אחר־כך הוא גם מוצא אהבת אמת. אחת שמתאהבת בו כפועל ניקיון, אבל מוכנה לקבל אותו גם בתור נסיך. בחורה ליברלית.

אם כן, סרט לא חשוב. אבל אצל אדי מרפי הסרט בדרך־כלל לא חשוב. קוראים לו "השוטר מבוורלי הילס מס 1" או "מספר 2", "נער הזהב" או "מגלים את אמריקה" – במרכז תמיד עומד אדי מרפי, ואת אדי מרפי באים לראות.

בתור מי שכיכב כמו רבים וטובים בתוכנית הטלוויזיה "מוצאי שבת – שידור חי" (משהו כמו "ניקוי ראש"), הוא רואה עצמו קודם כל כקומיקאי "סטנד־אפ קומדי" ולא כשחקן קולנוע. בתור פיקח אמיתי הוא יודע מהו דימוי מרגיז אבל לא רווח, ולכן יוצא רק למלחמות קטנות. מוכן לזעוק קצת כושים שבאו בשביל זה, אבל יוותר במאבקי אמת. גם כשהוילג' וויס כינה אותו "כושי בחצר רייגן", וגם כשכתבו עליו "כושון הבית של חברת פראמונט" הוא לא עשה גלים. אלוף הגימגום המסוגנן רגז קלות, ואז חייך ואמר: "יש לי בסך הכל כשרון אחד: אני יודע לספר בדיחה". ■

את ואני והלילה

מאת יהודית חנוך
צילומים: עודד מילשטיין
ונאור רהב

צעירי הדור לא זוכרים קיץ עם כל כך הרבה אקשן. כל המקומות מלאים. לא רק אלה שהם "אין", גם כמה שכבר הפכו ל"אאוט". כל ערב פותחים משהו. בוטיק, סטוריו, פאב, מועדון ביליארד, ריסקטק. בינתיים עוד לא סוגרים, אומרים שזה יקרה בחורף. ועד אז, כמו שאמר הצרצר לנמלה, פראייר מי שדואג.

צריך הרבה אנרגיה כדי לעקוב אחרי מה שקורה בתל־אביב בערבים רביקים אלה. כל ערב תצוגת־אופנה נונסטופ במקומות הנכונים, וסמרטוטיארה של בגדי־קיץ דהויים, בבתי־הקולנוע ועל הטיילת.

מאה־מאתיים "בליינים", שרואים אותם בכל מקום, הם הגרעין הקשה של אלפי הצעירים שנדחסים למקומות הבילוי. יח"צנים מזמינים אותם על תקן של דקורציה, מערבבים עם כמה דוגמניות, מוהלים עם זמרת או שחקן, וככר יש אירוע מקומי.

הם לא נערי־שעשועים או נערות מתוקות של אמא־אבא, שמתבטלים כל היום. אלה הקצפת של הנוער, עכשיו בקטע של החיים הטובים. שלשום גמרו צבא, אתמול חזרו מחו"ל, מתי יחליטו מה הם רוצים לעשות כשיהיו גדולים. עד אז עובדים קצת בעבודות יזומות, ממלצרים, עובדים בבוטיקים, משפצים בתים. תופסים שמש על החוף ויוצאים כל לילה.

בעיר של צ'יק', לסינדרלה לא היה צ'אנס לפגוש את הנסיך. היא כבר בטח היתה ישנה כשהוא רק היה יוצא לבלות. רק בחצות מתחילים להתכונן לתזוזה. אם אין פתיחה, יום הולדת או מסיבת שחרור, עושים סיבוב בפאבים. מדלגים מ"וליג" ל"זיגל", (איזה שמות, חסרים רק זלמן וקלמן), מציצים ל"מטרו" ועוברים בזי.איי.פי. שב"סינרמה". אחרי שכולם כבר ראו את כולם, אמרו "היי" ו"ביי", אפשר לסגור את הערב שכבר מתקרב ליום. לא לפני שקופצים ליפו, לאכול בייגלאך עם זעתר, במאפיה קטנה שאף אחד עוד לא מכיר.

בגדים זה קטע חשוב אצל הבליין(ית) התל־אביביים. במחלקת גברים, מכנסי ג'ינס עוברים, אבל שום דבר נוזק או קרוע. רק משהו פשוט ויקר כמו "ליווייס". אם אין, אז לובשים ג'ינס בלי תווית, להיות אינקוגניטו. מכנסי ברמודה לא הצליחו להיכנס והם כבר "אאוט", חולצות טריקו וגופיות זה בסדר, אבל נקי־נקי, בלי שום כתובת או ציור. אלא אם כן יש עליהם ראשי תיבות של מעצב מהצמרת.

יש אנשים שמתעלמים מהחום ולובשים מקטורנים מפשתן בהיר, אהדלה מילאנו. אז מה אם הם בתל־אביב? בצד של הבנות, חצאיות מיני עוד "אין" אבל מה שרץ עכשיו טוב זה מכנסי גרטה גארבו, כאלה רחבים עם חגורה מוגבהת עד לחזה. כבר התעייפו קצת משמלות קטנות וצמודות אבל עוד חושפים את הכתפיים וגם את המותניים בחולצניות שנדבקות לעור. מתעלמים מסלסולים סטייל כרמן, אבל לובשים חולצות סקסיות מתחרה שחורה.

הראש הוא פרט חשוב מאוד בהופעה. תספורת עם מדרגה על העורף, צמודה לקרקפת בחצי קופסת ג'ל. שיער משוך לעורף עם מוס. איפור צנוע. ובשמים אמרנו לא מריפים אף ניחוח עממי, רק ענגים של "שרוס" "ראראמיס" ו"ג'ורג'יו".

בליינים אמיתיים לא יכולים להרשות לעצמם להופיע פעמיים בשבוע באותו בגד, אבל מותר לעשות החלפות. כל אחד משלב אותם קצת אחרת, מריץ נקם עד הקפעה. וככה תפשנו אותם בעדשת המצלמה, ביום חמישי אחד חצות בעדשת המצלמה.

שיפודים

נולדו אשמים שלא באשמתם

לפעמים אני שואל את עצמי עד לאיזה עומק יכולה הטפשות להגיע, והאם יש טעם להמשיך לענות לטפשות כל־כך עצומה. בלי כוח ובלי שאני יודע אם יש טעם, אני לוקח את העפרון ביד, אחרי שקראתי בטעות ראיון עם שחקני "נולדו אשמים", מחזה שהוא שיח בני נאצים. משמידים וטכים.

הטפשות הראשונה מגיעה מיד. השחקנית נילי בן אזוליו אומרת תיכף אחרי פיסקה אחת או שתיים: "ואם מישהו יכול לקשר את מה שמתרחש בהצגה למה שקורה כאן איתנו היום, זה שכרנו". המראיינת לא נופלת מכסאה, ולא שואלת מניין קפצה לה ההשוואה בין מעשי הנאצים לבין מה שקורה כאן אצלנו, הרי זו מחשבה רגילה בחוצות ירושלים, והיא ממשיכה לראיין באותה רוח חביבה שחקנית נוספת באותה הצגה: עליזה רוזן. הטפשויות כבר באות בזרם של מאה צול.

עליזה רוזן מספרת על קרובת משפחה שלה, ניצולת שואה, ומתמרמרת עליה: "הן לא יתנו אימון בשום גוי. בשום ערבי שיאמר שהוא רוצה שלום". איך בשם אלוהים הגיעה כתבה על מחזה על נאצים להאשמת היהודים ניצולי השואה כמכשילים את השלום שהערבים רוצים כל כך, נו, איך? מה אני שואל, כאילו אני לא מכיר את הטפשות האידיה המקננת במוחות הנפשות הרגישות שלנו.

אבל זה עוד לא השיא.

המראיינת, התפוסה בשרעפים אחרי שראתה את המחזה על בני הנאצים, מספרת והולכת שעליזה רוזן מתגוררת בבית ערבי. מאוד קשור לנושא. שייך לעניין כמו העובדה שכפכפי עשויים בטאייוואן. ועליזה רוזן, פשוט לא להאמין, משתפכת: "אולי דווקא הערבים שגרו בבית הזה גורשו ונהרגו".

נעזוב כבר את רגשות היהודים שמשווים אותם לנאצים. אני יודע והפסקתי להתווכח: היהודים הם מנוולים מכל ניוול. אבל למה לזכות כל כך בקלות את הנאצים?

האם זה מה שהנאצים עשו לנח עשקו כמה נכסי דלא ניידי ונגרות נגיין הלוואי, הלוואי.

טוב שעליזה רוזן לא גרה בבית גרמני שארצנו מלאה בהם. כל ילדותי עברה עלי בין בתים גרמניים נהדרים ומסתוריים, שיושביהם, גרמנים בעלי נטיות נאציות, טרנספוררו מארצנו, ואנחנו חמסנו...אמא... אני לא יכול להמשיך מחמת הדמעות החונקות את גרוני. אלוהים, מה עוללנו לנאצים המסכנים. סלחו לנו, בני הנאצים, סילחו לנו, אם יש סליחה למעשינו ולאווילותנו.

אמנה לבחירות נקיות

המערך יגיד לבוחרים - כדאי להאמין לליכוד

אוהו. והליכוד יגיד לבוחרים – כדאי להאמין למערך.
בדיוק מה שחשבתי. למרות כל האמנות שהם חתמו, הם לא מסוגלים לנהל מערכת בחירות בלי השחרת פני היריב.

נגד סתימת פיות ודיזות

ראיתי מודעה של ממטרה ששהכותרת שלה מרעישה בגרול: לא שומעים!!!

זוהי ממטרה מסוג חדש: "הממטיר השקט", והיא משקה את הגינה בדומיה. ממטיר טורבו גיר מפלסטיק, בקשו השקייה – ונעץ, אומרת הסיסמה הגששית שחותמת את המודעה.

מודעה חביבה מאוד, פרט לטעות אחת שנעשתה בלהט הפיתוח והניסוח: מי צריך ממטרה שלא שומעים אותה?

הבה נאמר מיד: אנחנו בעד פיתוח, אבל עד גבול מסויים. ממטרות הן דבר קדוש, ואי אפשר שככה יבוא כל מפתח וישקיט אותן.

הדבר הטוב והמרגיע בממטרה הוא הצאק־צאק־צאק שלה. כמי שנעוריו חלפו בהעברת קווים וניקוי ממטרות סתומות עד שהרעש השוטף, הנעים, נשמע בקצב, אני מתנגד להשתקת ממטרות.

נו?

כל הזמן אני שומע לאחרונה שאש"ף מוכן לשלום, וכי יש לשבת לשולחן המשא ומתן. מה שאני לא מבין הוא – אם אש"ף רוצה שלום, למה הם לא עושים שלום? מי מפריע להם? בשביל מה צריך משא ומתן?

יגידו: "יש שלום" – ויהי שלום. לא יתקיפו עוד, ונפסיק את השמירה על בתי הספר שלנו. אני לא מאמין שוועד ההורים יצטער. איזה דיונים צריך כאן? אתם רוצים שלום? נו? אנחנו מסכימים, חכל על הדיבורים. אתם יכולים ליהנות מן השלום, ולעשות עוד הרבה למען חיזוקו. רעיונות לא חסרים. להפסיק טרור זה צעד אחד. תוכלו גם לעזור לנו באלף ואחד תחומים, מה שבא לכם. אבל לא צריך לרבר ליד שולחן עם סוללות של עורכי־דין.

משא ומתן ושולחנותיו הם מקומות מפחידים שיושבים אליהם כשרוצים להתגרש, לא כשרוצים להתחתן. שמעתם מישהו בא פעם אל מישהי ואומר לה: אני רוצה להתחתן איתך, בואי נשב לשולחן המשא ומתן ונתחיל בדיונים?

שפויים על כל הראש

על פי המתואר בספרות הבליץ העברית של השנים האחרונות, נראה שמי שבנה את הארץ היו חבורת מטורפים חולי רוח, משוגעים פאתולוגיים. בניגוד למה שאומרים בדרך כלל סופרים, ייתכן שזה דווקא נכון.

ועצוב.

מעט משוגעים גמורים בנו כאן בשיטתיות ובהתמדה ארץ נפלאה וחזקה, רק כדי שהמון שפויים ישתוללו ויאבדו אותה אחרי כמה דורות.

פינת השלולית

הנסיכה לא נראתה בדיוק לפי דרישות השוק, צריך לומר. לא כל הנסיכות בנויות כמוכתב בתקנון. זה לא עושה אותן פחות נסיכות, אבל צפרדעי השלולית הם עם בעל מוח קטן וספוג מים רבים, וקשה להם להבין את זה. צריך צפרדע מאוד מיוחד שגם יראה את הנסיכה הזו, וגם – לפני כל הצפרדעים האחרות המקרקרות כידוע בלי סוף – יתנשק איתה, ויהפוך לה לנסיך.

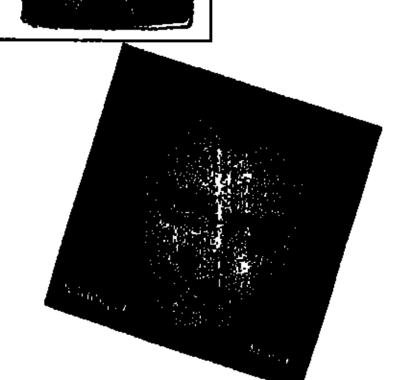
מה את רוצה שאגיד לך, נסיכתי, שיש הרבה צפרדעים כאלו? לא, אין.

מאיר עוזיאל

שלח ליקירך שיחה-טו-המוסיקלי מהד-ארצי

אתה בוחר אנחנו שולחים

כל שעליך לעשות הוא לבחור את הקלטת או הקומפקט דיסק לטעמך או לטעם חברך, למלא את תלוש ההזמנה. לצרף המחאה ולשלוח אלינו!

▲ *מחיר קלטת כולל אריזה ודמי משלוח 13 ש"ח*

▲ *מחיר תקליט קומפקט דיסק כולל אריזה ודמי משלוח 22 ש"ח*

▲ *שלמה ארצי – חום יולי אוגוסט מחיר קלטת כפולה 22 ש"ח מחיר קומפקט דיסק כפול 30 ש"ח – כולל אריזה ודמי משלוח.*

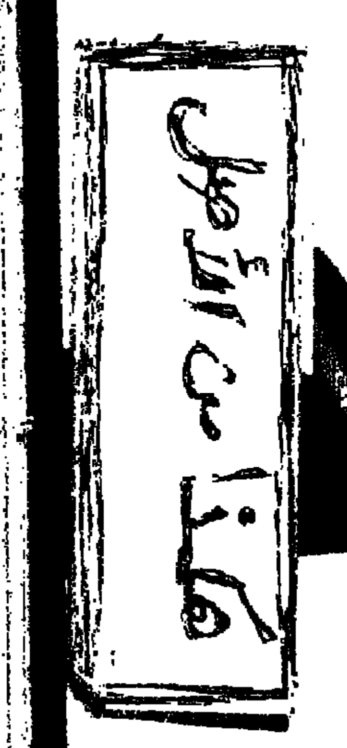
הד-ארצי HED-ARZI

	קלטת	קומפקט דיסק
שלמה ארצי – ▲ *חום יולי אוגוסט*	☐	☐
שלמה ארצי – *לילה לא שקט*	☐	☐
גידי גוב – *דרך ארץ*	☐	☐
מתי כספי – *צד ג' צד ד'*	☐	☐
אדם – *מרחוק לרחוק*	☐	☐
שושנה דאמרי – *אור*	☐	☐
שלמה ארצי – *תרקוד*	☐	☐
עפרה חזה – *ימים נשברים*	☐	☐
עפרה חזה – *שדיי*	☐	☐
שרון ליפשיץ – *שתי בובות על חוט*	☐	☐
להקת אמריקה – *מיטב להיטים*	☐	☐
להקת הנשרים – *מיטב הלהיטים*	☐	☐
להקת מנהטן טרנספר – *מיטב להיטים*	☐	☐
להקת פליטווד מק – *שמועות*	☐	☐
ריקי לי ג'ונס – *ריקי לי ג'ונס*	☐	☐
דונלד פייגן – *טיסת לילה*	☐	☐
פיל קולינס – *אין צורך בג'קט*	☐	☐
טרייסי צ'פמן – *טרייסי צ'פמן*	☐	☐
האחים בלוז – *פס קול הסרט*	☐	☐
גרובר וושינגטון – *ויין לייט*	☐	☐
בט מידלר – *השושנה*	☐	☐
רוברטה פלק – *מיטב הלהיטים*	☐	☐
ג'ורג בנסון – *בריזין*	☐	☐
פרינס – *לאב סקסי*	☐	☐

	קלטות בלבד
קלטת לאוהבים – *אוסף שירי אהבה ישראלים*	☐
בעז שרעבי – *משאלה*	☐
דורון מזר – *יש לי ים תיכון*	☐
דני רובס – *פנים ושמות*	☐
כמו צועני – *הפסקת חשמל*	☐
רבקה זהר – *עבריה*	☐
מזי כהן – *מזי כהן*	☐
שרי צוריאל – *על הגובה*	☐
אלון אולארצ'יק – *שעשועי כאילו*	☐
סמאש 7 – *אוסף להיטים*	☐
ויטני יוסטון – *וויטני*	☐
סלסה – *פס קול הסרט*	☐
פליטווד מק – *טנגו בלילה*	☐
U-2 – *עץ יהושע*	☐
בחזרה לשנות ה-60 – *אוסף להיטים*	☐
להיטי המועדון בים התיכון – *אוסף להיטים*	☐
פול סימון – *גרייס לנד*	☐
פרנק סינטרה – *ניו יורק*	☐
ג'ו קוקר – *שפילד סטייל*	☐

ת ל ו ש   ה ז מ נ ה

לכבוד חברת הד ארצי רח' חילזון 4 ר"ג 52622 נא לשלוח את הקלטת / קומפקט דיסק המסומנים ב־X.
שם המזמין ________ כתובת/מיקוד ________
שם הנמען ________ כתובת/מיקוד ________
מצ"ב המחאה בסך כולל של ________ ש"ח לפקודת הד ארצי.

בגליל, קצת אחרת

בילויי־מים מסביב לכנרת (צילום: שמואל רחמני)

יותר ויותר אנשים בגליל עוברים להתפרנס מתיירות. כל אתר חדש שנפתח מושך עוד ועוד אנשים.

(המשך מעמוד 17)

ועכשיו, בישראל ולא באירופה, יש לאתרי התיירות בצפון אופי מאוד ישראלי. וזה חלק מהקסם שלהם. המקומות היפים והמפותחים ביותר מתופעלים על־ידי קיבוצניקים שוופים עם בגדי־עבודה כחולים, ולא על־ידי מנהלים מעונבים ומחוייטים. המלצריות מנהלות איתך שיחה עירנית, מספרות מהיכן הן, שואלות מהיכן אנחנו, מיידעות אותנו תוך דקות בקורות חייהן. אין צורך לומר שמלצרית שוויצרית לא תשמע מספרת על החבר שלה ועל הצורך שלה לחפש את עצמה.

והריח המשכר של עצי התאנה, והתחושה הקלילה, בעיקר בשעות הבוקר, שהנה הסתיו בפתח ועוד מעט יהיו חצבים, והשירים העבריים ברדיו ואפילו ריח המנגל, מזכירים מדי פעם שבמרחק שעה נסיעה ממה שתושבי המקום מכנים "הצפון הירוק" נגמר החלום, פג הקסם, שלוש ארבע לעבודה.

מי שמתעקש לזכור כל הזמן שמן הלבאנט באנו ואליו נשוב צריך פשוט להפנות את מכוניתו לכיוון טבריה. בתוך ארבעים דקות יאפפו אותו הצפיפות והדוחק והצעקות והפקקים, וכאן קצת "אידיוט" ושם קצת "חמור", והחום ישוב ויהיה ללא נשוא, וגם הלחות וחיפוש בן שעה אחר מקום חנייה שממאיס את החיים. אבל, כאמור, לא מוכרחים. יש לאן לנסוע.

מישהו או מישהם הבינו סוף־סוף שיש בארץ הרבה אנשים שמחפשים בחופש קצת יותר מאשר התגודדות דביקה בכתי־קפה על טיילות צפופות. שלא כולם אוהבים בשר על האש וחיכוך מתמיד עם אלפי נופשים אחרים. שבשביל רבים חופש הוא גם אוכל טוב במקומות בעלי רמה ששווה לנסוע אליהם במיוחד, וגם סתם שוטטות חסרת־מטרה־מוגדרת במכונית בתוך נוף מרגיע ושונה, עם אפשרות לעצור מדי פעם במקום יפה מבלי לתכנן זאת שבועות מראש. את כל אלה ועוד מציע עכשיו הגליל החדש, והמציעים יודעים למה. התיירות החדשה מכניסה כסף טוב לאלה שידעו להתכונן לה בזמן.

ביום הראשון לטיולנו אנחנו עדיין בלי דרכון. מה זה דרכון? ובכן, לפני כמה שנים אירגן דב אשכול ז"ל, חבר קיבוץ איילת־השחר ושנים רבות מנהל בית־ההארחה שם, מספר חברים מרכזיים בגליל לעמותה שטיפלה ועדיין מטפלת בפיתוח התיירות באיזור. היום עומד בראש העמותה אורי גורדוני, חולוני שהגיע לפני 17 שנה ליסוד־המעלה ומהר מאוד לא הצליח להבין איך אנשים מסוגלים להמשיך לחיות בתל־אביב כשהיו יכולים לעשות את זה בגליל. גורדוני וחבריו, בשיתוף משרד פרסום מתל־אביב, הוציאו ספר הדרכה קטן, קומפקטי ומלא מידע, ונתנו לו את השם "דרכון". בנוסף לאינפורמציה על עשרות מקומות נופש, בילוי וספורט בגליל, מעניק הדרכון למחזיקיו גם שוברי הנחות של כעשרה אחוזים במלונות ומסעדות שונות.

כאמור, אנחנו עדיין בלי דרכון. עדיין סוחבים איתנו עייפות ומתח ותחושה קלה של קיפוח. למה "הם" נסעו לחו"ל, ולנו, מטעמים של מחסור בסידור לילדים, נותרה רק האופציה של טיול בארץ. מחליטים "לעשות את השמורה", כלומר ללכת בדרכים הנסתרות, המוצלות והקרירות של שמורת דן. כיוון שיצאנו מאיזור עמק־הירדן, החלטנו להגיע לדן מרמת־הגולן ולרדת לכפר ביקב שנקצרין.

סביב הכנרת מפקנקים אלפי אנשים באותה צורה בה נעשים הדברים בגן צ'ארלס־קלור בתל־אביב: כמה שיותר רחוק מהמים וקרוב לכביש, צפוף, רועש ומלא עשן – יותר טוב. אבל ככל שמטפסים במעלה הרמה האוויר נעשה צלול יותר, ההרים גבוהים יותר, השקט רועם יותר.

בלב איזור התעשייה של קצרין, כאילו באמצע שום דבר, עומד מבנה חדיש, מבהיק בלובנו. שבכות של עץ שחור מסתירות את חלונותיו ואת דלת הכניסה, קורות כשון לבנות מחכות לגפנים שיטפסו וייאחזו בהן. זהו בית טעימות־היין של היקב. האולם הקריר נקי מאוד, ותמורת שלושה שקלים לאדם נמזג היין לתוך כוסיות על דלפק של עץ אורן. אפשר לקחת את הכוסית ולצאת עם היין הצלול אל השקט של הרמה, להתמסטל קצת ב־11 בבוקר ולא להאמין שזה קורה באמת, כאן ולא בכרמי דרום צרפת, שגם בארץ אפשר לקחת במכונית בקבוק יין לבן צונן וללגום ממנו בעת שעוצרים להפסקות־שוטטות בחבל ארץ מוריק. בשבוע שעבר, כמה ימים לפני סוף החופש הגדול, זה קרה לנו. כיף אדיר.

משם דרך גשר אריק אנחנו יורדים לשמורת דן. להצלחת החופש חשוב מאוד לעשות הכל לאט. לוקח זמן להכנס למצב החצי־אפאטי הדרוש, אבל מעט מאוד אנשים לא יצליחו בכך. כבר בדרך היפהפיה, מאחורי כל פיתול וירידה, על כל פיסת חוף קטנה של הכנרת בצידה המזרחי, פורחת התיירות. חופים מסודרים מציעים תנאים נוחים לשהייה של יום שלם, אוטובוסים ישנים משמשים כפונדקי־דרכים, מזמינים לעצור לשתייה וארוחה קלה. אותו שימוש נעשה גם בכפות תמרים יבשים, שהם אולי הסמל המסחרי של "הצפון הירוק". יותר ויותר אנשים, מספרים לנו אנשי הגליל, עוברים להתפרנס מתיירות. כל אתר חדש שנפתח מושך עוד ועוד אנשים.

כך זה היה כאשר פתחו לפני כשלוש שנים את הלונה־גל, שהיה הצלחה מסחררת וגרר בעקבותיו מיתקפת מגלשות־מים בכל פינה רטובה. אתר הלונה־גל הוכיח לתושבי הצפון שמי שישקיע בתיירות נכונה – יצליח וירוויח. המסקנה שהתבקשה היתה שלעם ישראל יש הרבה חופשות וגשרים וחגים ומועדים, וסיבב הזמן הפנוי הזה אפשר לבנות תעשייה שלמה. אורי גורדוני אומר שכל המקומות החדשים שנפתחו ועוד ייפתחו תורמים לפיתוח האיזור כולו ואינם באים על חשבון המקומות הקיימים.

על הטיול בשמורת דן כבר סופר ונכתב ואין טעם לחזור ולהזכיר. נאמר רק שמוכרחים, פשוט מוכרחים, להיות שם. זו חוויה שקשה לשכוח. ומוכרחים גם לסיים את הטיול ברביצה נעימה במסעדת "דג על הדן" תוך כדי אכילת דגי שמך, הלא הם הפורלים, ששעה לפני שהגיעו לצלחת עוד שחו כמי הנהר המפכה בין שולחנות המסעדה. "דג על הדן" היא דוגמה ליוזמות החדשות שתופסים החבר'ה בגליל. יום אחד קם בחור, הניח שולחנות וכסאות בצל העצים על שפת הדן, בנה מטבח, הקים בריכה לגידול פורלים

הריח המשכר של התאנים והתחושה הקלילה, בעיקר בשעות הבוקר, שהנה הסתיו בפתח ועוד מעט יהיו חצבים.

והלך על הגימיק של דג ישר מהמקור. איך לא חשבו על זה קודם. המקום שוקק אדם, לא תמיד תמצא שם שולחן פנוי. האוכל טוב, הפורלים נימוחים בפה, ואפילו המחירים לא כל־כך נוראים.

וכאן המקום לומר משהו כללי בנושא המחירים: טיול גלילי שכזה אינו שווה לכל נפש. משפחה עם שניים או שלושה ילדים צריכה להקציב סכום נכבר אם ברצונה לבלות בכיף, כולל ארוחות במסעדות. בחוות דוברובכין שביסוד המעלה, למשל, אחד המקומות המומלצים לביקור, ישנה מסעדה שמתמחה בעישון אווזים ועופות. האוכל טעים, המקום מקסים, אבל המחירים די מפחידים.

ליד חוות דוברובכין יש אתר־ביקור מומלץ אחר, "עין־הדייג" שמו, השייך לקיבוץ חולתה ומציע לבאים בשעריו בריכת דגים ענקית, מתקן לניקוי דגים ומתקני־גריל לצלות עליהם את הדג. הפרינציפ הוא שאתם עומדים ודגים לכם בנחת, וכל דג שתפסתם – אם תפסתם – הוא שלכם. נקו אותו במיתקן המיוחד, צלו אותו על הגריל ויש לכם ארוחה.

באותו מקום יש גם אגם מלאכותי ענק מוקף קני סוף ושיחי פרא שמלחכים את המים. ניתן לשכור שם סירות פדלים וגלשנים, ולהנות. אבל גם זה עולה הרבה כסף. כניסה לאתר המשגע הזה עולה 12 ש"ח למבוגר ושמונה לילד. באתם עם שני ילדים? כבר השארתם ארבעים ש"ח בכניסה. שכירת חכה עולה חמישה ש"ח, ובעבור סירת הפדלים גובים עשרה ש"ח. כמה פחיות שתיה, שתיים־שלוש כוסות קפה וכמה ארטיקים לילדים, ובלי להרגיש השארתם שם כמאה ש"ח. האחראים מטעם הקיבוץ הסבירו לנו שהמחיר נועד למנוע הצפה מאחר שלא כל אחד יכול לשלם, לא יתדפקו על השערים מאות מבקרים ביום. מי בעצם אמר שתיירות חייבת להיות שווה לכל נפש?

כשאמרנו שהטיול בגליל חימם את ליבנו והראה לנו את פניה היפות של הארץ, התכוונו גם לביקור ב"ורד הגליל", מפעל הממתקים באיזור התעשייה של צפת. מי שמבקש להעניק לילדיו חוויה שלא תישכח, טוב יעשה אם יתאם, כמונו, ביקור במקום עם מנהל כוח־האדם של המפעל, ויקח את ילדיו ואת עצמו לסיור בארץ השוקולד.

טיפ חשוב: הכינו את המצלמות. בכניסה למפעל מציידים אתכם בחלוקים לבנים עם צווארונים חומים ובכובעי־נייר אליפטיים. תוך שתי דקות משתנים כל הנוכחים, והמטמורפוזה מצחיקה עד דמעות. המעבר בין פסי־הייצור החדישים – מרתק. בכל מקום יש ערימות של שוקולדים ופרלינים וחטיפי־שוקולד, והכל חופשי – הושט היד וקח לך. אנשי המפעל מדברים בגאווה על ה"בייבי" שלהם, מנגינה גאה שכמותה כבר מזמן לא שמענו. וכן, יש שם "חנות המפעל" עם מחירים מעט יותר זולים מאשר בחנויות העירוניות.

אחר־הצהריים מתחילה לנשב הרוח. עצי השזיף נוגעים בעצי התפוחים, קני הסוף מרשרשים, הצפצפות לאורך הדרך מרכינות צמרות. האוויר מלא בריח עצי התאנה, הכנרת שופכת קצף לבן אל החוף, האקליפטוסים משחקים עם השמש. בשקט הגדול של הכל נשמעת רק המיית הרוח מלווה בציקצוקי ההנאה שלנו.

יעל פז־מלמד

חיים ואוהבים

לילה טוב

היום, אולי בגלל קירבת יום הכיפורים, היה לי מין יום כזה של כמו חשבון נפש. נזכרתי בשנים רחוקות של האכלת ילדי, סרבני־האכילה הנודעים בשכונה; נזכרתי בלילות לבנים של תריסר קימות בלילה אל ילד א' ששיניו נובטות ואחר אל ילד ב' שלא ישן בערך שנתיים ואל ילד ג' שגדל מבלי להחסיר אף מחלת ילדים ואף וירוס מן המעון של נעמת.

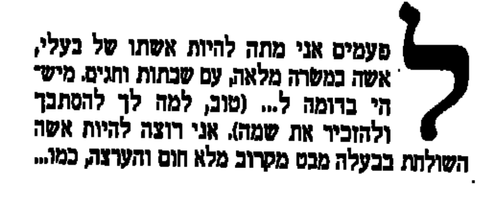
היום, משום מה, עלו וצפו לנגד עיני כל מיני מחות של דייסת קורנפלור שפוכה על השולחן; ילד הפולט את מחית הפירות שהכנתי לו במשך שעה וחצי (זה היה לפני היות צנצנות המזון המוכן); צעקות של השכן מן הקומה הראשונה: "אבל, גברת תמר, אנחנו רוצים גם לישון בלילה הזה. למה את נותנת לו לבכות?". והיה גם מצחו הלוהט של התינוק דווקא רגע לפני היציאה לטיול לגליל; הטלפון מקופת־חולים של הגננת הנרגשת שהביאה לשם את ילדנו הבכור כדי שיתפרו את החתך ברגלו.

ברקע הזכרונות הללו אני שומעת בכי וקריאות חוזרות ונישנות "אמא"! ו"הוא התחיל קודם" ושוב בכי. ופתאום – דממה. אין יותר לילות לבנים. עכשיו את יכולה לעלות על יצועך עם רדת החשכה ולישון ללא מפריע. אין צורך להביא בקבוק מי־סוכר (כן, אני יודעת שזה גורם לעששת) אל חדר הילד; ואין צורך לבדוק באמצע הלילה אם באמת יש לו אריה מתחת למיטה ולקחת אותו לישון לשארית הלילה איתנו בחדר. עכשיו זה הוא הקם ועושה אותו דבר בדיוק עם הילד שלו. עכשיו זה הוא החולם על לילה ללא כל הפרעה, על ילדים הישנים 12 שעות ללא הפסקה ועל שולחן אוכל מסודר ושקט בו אוכלים כל־מה־שאמא־מכינה, נכון?

בעצם, אין כאן אלא עיסקת חבילה שעשה עמנו הטבע: חיים ללא טרדות אבל גם ללא משובת נעורים. לילות מנוחה אבל גם חסרי ריגושים תכופים. והדברים אמורים בעיקר לגבי הללו שנותרו לבדן. הטבע הציע לנו ילדים המביאים לנו רוב נחת, אבל – קן ריק. ומאחר שהטבע לא שאל אותנו אם נסכים לעיסקה זו, לא נותר לנו אלא לקבלה כמות שהיא ולהפיק ממנה את הטוב ביותר, כמו שמקובל להגיד במקרים שאין לך אלטרנטיבה.

לילה טוב.

איזו מין אשה?

לפעמים אני מתה להיות אשתו של בעלי, אשה במשרה מלאה, עם שבתות וחגים. מיש־הי בדומה ל... (טוב, למה לך להסתבך ולהזכיר את שמה). אני רוצה להיות אשה השולחת בבעלה מבט מקרוב מלא חום והערצה, כמו... וגם להביא לו את את הכפכפי־אילת שלו למקלחת, לא להעיר לו על שהשאיר אחריו בלגן ולנגב שם את הרצפה בשקט, לטפל בכל ענייני הבית, לשלם את החשבונות, לאפשר לו לחיות במרחב שלו, להיות חופשי מדאגות היום־יום.

לפעמים אני כל כך רוצה לחזור ולהיות האשה של הימים ההם: לפרוש על השולחן מפה מעומלנת ולהגיש ארוחת צהרים או ערב בת 3 מנות פלוס פרפרת (פעם ידעתי להכין רק פודינג או ג'לי. עכשיו אכין לו פאי תפוחים או מוס מוקה). לעולם לא להישאר בחלוק הפלאנל ההוא ולקראת שובו הביתה להתקלח וללבוש את מכנסי המשי הלבנים עם החולצה הוורודה ואחר להגיש את הקפה־פילטר ("הסוכרזית כבר בפנים, בטח") ברגע שהוא מתיישב עם העתונים מולי – ולא להתרגז על שאין הוא מדבר איתי. אני, הרי יכולתי לקרוא את העתונים עד בואך, אלוף נעורי. ממילא אני לא עובדת.

•

לפעמים איני יודעת אם עשיתי טוב בעיסקת החליפין הזו כאשר עברתי מן המעמד של כל־הזמן־אשתו – לאשתך במשרה חלקית. מסביבי ישנן כאלה – וגם כאלה, ואני עדיין לא גיליתי את נוסחת הקסם: מי מאושרת יותר. אבל, לי לפחות ישנה הפריווילגיה של האלטרנאטיווה: אני יכולה לזנוח את העבודה מחוץ לבית ולחזור להיות אשתך. מה נותר למי שהיא אשתו־כל־הזמן? להשתדל לעשות אותו יותר מאושר, לרפד את הקן יותר ויותר – וכך גם היא תהיה מאושרת יותר, מרופדת יותר.

האמנם אני רוברת מקנאה? אולי כן. זה קורה לי אחת לשנה: בשיאו של הקיץ. אז יורד סף הסבל וסף הסובלנות שלי לגובה הדשא. ואז אני מתמלאה ברצון להישאר בבית – כמו השכנה ממול – ולקרוא, ללכת אל התופרת הקטנה, לקנות רוסטביף בחרדל שהזמנתי לפני שבוע בבוטיק הבשר השכונתי, לחזור הביתה בידיים מלאות קניות קטנות וזר פרחים, לחטוף את שנת היופי שלי ואז – להכין את הבית לקראת בואך.

אם תבטיח לי שזה מה שיעשה אותי מאושרת יותר – אעשה זאת. אבל עלי להביא בחשבון טעות קטנה שהיתה לי במערכת החישובים: בעצם אין לי אף שכנה שהיא כל־הזמן־אשתו. הבניין שלנו, למעשה, התרוקן מנשים שכאלה. אלה שנשארות בבית הן נשים בחופשת לידה, או נשים שפרשו לגימלאות, או כמה נשים מאוד אמידות, או כמה נשים בהליכי־גירושין, אולי – וסימן השאלה פה הוא באמת גדול – בשל השעמום שנפל על הבעל בחברת האשה שהיתה כה עסוקה בלטפל בו ולסגור לו.

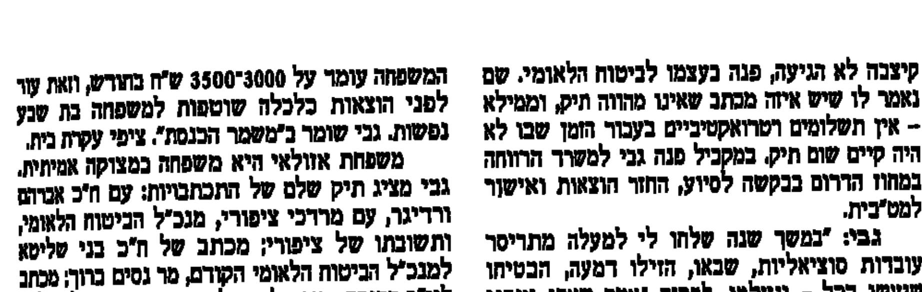
על נודניקים:

- מיהו נודניק – זה שכאשר אתה שואל אותו לשלומו – הוא באמת מספק לך מידע.
- נודניק – מישהו המחזיק בידו האחת כוסית קוקטייל ובשניה תופס את דש בגדך. אתה חייב להקשיב לו.
- נודניק – אדם המדבר כאשר אתה רוצה שהוא יקשיב.
- נודניקים ניתן לחלק לשני סוגים; הללו שיש להם נושא מסויים, והללו שאינם נזקקים כלל לנושא.
- אנחנו מוכנים לסלוח למי שמנדנד לנו ומשעמם אותנו. אין אנו מוכנים לסלוח לאלה שאנו הטלנו עליהם שעמום.

תמר אבידר

כל מה שאפשר לכתוב כאן על תערוכת הצילומים של רוברט קאפה ממנה נלקח הצילום שלפניכם, כבר נכתב, מן הסתם, בעתונים. מה שאינו מפחית מן התענוג המזומן למי שיחליט שזה מה שהוא הולך לעשות מחר־מחרתיים: לנסוע למוזיאון תל־אביב ולהסתובב בין אולמות התערוכה המרגשת הזו. הצילום שבחרתי להביא כאן הוא של חבורת נשים תל־אביביות בקפה "ארמון" ברחוב הירקון. משהו מוזר בצילום: השולחן ריק כאילו אין מגישים שם קפה ועוגות. ואולי באמת לא הגישו. הרי הצילום הזה הוא מימי הצנע. הייתי שמחה לו אחת, לפחות, מן החבורה שצולמת ע"י רוברט קאפה היתה מזהה את עצמה ומתקשרת למערכת.

היינו משפחה מאושרת

(המשך מעמוד 14)

אופיר כמעט בן ארבע־עשרה.

גבי נכנס ודרור בזרועותיו. דרור בוכה. גבי משקה אותו עם כפית. הגננת אמרה שכל היום הם הקיאו. החום קשה עליהם. דרור מתוח לגמרי. נוקשה. הוא ספאסטי. ציפי יושבת וגבי מניח את דרור עליה. "אני הכורסה שלו", היא אומרת. היא מעסה את רגליו, מלטפת, מנשקת. הוא בוכה. "ככה הוא מדבר אלי, אומר לי שכואב לו".

מהמזגן נוזלים מים. גבי מביא את המגב. המקל נופל. אופיר צוחק. אופיר אוהב רעש. ציפי לא מפסיקה ללטף את דרור. לדבר אליו. אופיר, חייכני ושקט, עדיין מזהה לעתים את בני המשפחה. קורא בשמות. מאז שהכן הגדול התגייס הוא כל הזמן קורא לו.

בחורף הם סובלים ממכות קור. בקיץ הם סובלים מהחום.

שושנה מגיעה עם נטלי. אופיר עוקב אחריה. היא מנשקת. מסתובבת. רוקדת. קרן אור. אופיר מחייך. דרור בוכה.

ריקי אומרת שבשום אופן לא היתה מוכנה לוותר עליהם. "מוסר? מה פתאום. זה אי אפשר. כשילדים חולים את יותר נקשרת אליהם. אוהבת אותם". ציפי אומרת: "אבל ככה היינו יכולים להעניק לכם יותר. תהיו את ונטלי, יהיה לכם כיף, לא?". וריקי: "אמא, אולי צריך עוד קצת עזרה, אבל אי אפשר להוציא אותם מהבית. אי אפשר".

יום־יום במשך שנתיים הוסעו שני הילדים החולים במונית מביתם במעלה האדומים לטיפולים ב"הדסה עין כרם". כשבני המשפחה שוב לא יכלו לעמוד בהוצאות, סייעו להם קרובים. בינתיים נתווספה הוצאה משמעותית חדשה – טיטולים לשני הילדים שחדלו לשלוט בצרכיהם.

שנה וחצי לאחר שילדיהם נהפכו לנכים, פנתה עובדת סוציאלית של בית החולים למשפחה, אמרה שנפתח בעבורם תיק בביטוח הלאומי כדי שיוכלו לקבל את קצבת הנכות המגיעה להם על פי החוק, בנוסף הציעה שיאספו את קבלות המוניות וההוצאות המיוחדות שנגרמות להם בגלל המצב החדש, כך שתמורתם תוחזר. החודשים בקפו, ומשנוכח גבי ששום קיצבה לא הגיעה, פנה בעצמו לביטוח הלאומי. שם נאמר לו שיש איזה מכתב שאינו מהווה תיק, וממילא – אין תשלומים רטרואקטיביים בעבור הזמן שבו לא היה קיים שום תיק. במקביל פנה גבי למשרד הרווחה במחוז הדרום בבקשה לסיוע, החזר הוצאות ואישור למט"בית.

גבי: "במשך שנה שלחו לי למעלה מתריסר עובדות סוציאליות, שבאו, הזילו דמעה, הבטיחו שיעשו הכל – ונעלמו. לבסוף נאמר שאכן אנחנו זקוקים למט"בית, אבל הם מקציבים לשם כך סכום מזערי – 220 ש"ח – והתברר לנו ששום אשה לא מוכנה לעבוד תמורת סכום כזה". לבסוף מצא גבי מט"בית לאחר שהוסיף מכיסו עוד 280 ש"ח לחודש.

"ההתחלה היתה גהינום. הרופאים, הפסיכולוגים, כולם אמרו שכל רגע – כל רגע הם יכולים למות. כל דקה בדקנו אם הם עוד נושמים".

הוצאות החשמל והמים של המשפחה גבהו פלאים: בחדר הילדים החולים פועל בקיץ מזגן במשך כל שעות היום. הבוילר דולק נון־סטופ, מכונת הכביסה מופעלת בין חמש לשבע פעמים ביום. 30 ק"ג אבקת כביסה בחודש.

המעבר למעלה־אדומים אילץ את המשפחה לרכוש רכב. עלות הנסיעות – 60 שקל בכל פעם שצריך להגיע לבית החולים, שלא לדבר על הצורך לאפשר למשפחה לצאת לעתים ביחד לביקורים משפחתיים. הלוואה של 15.000 ש"ח פתרה את הבעיה, אך הולידה אחרת: תשלומים חודשיים של 600 ש"ח להחזר ההלוואה וריבית, ובנוסף לאלה רכישת הרכב בפטור ממסים מבטלת את קיצבת הנכות של אחד הילדים. בינתיים נולדה נטלי. קרן אור לבית עם בעיה קטנה – בעיה בעיכול, שדורשת מזון מיוחד. דאגה נוספת, נטל כלכלי נוסף.

ממוצע ההוצאות הנובעות ממצבה המיוחד של המשפחה עומד על 3000־3500 ש"ח בחודש, וזאת עוד לפני הוצאות כלכלה שוטפות למשפחה בת שבע נפשות. גבי שומר ב"משמר הכנסת". ציפי עקרת בית.

משפחת אזולאי היא משפחה במצוקה אמיתית. גבי מציג תיק שלם של התכתבויות: עם ח"כ אברום ורדיגר, עם מרדכי ציפורי, מנכ"ל הביטוח הלאומי, ותשובתו של ציפורי; מכתב של ח"כ בני שליטא למנכ"ל הביטוח הלאומי הקודם, מר נסים ברוך; מכתב ליו"ר הכנסת; בני שליטא לשר קצב; גבי אזולאי למר בריק, המשנה למנכ"ל משרד העבודה והרווחה. בקשה, פנייה, תודה.

חברי כנסת אחרים התגייסו לעזרה, איש איש בדרכו. הסיוע לרוב מקומי. מישהו דאג לארגן הלוואה, אחר סייע בביטול חוב לבנק. פתרון של קבע, כזה שיוציא את המשפחה ממעמד הנזקקים, עדיין לא נמצא. בינתיים הם שוקעים בחובות. מחכים לנס כלכלי. נס אחר, הם יודעים, לא יתרחש. שגרת היום־יום שלהם סובבת סביב הילדים החולים. נרגעי המנוחה הבודדים, הדאגה הקיומית, הכלכלית, אינה נותנת מנוח.

המימסד יודע להביא דוגמאות של אחרים הסובלים מבעיה דומה ויכולים לה. העתונות יודעת להביא דוגמאות של אחרים הסובלים מבעיה דומה ואינם יכולים לה. ילדים חולים ננטשים בבתי חולים. ילדים נמסרים למוסדות.

אין בכתבה זו משום ביקורת כלפי הורים שהחליטו אחרת. שהחליטו להעביר לחברה את האחריות לטיפול בילדיהם החולים. זוהי זכותם המלאה. מאידך, ציפי וגבי אזולאי זקוקים לעזרה. זוהי, אם כן, פנייה למימסד: נכון, יש חוק ויש קריטריונים, אבל יש גם חריגים. נדמה שהמכה שניחתה על המשפחה הזו נוראה דיה. אסור שהחברה תניח להם, בנוסף, להיהפך לפושטי יד.

ועד שהמימסד יתפנה ויחליט החלטותיו, זוהי פניית לציבור: משפחת אזולאי זקוקה לסיוע כספי שיאפשר להם להוסיף ולהחזיק את ילדיהם הפגועים בבית. ליד אבא ואמא. כדי שדרור יירגע מבכיו. כדי שאופיר יוסיף לחייך.

סמדר בת־אדם

חיוכים

תעשה משהו

כשאני בדיאטה, אני באה הנה. האוכל כל־כך מחורבן...

יוליוס קיסר יקבל אותך עכשיו

ויש עליהן אחריות לחמש שנים או חמשת־אלפים ארוחות, מה שיבוא קודם...

פנטהאוז

יגאל לב

בן המאה העשרים

כאשר דרך כוכבו לראשונה בשמי הפוליטיקה, קשרו לו העתונים את התואר "בן המאה העשרים". בשנות ה־50 העליזות זה הנחשב לצעיר, נועז, מתקדם. היום אותו כינוי ממש דבק בו כמעיל קבצנים. גם המושגים מתיישנים כבני האדם.

גליה מעולם לא הצליחה לבודד את הפוליטיקאי הבכיר ג'וני גרוס מהגבר השלו, השקט, שהיה יושב בסלון שלה, כמו מוריד מעל פניו את מסיכת המנהיג ולובש קלסתר של איש חכם, ציניקן היודע לשפוט את עולם הפוליטיקה שבה חי שנים רבות באורח אובייקטיבי. מכיר את השבילים בג'ונגלים, את חיות היער ונכבש לחוש קדמון של טורף המאיץ בו לצאת ולשחר לטרף.

זהו שכנה הפוליטיקאי המפורסם, שבגינו הציבו בתקופה מסויימת למטה, בכניסה, דלפק עם שני שומרים והיה דיון ממושך בוועד הבית היכן יעשו שומרי השק את צרכיהם.

בשנים שבהם כיכב בשמי הפוליטיקה, כמעט שלא התראו, למרות שהפוליטיקאי גרוס, התגורר בפנטהאוז הסמוך לדירה של אורי וגליה. מאז שהסתלק מהשררה, הפך אריב ומנומס, דורש בשלומה של גליה במעלית, זוכר את שמה ואפילו יודע שגיר לומר שנה שלישית משפטים ורינה כבר גברת בת 17.

ג.ג. כפי שקראו לו בתיקשורת, איבד באחור את עולמו הפוליטי. מאז הוא יושב על מרפסת הפנטהאוז מעשן מקטרת, מפריח עשן כהיר לכגבן, התואם כל כך לעשן הארובה של רידינג. שעותיו בידיו. הטלפונים שוב אינם מצלצלים, שומרי הראש אינם ממתינים למטה. כאילו הפשיטו אותו עירום והשאירו אותו עם מעט הנכסים שהביא עמו, לפני שנכנס לפוליטיקה. אהבת ספרים. שליטה בארבע שפות. היכולת לנתק את עצמו מבעיותיו באמצעות קריאת ספר.

מהפוליטיקאי ג.ג. למדה גליה כי קריאת ספרים שהפכת לבולמוס לפעמים, איננה מעידה על רמת אינטליגנציה גבוהה אלא, כמו שאמר לה בחיוך "זו הדרך הטובה ביותר לנתק את עצמי מהבעיות. אני מכור לספרים כמו שאנשים אחרים מכורים לסמים".

מרבה לקרוא. גליה רואה אותו על המרפסת שקוע בספר. רושם מדי פעם הערות. הטלפון, מתוך הרגל, ניצב על מדף שיש קטן סמוך לכורסתו, אבל אינו מצלצל. לפעמים הוא שולף את המקטרת מפיו, מתבונן במבט בוהה בעיר שלרגליו. לפני זמן קצר היה אחד מנסיכיה האהובים. אדם שידע להלהיב המונים. עכשיו העיר נטשה אותו. האנשים בגדו בו. נותרו לו רק הספרים.

לעתים הוא מצלצל ברלת של גליה. מתבונן בה במבט מבוייש כאילו שכח בשביל מה צילצל. לגבי אדם עסוק כמוהו, שמעולם לא היה לו פנאי לעצמו, העובדה שהוא טובל באינסוף של זמן נראית לו מביישת במקצת. גליה סוחפת אותו פנימה בחיוך חם, כבר מזמן למדה שהוא אוהב לשבת דומם בכורסה של אורי, בסלון, לשתות תה חריף, לתלות מבט בציורים שעל הקירות ולקשור שיחה של סתם.

בן המאה העשרים. נסיך צעיר לוהט. מלך השולט באחוזותיו וקיסר שגורש מנחלותיו.

שערו עדיין שחור. גליה תמהה אם הגבר בן ה־70 איננו צובע את שערו, כמו נשיא ארצות־הברית. הוא נראה כצעיר שהזקין פתאום. שומר על גמישות גופו. הצירוף של איש ספר, ואדם המקציב כל יום חצי שעה להתעמלות, איש הגות, ואדם המסוגל לשלהב אנשים בכיכרות, שמר על קסמו במרוצת שנים ארוכות עד שמתחריו הצעירים הסירו את כתרו מעליו.

אלה ימים קשים לאנשים מבוגרים. עולמנו הפך למגרשם של צעירים. לעתים נדירות מוכן ג.ג. להתייחס אל הצעירים שסילקו אותו, כשהוא מטפל בנושא הוא עושה זאת בכל המרירות והשנינות האופייניים לו. פעם, אדם מבוגר היה מכובד, מעצם העובדה שהצליח לשרוד בג'ונגל. לא לגווע ברעב, לא לטבוע באגם. לא להיות טרף לשיני חיות. מי ששרד נחשב לאדם חכם. לכן, הזקן היה ראש שבט. מלך. המחזות הקדמונים הציגו אותו על קרשי הבמה כמופת. ואז, באה המאה העשרים והפכה את הזקן ל"ישיש מזוהם". התיאטרון הצוער תמיד פסיעה אחת מאחורי המציאות נתן את הטון. הזקנים בתיאטרון העכשווי רובם עלובים, נרדפים, עייפים, לא מתוחכמים. ומתוך כך, קהל הצופים אמור להתייחס אל כלל הזקנים.

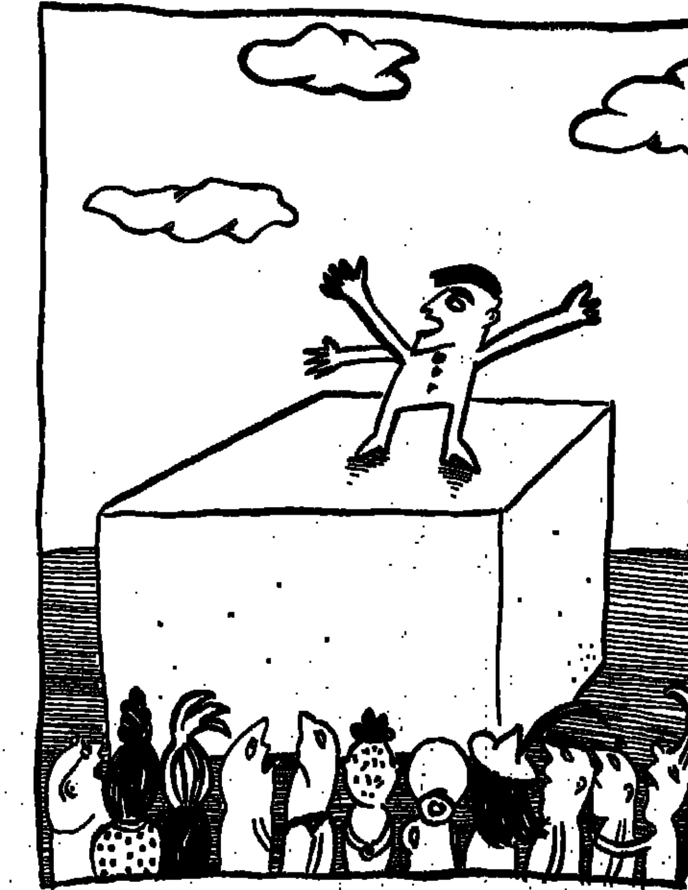
גיחך לעצמו. פניו של גרוס נראו לגליה כצוק סלע שעיבדו אותו מדרגות מדרגות. השיער השחור מתחתיו מדרגת המצח הבהיר, הקמוט. מתחתיו קו הגבות המחוברות יחד. גבות כהות שגם אותן הוא כנראה צובע. אחר־כך החוטם הסלעי. מדרגת השפתיים הגחכניות. שפתיים בשרניות וציניות, ולבסוף, תומך בכל הסנטר הסלעי. אבל כשהוא מחייך יש לגליה הרגשה שהיא חווה ברעידת אדמה, שבה נסחפות המדרגות בשבר גיאולוגי ומתוך התוהו צומח הצחוק.

מעיף מבט בשעון. תנועה עצבנית, שגורה. פעם השעון היה אדוניו, פיקד על צבא שעותיו. היום הוא אדוניו של הזמן אבל נשאר בו ההרגל העצבני להתבונן בכל רגע במחוגים הטוסים על פני הלוח. לגליה דומה שהוא מדבר אל השעון ולא אליה. "היום הזקן איבד את מעמדו, הוא כבר לא החכם השבט משום שאין זו חוכמה להישרד. ההישרדות שפעם נראתה כפלא, נתפסת היום כעוול. ביטוח לאומי, קופת חולים, תנאים סניטריים, כל אלה הצליחו לשמור על האדם ולהעביר אותו אל גיל הזיקנה. יותר מזה, אדם צעיר, מבריק ומשכיל, לאחר שנתיים בג'וב, צופן בתוכו את כל הפוטנציאל של הצלחה. כבר יכול להתמודד עם הנסיון של המבוגר. הנסיון איבד את ערכו פשוט משום שהנסיון מתפרש היום כאחיזה בקרנות מזבח השיגרה. הנסיון הופך אותך עצל. מקהה את חושיך. מלמד אותך לפעול בדרך ההתנגדות הקלה וכאשר אתה מתמודד עם צעיר נמרץ ורעב לתהילה, הנסיון שלך מתברר איננו שווה דבר".

ג.ג. העיף מבט עצבני בשעון. אין לו לאן ללכת. גליה היא בת שיחה נעימה ומתחשבת. בינו לבין עצמו תמה מדוע היא סבלנית אליו כל כך, אם בימי תהילתו כמעט לא התייחס אליה.

עכשיו הוא מנצל את אריכותה עד תום. כפוליטיקאי, למד לעשות בבני אדם כבתוך שלו. מבקש להעביר לה מסר.

"כל העניין הוא בסך הכל עסק של בלוק". גליה התבוננה בו, איננה מבינה. "כשהייתי צעיר, הופיע בשכונה שלנו עסקן פוליטי. ברחוב המאובק הציבו בלוק כטון. הוא טיפס ודיבר מעליו במלים נרגשות. מלים גבוהות שעברו מעל ראשינו. כילד תפסתי את הפרינציפ. אנשי השררה, אנשי השלטון, גבוהים רק משום שהם עומדים על בלוק. בלוק העשוי ממעמדם הכלכלי והפוליטי הצבאי. אם אתה שומט את הבלוק,

אתה מגלה שהם בדיוק בגובה שלך אם לא נמוכים יותר... מאז עשיתי לעצמי מינהג, כל פעם שפגשתי באדם שנחשב לדמות מכובדת, ניסיתי לשמוט את הבלוק שהוא ניצב עליו"...

גליה התבוננה בגרוס. היכר בבטחון שהפך לו טבע שני. באותן מלים חריפות, חכמות, שלא פעם עברו מעל לראשי מאזיניו. גליה תמהה אם הוא מבין שבסך הכל שמטו מתחת לרגליו את הבלוק שניצב עליו כל הימים...

אסטרולוגיה

עוד מעט תשמ"ט

שנת תשמ"ט נכנסת בלווית תופי אלימות. האלימות יכולה, כמובן, להתבטא במלחמה של ממש, בהתאם לנבואות הזעם של חוזי שחורות שהציפו, לאחרונה, את אמצעי התקשורת. אך לדעתי, הסיכויים להקצנה כזו – קלושים.

האמת היא שלעולם אין האסטרולוג יכול לעשות אבחנה ודאית ומדוייקת בין אלימות המודצת בין שני עמים (קרי: מלחמה) לבין אלימות פנימית (קרי: ריבוי מעשי חבלה, ריבוי תאונות קטלניות, הפגנות אלימות וכדומה).

קיימים סימני היכר מסויימים העלולים להטות את הכף לכיוון של מלחמה: כאשר, במקביל לסימני האלימות במפת ישראל, מופיעים סימנים דומים בהורוסקופ של המדינה העויינת, כאשר מפת צה"ל מאויימת, כאשר הכוכבים המסמלים את אורחי המדינה "מותקפים" וכמותם גם "נקודות החיים" במפת ישראל מותקפות, כאשר במפותיהם האישיות של ראש הממשלה, שר הבטחון והרמטכ"ל מסתמנים לחצים וקשיים גדולים, כאשר כל התנאים הנ"ל מתקיימים בעת ובעונה אחת – רק אז נוצרת אפשרות ריאלית למלחמה.

אבל גם אז קיימת אפשרות שהמלחמה לא תפרוץ, אם בעיצומו של המתח הבואה יחליט צד אחד או שניהם, מסיבה זו או אחרת, לנהוג באיפוק. אחרי הכל, האסטרולוגיה המודרנית אינה פועלת על בסיס פטליסטי. הכוכבים "מכתיבים" תנאים מסויימים, אך אופן הטיפול והפעילות בתנאים הללו כמעט תמיד נתון לשיקוליו ולבחירתו של האדם עצמו.

אם נשוב לענייננו – הפעם לא מתקיימים כל התנאים הנ"ל, ולכן האפשרות שהאלימות תתפתח למלחמה של ממש – היא לדעתי קלושה ביותר. אמנם הזמן קצר מדי מכדי שיתבשל ויתפתח עימות רציני עם שכנינו. כמו כן, ניכרת אלימות מוגברת בחודשי הקיץ והסתיו של '89, העלולה להסלים עד להתלקחויות מקומיות. אך גם היא לא תתפתח, כנראה, למלחמה של ממש.

אך האלימות הפנימית "תתגוג" ברוב תחומי חיינו. ערביי השטחים יגבירו את המאבק ויעבירו אותו יותר ויותר לתחום שלנו (יש להגביר את השמירה על בתי ספר ועל הסעות מאורגנות של ילדים, על מקומות ציבוריים ומרכזי אוכלוסיה צפופים). היוכוחים הפנימיים (בין ימין לשמאל, דתיים לחילוניים וכו') – מקצינים. יהיו תאונות, שביתות והפגנות.

הממשלה משותקת: שמיר עושה מאמץ נואש למשוך את הסטטוס קוו (מבחינה מדינית, כלכלית ופנים־מפלגתית) עד לאחר הבחירות, שכן המצב הנוכחי נמצאי באיזון כה עדין עד שכל צעה, כל הפרה של האיזון עלולים לגרום להתלהטות רוחות – במקרה הטוב, ולמפולת – במקרה הגרוע; ואילו המערך מנסה, על־ידי אינטריגות שונות ומשונות, למשוך את הליכוד לפעילות או להצהרת כוונות נמהרות ובטרם עת.

באשר לבחירות – אין אפשרות לראות את קיומן או אי קיומן בהורוסקופ. מה שניתן לחזות – בהנחה שאכן תתקיימנה בחירות – זה האם יהיה מהפך שלטוני אם לאו.

ולגבי הבחירות הקרובות – אין רואים מהפך! עובדה זו ניתן לפרש באחד משלושה אופנים שונים: א. הבחירות לא תתקיימנה במועדן והממשלה הנוכחית תמשיך לכהן פרק זמן נוסף; ב. הבחירות אמנם תתקיימנה במועדן, אך ישרור תיקו בין ימין לשמאל, ואף אחד מהצדדים לא יצליח להרכיב ממשלה במשך תקופה ממושכת יחסית; ג. תוצאות הבחירות יכפו על הצדדים המשך ממשלת ה"אחדות".

באשר למערך ולליכוד – אין רואים יתרון גדול למפלגה האחת על פני השניה, פרט לעובדה שהמערך מלוכד יותר בעוד בליכוד מתנהלת התרנות פנימית בלתי־פוסקת. בהתמודדות בין פרס לשמיר – לפרס יש יתרון על פני יריבו (זאת בהנחה ששמיר אכן יוביל את מפלגתו לבחירות), ולא משום שזו תקופה כ"כ "ממוזלת" לפרס, אלא משום שלשמיר זוהי תקופה חסרת מזל, יחסית. בכל מקרה, גם לקדנציה הבאה אין סיכוי להנהגה חזקה ויעילה שתדע לנווט אותנו לפתרונות. שוב מתעורר הנושא של שינוי שיטת הבחירות, אך הפעם קיים סיכוי טוב שעד לבחירות הבאות (אם אלה לא יוקדמו מסיבה כלשהי) – אכן תוחלף השיטה.

המצב הכלכלי הולך ומתדרדר אלי מפולת. ה"יציבות" הכלכלית הנוכחית אינה אלא אחיזת עיניים. זו אינה יציבות – זו קפיאה על השמרים הכרוכה בנסיגה. המיתון הסמוי הנוכחי ילך ויעמיק. הפיחות, שעד כה נמנע באופן מלאכותי – ינחת בחודשים הקרובים. יש סימני אינפלציה ורמז להגבות מיסים. מפעלים נוספים נסגרים, משכורות נשחקות, עקומת האבטלה עולה, פועלים יוצאים לשביתות ולהפגנות אלימות, בעיקר בחודשי החורף. ההסתדרות מאבדת שליטה, זמנית. יתבגו סכסוכים פנימיים ותהפוכות בתוך ההסתדרות. הבורסה מגלה סימני עצבנות וחוסר יציבות. כספים שאמורים היו להגיע ממדינות ידידותיות (ארה"ב) לא יגיעו בזמן או לא יגיעו כלל. בנקים עלולים להיקלע לקשיים. לא ברור, בשלב זה, מה תהיינה ההשלכות של מצב זה על הציבור. קיימת אפשרות שתימנע ממנו (ומניח) האפשרות לשחרר חלק מכספיו.

בחודשי האביב ניכרים סימני רגיעה יחסית וזמנית. בתחום הכלכלי – כמעט שגשוג. עם ישראל יחזור לבזבז כספים על רכישות, בילויים, מוללות ונסיעות. אפשר שגל הרגיעה המפתיע ינבע מחתימת הסכמי עבודה חדשים ומפיצוי יתר של ציבור העובדים, שאותו המדינה בעצם אינה יכולה להרשות לעצמה; אפשר ששוב לא יהיה טעם בחסכון, כיוון ששוב לא יהיה ניתן לסמוך לא על הבנקים ולא על ערך הכסף. הסיבות אינן ברורות. אך השגשוג יהיה זמני בלבד. החגורה הכלכלית שוב תתהדק והמצב יתדרדר במהירות. במידה שמשה נסים ישוב לכהן כשר אוצר – ניתן לראות, במקביל, גם בהורוסקופ שלו, "נפילה", החל ממרץ־אפריל '89. הוא ימצא במצב של חוסר אונים מוחלט, איבוד שליטה וירידה ברסטיח באמינות.

אנו ניצבים בפתח שנה לא קלה שתאופיין, כאמור, ע"י אלימות, התערערות כלכלית והנהגה כושלת. עם ישראל, המוזר בעמים, שאינו מוכן להתפשר כהוא זה על דעותיו ועל העקרונות האידאולוגיים המנחים אותו – נמצא מתפשר שוב ושוב על איכות חייו. מבחינה זאת, לפחות, אין השנה הבאה שונה מקודמותיה.

רות אלי

תחזית לשבוע שבין 9 ל־15 בספטמבר

בתולה
(23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
השבוע אתם עשויים לערוך קניות לבית. שאלות הנוגעות להורים צצות בימים אלה. ידיד מתנהג בצורה שנראית לכם בלתי אחראית. ייתכן שתשמעו ממישהו מעברכם. הרומנטיקה – חוגגת.

מאזניים
(23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
האישיות שלכם תפעל לטובתכם במגעים עם הסובבים אתכם. בתחום העסקים אתם עלולים להיתקל במישהו שמרבה לפטפט. בימים אלה ייתכן שתצטרכו לקבל החלטות חשובות במישור הביתי. אל תמעיטו מערך עצמכם.

עקרב
(23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
השבוע אתם עשויים למצוא "מציאה" בשוק הפישפשים, או בחנות עתיקות. בתחום החברתי, נראה שהסובבים אתכם אינם מניחים לכם לחשוב באופן עצמאי ומציפים אתכם בעצות. אל תגיבו בתוקפנות על עלבונות קלים.

קשת
(22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
אתם נוטים לתוות והירים יתר על המידה, והדבר עלול לגרום לכם להחמיץ הזדמנויות טובות להשקעה. עם זאת, מומלץ לבדוק את העניין. בתחום הקריירה, שאיפותיכם עתידות להתגשם בקרוב.

גדי
(22 בדצמבר עד 19 בינואר)
אם כי אתם סבורים שאתם יודעים מה טוב בשבילכם, אל תסגרו את עצמכם בפני מישהו שמציע את עזרתו – ייתכן שיוכל לספק לכם את העידוד הדרוש. פעילויות מאחורי הקלעים יקדמו את ענייני הקריירה.

דלי
(20 בינואר עד 18 בפברואר)
זה הזמן לפעול לפי האינטואיציה ולהאמין ביכולתכם לבצע משימה חשובה. בימים אלה מוטב להתרכז בעיסוקים שקטים. בעתיד הקרוב עשויה להגיע הצעה להשקעה. אתם עשויים לשמוע ממישהו רחוק.

דגים
(19 בפברואר עד 20 במארס)
מישהו שתפגשו השבוע במסיבות חברתיות עשוי לסייע לכם בעסקים. באופק מסתמנות חברויות חדשות, אך הימנעו מהשתוללות יתרה. כדאי להקדיש זמן גם למנוחה ולעיסוק בקריאה.

טלה
(21 במארס עד 19 באפריל)
קרוב משפחה קשיש יותר יזדקק בעתיד הקרוב לתשומת־לב נוספת. נושא הקריירה מעסיק אתכם עתה מאוד, ואתם נוטים להתלבטויות. היחסים הרומנטיים משגשגים, וכדאי לבלות זמן רב בחברת בן הזוג.

שור
(20 באפריל עד 20 במאי)
עסקים ובילויים משתלבים השבוע באופן מוצלח. אתם עשויים לקבל עכשיו החלטה הנוגעת להמשך הלימודים, או לשינוי המסלול. עניין שולי במקום העבודה מצריך טיפול. זה זמן טוב לנסיעות ולטיולים.

תאומים
(21 במאי עד 20 ביוני)
בין שותפים שוררת עכשיו הבנה מאוזנת. עם זאת, אחד מן הצדדים נוטה להתרוץ בביזבוזים. זה זמן טוב לדון בעתיד הפיננסי. ביחסים עם ילדים יש לגלות יותר תשומת לב ולהיות קשובים לצרכיהם.

סרטן
(21 ביוני עד 22 ביולי)
אל תתייחסו בקלות ראש לדבריו של שותף או בן־זוג. ייתכן שיהיה עליכם לשאת יחד בעול, או לפתור בעיה כלשהי. בתחום העסקים, ייתכן שתצטרכו לארח מישהו חשוב. זה זמן טוב ליהנות מבילויים מחוץ לבית.

אריה
(23 ביולי עד 22 באוגוסט)
אל תשאירו לאחרים ביצוע משימות שאתם מסוגלים לבצע בעצמכם. אם כי הדגש עכשיו הוא על בילויים ועיסוק בתחביבים, ייתכן גם שיהיה עליכם לקבל החלטה חשובה בתחום העסקים. מקלו לקראת הגשמת המטרות.

מעריב לילדים

9 בספטמבר 1988 כ"ז באלול תשמ"ח גליון 352

עריכה בת דורה בר עריכה גראפית חוה עילם

מה הולך

אולימפיאדת סיאול

ביום שבת, בעוד שבוע, יפתחו בסיאול, בירת דרום קוריאה, המשחקים האולימ־פיים. במשך 16 יום יצפה כל העולם בט־לוויזיה בטובי הספורטאים מ־161 ארצות מתחרים בכל ענפי הספורט.

הדובון,הסמל המיוחד לאולימפיאדת סיאול

מה זה אולימפיאדה?
לפני כ־2700 שנה באולימפיה שביוון התקיימו תחרויות ספורט בהן השתתפו כל ערי יוון. אחר כך הצטרפו גם מדינות אחרות. לפני כ־1500 שנה הופסקו המשח־קים.

לפני כמאה שנה (בשנת 1984) כינס רוזן צרפתי בשם פייר דה קוברטן עסקני ספו־רט של 13 מדינות ובה הוחלט לקיים משחקים אולמפיים פעם בארבע שנים. נקבע שהפעם הראשונה תהיה בשנת 1896 באתונה שביוון, וגם נקבעה סיסמת האולימפיאדה: "מהר יותר, גבוה יותר, חזק יותר".

סמל האולימפיאדה הוא חמישה עיגולים משולבים לציון הרעות בין חמש היב־שות: אמריקה, אירופה, אסיה, אפריקה ואוסטרליה.

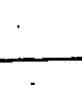
מאז שחודשו המשחקים לא התקיימו רק שתי אולימפיאדות, ב־1940 וב־1944, בג־לל מלחמות העולם.

באולימפיאדה מינכן ב־1972 קיבל שחיין יהודי־אמריקני בשם מרק ספיץ את מספר המדליות הגבוה ביותר שקיבל ספורטאי באולימפיאדה אחת – 7 מדליות זהב.

הכי הרבה מדליות מכל ספורטאי בעולם קיבלה המתעמלת הרוסיה לאריסה לטי־נינה, בשלוש אולימפיאדות בסך הכל היא צברה 18 מדליות, בהן 9 זהב.

ישראל השתתפה במשחקים האולימפיים בפעם הראשונה ב־1952 בהלסינקי שבפי־נלנד. מאז היא משתתפת בקביעות.

ההישג הגדול ביותר של הספורט הישרא־לי באולימפיאדה היה של אסתר שחמו־רוב־רוט, היא תפסה את המקום השישי בריצת 110 מטר משוכות באולימפיאדת מינכן. באולימפיאדה זו קרה אסון – 11 מחברי המשלחת נרצחו בידי מחבלים.

רחל שי

צנצנת מתוקה

חַג מִתְקָרֵב וְצָרִיךְ לְהָכִין מַתָּנוֹת לַקְּרוֹבִים וְלַיְּדִידִים. וְאִם מְדֻבָּר בְּמַתָּנוֹת – מַה נָּאֶה יוֹתֵר מִמַּתָּנָה מַעֲשֵׂה־יָדֵינוּ?

נָכוֹן, אִם כֵּן, צִנְצֶנֶת מְתוּקָה לִכְבוֹד הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה. הַהֲכָנָה אֵינָהּ מְסֻבֶּכֶת, וְהַחֳמָרִים הַדְּרוּשִׁים נִמְצָאִים, בְּדֶרֶךְ כְּלָל, בְּכָל בַּיִת. נִבְחַר בְּצִנְצֶנֶת עֲגַלְגַּלָּה בַּעֲלַת מִכְסֶה שֶׁגָּבְהוֹ לְפָחוֹת 2 ס"מ. נִרְחַץ אוֹתָהּ הֵיטֵב וּנְיַבֵּשׁ, וְאַחַר נַתְחִיל לְקַשֵּׁט מִסָּבִיב.

אֶפְשָׁרֻיּוֹת הַקִּשּׁוּט הֵן רַבּוֹת: אֶפְשָׁר לְלַפֵּף אֶת הַצִּנְצֶנֶת מִסָּבִיב בְּחוּטֵי צֶמֶר צִבְעוֹנִיִּים, וְאֶפְשָׁר גַּם לִגְזֹר צוּרוֹת מְעַנְיְנוֹת מִמַּסּוֹת־בַּד וּלְהַדְבִּיק עַל הַזְּכוּכִית. וְאוּלָם צוּרַת הַקִּשּׁוּט הַמַּתְאִימָה בְּיוֹתֵר הִיא הוֹסָפַת נְקֻדּוֹת אוֹ פְּרָחִים בְּלַכָּה צִבְעוֹנִית לְצִפָּרְנַיִם. חִטְטוּ, בִּזְהִירוּת, בֵּין בַּקְבּוּקוֹנֵי הַלַּכָּה הַיְשָׁנִים שֶׁבַּבַּיִת (לֹא כְּדַאי לְקַלְקֵל בַּקְבּוּק לַכָּה חָדָשׁ), וּבַחֲרוּ אֶת הַצֶּבַע אוֹ אֶת הַצְּבָעִים הָרְצוּיִים. אִם הַלַּכָּה הִתְקַשְּׁתָה, נִתָּן לְהוֹסִיף כַּמָּה טִפּוֹת אֲצֵטוֹן (חֹמֶר לַהֲסָרַת הַלַּכָּה) לְתוֹךְ הַבַּקְבּוּקוֹן. עַתָּה נַעֲרוּ אֶת הַחֹמֶר וְהַתְחִילוּ בָּעֲבוֹדָה. נְקֻדּוֹת, פַּסִּים, פְּרָחִים קְטַנִּים, כּוֹכָבִים. כָּל אֵלֶּה יַתְאִימוּ לְקִשּׁוּט הַצִּנְצֶנֶת. לְאַחַר שֶׁהַלַּכָּה הִתְיַבְּשָׁה, נִפְנֶה אֶל מִכְסֵה הַצִּנְצֶנֶת. נָנִיחַ אוֹתוֹ עַל בַּד צִבְעוֹנִי וְנִגְזֹר עִגּוּל, שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל בַּחֲמִשָּׁה אוֹ בְּשִׁשָּׁה סֶנְטִימֶטְרִים מִן הַמִּכְסֶה עַצְמוֹ. אֶת עִגּוּל הַבַּד נַדְבִּיק מֵעַל הַמִּכְסֶה, וּבִדְפְנוֹתָיו נִקְשֹׁר שְׂרוֹךְ צִבְעוֹנִי, בְּאֹפֶן שֶׁשּׁוּלֵי הַבַּד יִבְלְטוּ כְּלַפֵּי חוּץ. וּלְבַסּוֹף – נְמַלֵּא אֶת הַצִּנְצֶנֶת בִּדְבַשׁ מָתוֹק, נִסְגֹּר אֶת הַמִּכְסֶה וְהַמַּתָּנָה מוּכָנָה לְהַגָּשָׁה.

רוני לרנר

גם אני הייתי ילדה

יפה ירקוני

עַל שִׁירֵי הַיְלָדִים שֶׁשָּׁרָה יָפָה יַרְקוֹנִי עִם קוּם הַמְּדִינָה צָמְחוּ דּוֹרוֹת שֶׁל יְלָדִים, שֶׁאָהֲבוּ אֶת הַשִּׁירִים, וְיוֹתֵר אֶת הַזַּמֶּרֶת. לְאַחַר מִלְחֶמֶת הָעַצְמָאוּת הִקְלִיטָה יָפָה אֶת תַּקְלִיט הַיְלָדִים אֲרִיךְ־הַנֶּגֶן הָרִאשׁוֹן שֶׁהֻפַּק בְּיִשְׂרָאֵל, וּשְׁמוֹ "שִׁירֵי יְלָדִים בְּבַקָּשָׁתְךָ". גַּם כַּיּוֹם מוּשָׁרִים בְּגַנֵּי יְלָדִים שִׁירִים מֵאוֹתוֹ תַּקְלִיט, כְּמוֹ "כּוּשִׁי כֶּלֶב קָטָן", "יוֹם הֻלֶּדֶת", "שִׂימִי יָדֵךְ עַל יָדִי" וְעוֹד. בְּיָמִים אֵלֶּה מַקְלִיטָה יָפָה יַרְקוֹנִי אֶת הַשִּׁירִים הַיְשָׁנִים וְהַטּוֹבִים מֵחָדָשׁ, וְהַפַּעַם עִם לִוּוּי מוּסִיקָלִי עָשִׁיר יוֹתֵר וְחָדִישׁ. יָפָה גָּדְלָה בְּמִשְׁפָּחָה עֲנִיָּה מִמּוֹצָא קַוְקָזִי בְּגִבְעָתַיִם.

יפה ירקוני

"זִכְרוֹן יַלְדוּת בִּלְתִּי נִשְׁכָּח", מְסַפֶּרֶת יָפָה, "הוּא הַפְּרֵדָה שֶׁל הוֹרַי. הָיִיתִי בַּת שְׁמוֹנֶה וּלְפֶתַע נֶחֱרַב עָלַי עוֹלָמִי. לֹא הֵבַנְתִּי מָה מִתְרַחֵשׁ. אַבָּא נָסַע לְחוּץ־לָאָרֶץ וַאֲנִי עִם אָחִי עָבַרְנוּ מֵהַבַּיִת הַמְּפֹאָר לְהִתְגּוֹרֵר בְּדִירָה קְטַנָּה יַחַד עִם אִמָּא. הַמַּצָּב הַכַּלְכָּלִי הָיָה קָשֶׁה. אָכַלְנוּ אֶת מַה שֶּׁגִּדַּלְנוּ בַּחֲצַר־הַבַּיִת – עַגְבָנִיּוֹת, מְלָפְפוֹנִים, זֵיתִים וּגְבִינָה. בְּעֶרֶב שַׁבָּת הֵכִינָה אִמָּא מָרָק תַּפּוּחֵי־אֲדָמָה וְעוֹד מִינֵי מַאֲכָלִים קַוְקָזִיִּים מְמֻלָּאִים בְּבָצֵק וְכִדּוּרֵי בָּשָׂר בְּרֹטֶב קַוְקָזִי מְיֻחָד. לַמְרוֹת הָעֹנִי לָבַשׁ הַבַּיִת בְּעֶרֶב שַׁבָּת חַג וְאָנוּ לָבַשְׁנוּ אֶת הַחֲלִיצוֹת הָרוּסִיּוֹת. אֶת סְעוּדַת הַשַּׁבָּת עָרַכְנוּ מֻקְדָּם, כְּשֶׁאָנוּ יוֹשְׁבִים בְּחָצֵר מְסֻכִּים. לְאַחַר הָאֲרוּחָה הָיוּ מִתְאַסְּפִים בְּבֵיתֵנוּ הַשְּׁכֵנִים, כְּשֶׁהֵם יוֹשְׁבִים סְבִיב הַפַּסַּנְתֵּר שֶׁלָּנוּ וּמִי בְּתוֹךְ וּמִי בְּמִצְלָתַיִם הָיִינוּ שָׁרִים עַד אֶל תּוֹךְ הַלַּיְלָה".

"חָיִינוּ תַּחַת הַסִּיּוּט שֶׁל דְּפִיקוֹת חֲזָקוֹת בְּדֶלֶת בֵּיתֵנוּ, כַּאֲשֶׁר בַּעַל הַמַּכֹּלֶת בָּא לִגְבּוֹת אֶת חוֹבוֹ – 10 גְּרוּשׁ... וְכֶסֶף אַיִן. כַּיּוֹם אֲנִי מְשַׁלֶּמֶת רַק בִּמְזֻמָּן, בְּעִקְבוֹת הַזִּכָּרוֹן הַהוּא".

אָהַבְתִּי מְאֹד לִרְקֹד וּלְנַגֵּן, כְּאֶחָד מֵעַרְבֵי הַשִּׁירָה בְּבֵית־הַקָּפֶה 'צְלִיל', אוֹתוֹ הֵקִימָה אִמִּי מְאֻחָר יוֹתֵר, הִבְחִין בִּי עֶרֶב אֶחָד הַשַּׂחְקָן שְׁמוּאֵל פִישֶׁר. הוּא הִצִּיג אוֹתִי לִפְנֵי הַמּוֹרָה הַיְּדוּעָה לְרִקּוּד בְּאוֹתָם יָמִים, גֶּרְטְרוּד קְרָאוּס. אֶצְלָהּ הִשְׁתַּתַּפְתִּי חֵיִן, עַד גִּיל 23 הִיא לִמְּדָה אוֹתִי לְנַגֵּן בְּפְסַנְתֵּר, לִרְקֹד וּלְאַחַר זְמַן קָצָר הוֹפַעְתִּי בְּלַהֲקַת הָרַקְדָנִיּוֹת שֶׁל הָאוֹפֶּרָה הַיִּשְׂרְאֵלִית בְּמֶשֶׁךְ 12 שָׁנָה".

"הָיִיתִי יַלְדָּה רְגִישָׁה, צְיְתָנִית, מַקְפִּידָה וּמְאֻשֶּׁרֶת בְּחֶלְקִי. אָהַבְתִּי לָשֶׁבֶת וּלְלַטֵּף אֶת הַחֲתוּלָה שֶׁלִּי וְכָךְ לִשְׁקֹעַ בַּחֲלוֹמוֹת שׁוֹנִים. לֹא סָבַלְתִּי מֵחֹסֶר בִּטָּחוֹן עַצְמִי בִּגְלַל הָעֹנִי וְלֹא הָיוּ לִי עֵינַיִם גְּדוֹלוֹת, וְנָשִׂי קִנְאָה כְּלַפֵּי חֲבֵרִים שֶׁמַּצָּבָם הַכַּלְכָּלִי הָיָה טוֹב יוֹתֵר".

"הָיְתָה תְּקוּפָה שֶׁעָבַדְתִּי כַּדַּוָּרִית וְהִתְקַלְתִּי בְּתוֹפָעָה שֶׁעִצְבְּנָה אוֹתִי מְאֹד. עַל זֶה וְלַחֲמָתִי: הָיוּ שְׁקָרִים וַחֲנוּיוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים, שֶׁטָּעֲנוּ כִּי אֵינֶנִּי מְחַלֶּקֶת לָהֶם מִכְתָּבִים שֶׁהָיוּ אֲמוּרִים לְקַבֵּל. פָּתַחְתִּי עֲלֵיהֶם פֶּה כָּזֶה, שֶׁיּוֹתֵר לֹא הָיוּ מְעֻזִּים לְקַנְטֵר".

"גִּבּוֹר יַלְדוּתִי הָיָה רֹאשׁ עִירִיַּת תֵּל־אָבִיב, מֵאִיר דִּיזֶנְגּוֹף, שֶׁהִרְשִׁים אוֹתִי מְאֹד בְּהוֹפָעוֹתָיו בְּחוּצוֹת תֵּל־אָבִיב, רָכוּב עַל סוּסוֹ הַלָּבָן".

"הָאֱלִיל שֶׁלִּי בְּמוּסִיקָה הָיָה הַמַּלְחִין הַיְּהוּדִי־אֲמֶרִיקָנִי גּ'וֹרְג' גֶּרְשְׁוִין".

"אַגַּב, הַשִּׁיר 'עֵין גֶּדִי' הוּא הָאָהוּב עָלַי בְּיוֹתֵר, לַמְרוֹת שֶׁלֹּא בִּצַּעְתִּי אוֹתוֹ מֵעוֹלָם". בְּבֵית־הַסֵּפֶר הָיִיתִי תַּלְמִידָה מִצְטַיֶּנֶת. אַךְ הַמְּנַהֵל דּוֹקְטוֹר אוֹלְסְקוֹבְסְקִי, שֶׁהֵטִיל עָלֵינוּ מוֹרָא בְּעָבְרוֹ בַּמִּסְדְּרוֹן, כְּשֶׁאַדַּרְתּוֹ הָאֲפֹרָה מִתְנוֹפֶפֶת לַצְּדָדִים, הוּא הֶחְדִּיר בִּי אֶת הָאַהֲבָה לְשִׁעוּרֵי הַתַּנַ"ךְ הַמְּאַלְפִים שֶׁלּוֹ".

יפה ירקוני בילדותה, בחצר הבית בגבעת רמבם. חלום של ילדה להיות רקדנית

"תֵּל־אָבִיב שֶׁל אָז הָיְתָה קְטַנָּה, וְהָאֲנָשִׁים הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה", נִזְכֶּרֶת יָפָה. "בְּבָתֵּי הַקָּפֶה לְאֹרֶךְ הַטַּיֶּלֶת הַקְּטַנָּה נִגְּנוּ פְּסַנְתְּרָנִים וְתִזְמוֹרוֹת יְצִירוֹת קְלַסִּיּוֹת וְאַף אֶחָד לֹא צָעַק אוֹ הִפְרִיעַ מִבַּחוּץ. הַתַּיָּרִים וְכֹמֶר בְּחַקְקָתָה, וְהַלֵּילוֹת בָּהֶם הָיִיתִי מַקְשִׁיבָה מִנֶּגֶד לִנְגִינַת תִּזְמֹרֶת הַטַּיֶּלֶת שֶׁל תֵּל־אָבִיב הָיוּ קְסוּמִים. מְצַעֵר אוֹתִי מְאֹד שֶׁכַּיּוֹם לֹא יְכוֹלִים יְלָדִים לִחְווֹת אֶת אוֹתָהּ חֲוָיָה וּפַרְנְסֵי הָעִיר לֹא דּוֹאֲגִים לִשְׁמֹר אֶת הֶעָבָר, לוּ אַף בְּמִקְצָת".

דניאל סטוקלין

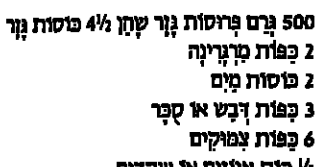
שָׁנָה חֲדָשָׁה עַל הַסַּף

יוֹמַן אֶשְׁתַּקֵּד בְּיָדִי
הָרוּחַ מְעַלְעֵל אֶת דַּפֵּי יוֹמָנִי
רָצִים הַדַּפִּים דַּף אַחַר דַּף

נ.ב. לַם יוֹמָנִי וְנָחְתַּם
הָרוּחַ מְעַלְעֵל אֶת דַּפָּיו
שָׁנָה חֲדָשָׁה עַל הַסַּף.

ציור: נורית צרפתי

דוד אגמון

מה מתבשל

מָתוֹק לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה

עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה זוֹ הַהִזְדַּמְּנוּת לִתְרֹם חֶלְקְכֶם לֶחָג, וְאוּלַי אַף לְהַפְתִּיעַ בְּמַטְעָם זֶה, שֶׁהֲכָנָתוֹ קַלָּה וְהוּא יַמְתִּיק לָכֶם אֶת סְעוּדַת הֶחָג.

יֵשׁ לְהָכִין אֶת הַמִּצְרָכִים הַבָּאִים:

500 גְּרַם פְּרוּסוֹת גֶּזֶר שֶׁהֵן 4½ כּוֹסוֹת גֶּזֶר
2 כַּפּוֹת מַרְגָּרִינָה
2 כּוֹסוֹת מַיִם
3 כַּפּוֹת דְּבַשׁ אוֹ סֻכָּר
6 כַּפּוֹת צִמּוּקִים
½ כּוֹס אֱגוֹזִים אוֹ שְׁקֵדִים

מַכְנִיסִים לְתוֹךְ סִיר בֵּינוֹנִי אֶת הַגֶּזֶר, מַרְגָּרִינָה, מַיִם, דְּבַשׁ אוֹ צִמּוּקִים.
מְבַשְּׁלִים אֶת כָּל הַמִּצְרָכִים בְּמֶשֶׁךְ כְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ דַּקּוֹת, אוֹ עַד שֶׁהַגֶּזֶר יִהְיֶה כִּמְעַט שָׁקוּף.
זוֹרִים חֲתִיכוֹת שֶׁל אֱגוֹזִים אוֹ שְׁקֵדִים עַל הַתַּבְשִׁיל וּמַגִּישִׁים חַם.
וְשֶׁיִּהְיֶה לָכֶם מָתוֹק וְטָעִים כָּל הַשָּׁנָה...
שָׁנָה טוֹבָה!

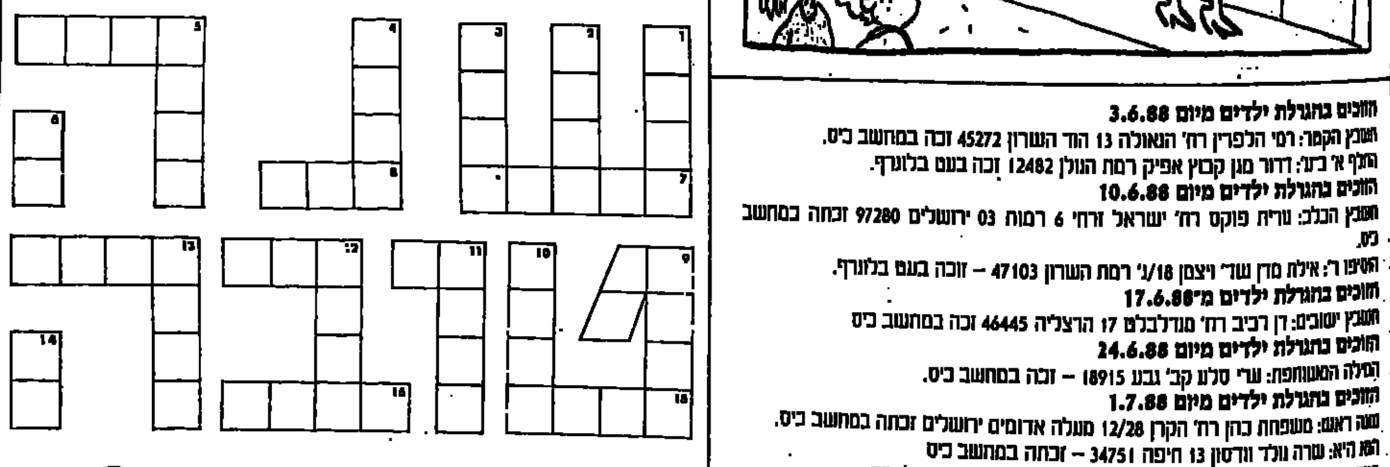
אראלה שקד

משתעשעים

תַּשְׁבֵּץ שָׁנָה טוֹבָה

מְאֻזָּן: 5) הַעֲבָרַת חֵטְא, מְחִילַת עָוֹן; 7) "מוֹעֲדִים ....", בְּרָכָה לֶחָג; 8) קוֹרֵא אֶת הַתְּפִלָּה בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת בְּקוֹל נִגּוּן; 9) ".... שָׁנָה וּבִרְכוֹתֶיהָ"; 12) בּוֹ מוֹרְחִים אֶת הַתַּפּוּחַ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה; 13) תִּקְוָתֵנוּ וּבִרְכָתֵנוּ; 15) ".... נוֹרָאִים", הַיָּמִים שֶׁבֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים; 16) הֲפוּכוֹ שֶׁל חוֹל.

מְאֻנָּךְ: 1) הַחֹדֶשׁ הָאַחֲרוֹן בַּשָּׁנָה; 2) מוֹעֲדִים; 3) אִחוּל, הַבָּעַת כָּל טוּב; 4) כְּשֶׁהוּא נִמְרָח בְּ־12 בִּמְאֻזָּן זֶה סִימָן לְשָׁנָה מְתוּקָה; 5) יוֹם שֶׁל צוֹם וְתַעֲנִית; 6) ".. נִדְרֵי", תְּפִלָּה בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר; 9) הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה; 10) לֹא אוֹכְלִים וְלֹא שׁוֹתִים; 11) "שַׁבַּת ....", הַשַּׁבָּת שֶׁבֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים; 12) הַדִּין שֶׁלּוֹ; 13) עָשׂוּי מִקֶּרֶן אַיִל; 14) מִנְהָג לֶאֱכֹל אֶת רֹאשׁוֹ בֶּחָג.

בין הפותרים יוגרל מחשב כיס
פתרונות יש לשלוח ל"מעריב לילדים" ת.ד 20044 ת"א

מימי

הזוכים בהגרלת ילדים מיום 3.6.88
השבץ הקטר: רמי הלפרין רח' הגאולה 13 הוד השרון 45272 זכה במחשב כיס.
הלף א' בית: דרור מגן קבוץ אפיק רמת הגולן 12482 זכה בטט בלונרף.
הזוכים בהגרלת ילדים מיום 10.6.88
תשבץ הכלב: נורית פוקס רח' ישראל זרחי 6 רמות 03 ירושלים 97280 זכתה במחשב כיס.
הסיפור: אילת סדן שד' ויצמן 18/ג' רמת השרון 47103 – זוכה בטט בלונרף.
הזוכים בהגרלת ילדים מ־17.6.88
תשבץ ישובים: דן רביב רח' מנדלבלט 17 הרצליה 46445 זכה במחשב כיס
הזוכים בהגרלת ילדים מיום 24.6.88
המילה המשותפת: ערי סלע קב' גבע 18915 – זכה במחשב כיס.
הזוכים בהגרלת ילדים מיום 1.7.88
מה ראש: משפחת כהן רח' הקרן 12/28 מעלה אדומים ירושלים זכתה במחשב כיס.
מה היא: שרה וולד וודסון 13 חיפה 34751 – זכתה במחשב כיס
משפטים מבולבלים: יאיר סיסקל ת.ד. 27335 ירושלים זכה בטט בלונרף.
הזוכים בהגרלת ילדים מיום 15.7.88
תשבץ לב: אהובה אדלר ישיבת בני עקיבא ת.ד. 30 בארשבע – זכתה במחשב כיס.

הרפתקאות מלפפון פרק 5 כתב וצייר אורי פינק

